

Peruspalvelujen arviointi 2021

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskeva
peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi

1/8 Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Etelä-Suomen
aluehallintovirasto

Itä-Suomen
aluehallintovirasto

Lapin
aluehallintovirasto

Lounais-Suomen
aluehallintovirasto

Länsi- ja Sisä-Suomen
aluehallintovirasto

Pohjois-Suomen
aluehallintovirasto

Peruspalvelujen arviointi 2021

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskeva
peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi

Esiopetuksen ja täydentävän
varhaiskasvatuksen toteutuminen

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto,
aluehallintovirastot,
peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen koordinaatioryhmä

Aluehallintovirastojen julkaisuja 138/2022

ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-62-0

Oulu
2022

KUVAILEHTI

Julkaisusarjan nimi ja numero
Aluehallintovirastojen julkaisuja 138/2022

Tekijät Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, aluehallintovirastot, peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen koordinaatioryhmä	Julkaisuaika 2022
	Toimeksiantaja(t) Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
	Toimielimen asettamispäivä -

Julkaisun nimi
Peruspalvelujen arviointi 2021 - Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Tiivistelmä

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n 2 momentin nojalla aluehallintovirastojen tehtävä. Asianomaiset ministeriöt ja keskushallinnon virastot ohjaavat arviointia omalla toimialallaan. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto koordinoi valtakunnallisen raportin valmistelua.

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskevan arvioinnin kohteet on ryhmitelty aluehallintovirastojen ydinprosessien mukaisesti. Arvioinnille ei tällä kertaa asetettu yhteistä valtakunnallista teemaa.

Arviointikohteena olevilla peruspalveluilla tarkoitetaan sellaisia palveluja, jotka koskevat suurta määrää ihmisiä ja vaikuttavat kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja joiden puuttuminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia. Arvioinnin keskeisenä näkökulmana on selvittää, miten alueellinen yhdenvertaisuus palvelujen saamisen kohdalla toteutuu maan eri osissa.

Pääasiallisina tietolähteinä on käytetty Tilastokeskuksen ja Sotkanetin avointa dataa. Taulukoissa ja graafeissa on tarkasteltu useampia vuosia trendien havainnollistamiseksi. Myös muuta avointa dataa on hyödynnetty, esimerkiksi kirjasto- ja liikuntatietokantoja.

Niissä tapauksissa, joissa arvioinnin kannalta tärkeää tietoa ei ole muualta saatavissa, on tehty kuntiin suunnattuja ja arviointikohteen mukaan räätälöityjä sähköisiä kyselyjä. Muiden käytettyjen aineistojen tapaan myös nämä ovat alueellisesti vertailukelpoisia.

Arviointi painottuu määrälliseen tarkasteluun. Arviointituloksia visualisoidaan monipuolisesti karttaesittämisen ja graafien käytön avulla. Arvioinnin tulokset esitetään arviointikohteesta riippuen tarkoitukseenmukaisilla aluejaoilla.

Valtakunnallisen peruspalvelujen arvioinnin lisäksi aluehallintovirastot valmistelevat arviot, joiden pohjana on aluehallintoviraston oma toimialue.

Asiasanat (YSA:n mukaan)
peruspalvelut....

ISSN (painettu) -	ISBN (painettu) -	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5900-62-0
Kokonaissivumäärä 117		Kieli Suomi	Hinta -
Julkaisija Pohjois-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 138/2022

Sammanställd av Regionförvaltningsverket i Norra Finland, regionförvaltningsverken, riksomfattande samordningsgruppen för basserviceutvärderingen,		Utgivningsdatum 2022	
		Uppdragsgivare Regionförvaltningsverket i Norra Finland	
		Datum för tillsättandet av organet -	
Publikationens titel Unvärdering av basservicen 2021 - Regionförvaltningsverkens utvärdering 2021 av den regionala tillgången till basservice			
Referat Enligt 4 § 2 mom. i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) ska regionförvaltningsverken utvärdera den regionala tillgången till basservice. Vederbörande ministerier och ämbetsverk inom centralförvaltningen styr utvärderingen inom den egna sektorn. Regionförvaltningsverket i Norra Finland samordnar beredningen av den riksomfattande rapporten. Utvärderingsmålen för regionförvaltningsverkens utvärdering år 2021 är grupperade enligt regionförvaltningsverkens kärnprocesser. Den här gången utvärderades inget gemensamt riksomfattande tema. Sådan basservice som är mål för utvärderingen är service som gäller en stor grupp människor, som påverkar medborgarnas vardagliga liv och som då den saknas medför avsevärda problem. Utvärderingens centrala fokus ligger på att ta reda på hur regional likvärdighet uppfylls gällande tillgången till service i olika delar av landet. Statistikcentralens och Sotkanets öppna data har använts som huvudsakliga informationskällor. För att åskådliggöra trender granskas i tabellerna och graferna flera år. Också andra öppna data har använts, till exempel biblioteks- och idrottsdatabaser. I de fall där viktig information med tanke på utvärderingen inte annars fanns att tillgå gjordes elektroniska enkäter som skräddarsyddes efter utvärderingsmålet till kommunerna. Liksom det övriga materialet som användes är också dessa regionalt jämförbara. Utvärderingens tyngdpunkt ligger på kvantitativ granskning. Utvärderingsresultaten visualiseras på ett mångsidigt sätt med hjälp av kartor och grafer. Resultaten av utvärderingen presenteras med ändamålsenlig områdesindelning beroende av utvärderingsobjektet. Utöver den riksomfattande utvärderingen av basservice förbereder regionförvaltningsverken utvärderingar på basis av regionförvaltningsverkens egna verksamhetsområden.			
Ämnesord -			
ISSN (tryckt) -	ISBN (tryckt) -	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5900-62-0
Sidantal 117	Språk		Pris -
Utgivare Regionförvaltningsverket i Norra Finland		Tryckeri -	

Sisältö - Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Peruspalvelujen arviointi antaa tietoa toiminnan kehittämiseen	6
Valtakunnallinen arviointi.....	10
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	35
Itä-Suomen aluehallintovirasto	50
Lapin aluehallintovirasto	62
Lounais-Suomen aluehallintovirasto	76
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	88
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	103

Peruspalvelujen arviointi antaa tietoa toiminnan kehittämiseen

Mitä kuuluu maamme opetustoimelle ja varhaiskasvatukselle, kulttuuripalveluille, kirjastoille, nuorisotoimelle, liikuntatoimelle ja pelastustoimelle? Millaisia palveluja kansalaiset saavat?

Yhteiskuntamme on jatkuvassa liikkeessä. Kuntien peruspalveluihin vaikuttavat väestön ikärakenteen muutos, syntyvyyden lasku, kustannusten kasvu sekä alueellinen eriytyminen. Yllättävät ulkoiset kriisit luovat myös haasteita peruspalvelujen järjestämiseen eri puolilla Suomea. Yhteisenä haasteenamme on, miten kykenemme toimimaan nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä ja ennakoimaan tulevaa.

Aluehallintovirastojen peruspalvelujen arvioinnissa verrataan ja analysoidaan eri lähteistä saatujen tietojen perusteella, miten peruspalvelut on tuotettu ja toteutuuko kansalaisten yhdenvertaisuus Suomessa. Peruspalvelujen arvioinnin avulla saadaan monipuolista vertailutietoa palvelujen tilasta ja saatavuudesta. Tuloksia voidaan hyödyntää palvelujen suunnittelussa, päätöksenteossa ja vaikutusten ennakkoinnissa.

Vuotta 2021 koskevassa peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arvioinnissa selvitettiin valtakunnallisesti ja alueellisesti määrättyjen palvelujen tilaa opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa, kulttuuripalveluissa, kirjastoissa, nuorisotoimessa, liikuntatoimessa ja pelastustoimessa.

Peruspalvelujen arvioinnissa on hyödynnetty aluehallintovirastojen laajaa alueellista asiantuntemusta ja monipuolista kokemusta.

Ensimmäinen peruspalvelujen arviointi valmistui vuonna 1996. Vuodesta 2013 lähtien peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on tehty joka toinen vuosi. Aluehallintovirastot ovat toteuttaneet arvioinnin 23 kertaa.

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen tehtävä. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto vastaa arvioinnin koordinoinnista ja prosessin menetelmällisestä kehittämisestä.

Peruspalvelujen arvioinnissa tuodaan esiin palvelujen järjestämiseen liittyviä käytännön haasteita ja johtopäätöksiä sekä kehittämis ehdotuksia. Tällä arviointikierroksella esitetään kymmenittäin toimenpide-ehtotuksia palvelujen laadun ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi.

Ylijohtaja Terttu Savolainen

Vuotta 2021 koskevan arvioinnin kohteet ovat seuraavat:

- Esiopetus- ja täydentävän varhaiskasvatuksen saaminen
- Esi- ja perusopetuksen perusopetuslain 32 §:n mukaiset kuljetusjärjestelyt
- Erityisopetuksen tila
- Yleisten kirjastojen henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä kirjastojen johtaminen
- Kulttuuripalvelut
- Käyttömaksu- ja käyttövuoropoliitiikan vaikutukset liikuntapaikkojen tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen saavutettavuuteen
- Kunnallisen nuorisotyön saatavuus
- Pelastustoimen nopean avun saanti

Raportti julkaistaan kahdeksassa osassa avi.fi/peruspalvelujen-arviointi verkkosivustolla suomeksi ja ruotsiksi. Aikaisemmat arvioinnit löytyvät edelleen Patio-järjestelmästä, josta ne siirtyvät tämän vuoden aikana uuteen osoitteeseen. Arvioiden sisällöstä julkaistaan kootusti valtakunnallinen tiedote, sekä oma tiedote jokaisesta kahdeksasta arviointikohteesta.

Kiitokset yhteistyöstä valtiovarainministeriölle (VM), opetus- ja kulttuuriministeriölle (OKM), sisäministeriölle (SM), Kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskus Cuporelle, Opetushallitukselle ja Tilastokeskukselle sekä muille tiedontuottajille.

Erityiskiitos laajalle asiantuntijajoukolle, joka on ollut mukana arviointityön valmistelussa, kirjoittamisessa ja julkaisussa.

Toivon, että raportista ja suosituksista on hyötyä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja palvelujen kehittämisessä.

Terttu Savolainen, ylijohdaja,
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Arvioinnin toimeksianto ja työn organisointi

Peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n 2 momentin nojalla aluehallintovirastojen tehtävä. Asianomaiset ministeriöt ja keskushallinnon virastot ohjaavat arviointia omalla toimialallaan.

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskevan arvioinnin kohteet on ryhmitelty aluehallintovirastojen ydinprosessien mukaisesti. Arvioinnille ei tällä kertaa asetettu yhteistä valtakunnallista teemaa. Arvioinnin kohteet on hyväksytty aluehallintovirastojen tulosohjausryhmän kokouksessa 6.9.2021 ja ne on käsitelty aluehallintovirastojen ylijohtajakokouksessa 14.9.2021.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto koordinoi valtakunnallisen raportin valmistelua. Aluehallintovirastot valmistelevat aluekohtaiset arviot, joiden pohjana on aluehallintovirastojen toimialue. Vuotta 2021 koskeva peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi toteutetaan siten, että valtakunnallinen analyysi valmistellaan ensin ja alueelliset arviot sen pohjalta. Nämä analyysit yhdistetään lopulta samaan sähköiseen dokumenttiin. Arvioinnin ohjeellinen valmistumisaika on 31.5.2022.

Vuotta 2021 koskevan arvioinnin kohteet ovat seuraavat:

- Esiopetus- ja täydentävän varhaiskasvatuksen saaminen
- Esi- ja perusopetuksen perusopetuslain 32 §:n mukaiset kuljetusjärjestelyt
- Erityisopetuksen tila
- Yleisten kirjastojen henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä kirjastojen johtaminen
- Kulttuuripalvelut
- Käyttömaksu- ja käyttövuoropoliitiikan vaikutukset liikuntapaikkojen tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen saavutettavuuteen
- Kunnallisen nuorisotyön saatavuus
- Pelastustoimen nopean avun saanti

Peruspalvelujen arvioinnin kehittämiseksi perustettu Peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen koordinaatioryhmä kokoontuu säännöllisesti ja edesauttaa arviointiprosessin onnistumista työpanoksellaan. Koordinaatioryhmän puheenjohtajana toimii Tommi Lantto (Pohjois-Suomen AVI) ja sihteerinä Olli Aulaskari (Pohjois-Suomen AVI).

Aineistot ja menetelmät

Vuotta 2021 koskevan peruspalvelujen arvioinnin toimintaympäristöosuuden kartat, graafit ja taulukot pohjautuvat pääosin vuoden 2020 aineistoihin. Pääasiallisina tietolähteinä on käytetty Tilastokeskuksen ja Sotkanetin avointa dataa. Taulukoissa ja graafeissa on tarkasteltu useampia vuosia trendien havainnollistamiseksi. Myös muuta avointa dataa on hyödynnetty, esimerkiksi kirjasto- ja liikuntatietokantoja. Teemakartat on laadittu Paikkatietoikkunan Karttaikkuna -toiminnolla. Teemakarttojen lähdeaineistot on siirretty avoimen rajapinnan kautta Karttaikkunassa muokattaviksi. Graafit on luotu Excel - ja Tableau -ohjelmistoja hyödyntäen. Arviointi painottuu määrälliseen tarkasteluun, jossa menetelminä käytetään suoria jakaumia ja ristiintaulukointia.

Arviointikohteiden analyysissä sekä tausta-analyysissä on hyödynnetty tuoreinta (2018–2021) käytettävissä olevaa avointa dataa. Arvioinnissa käytetty aineisto voidaan jakaa maksulliseen dataan (Tilastokeskuksen maksulliset aineistot) ja avoimien rajapintojen kautta kerättyyn dataan (esim. Tilastokeskus, Sotkanet, Kirjastot.fi ja Liikuntapaikat.fi). Lisäksi arvioinnissa on käytetty aluehallintovirastojen omia rekisteritietoja. Niissä tapauksissa, joissa arvioinnin kannalta tärkeää tietoa ei ole muualta saatavissa, on tehty kuntiin suunnattuja ja arviointikohteen mukaan räätälöityjä sähköisiä kyselyjä. Muiden käytettyjen aineistojen tapaan myös nämä ovat alueellisesti vertailukelpoisia.

Peruspalvelujen arvioinnin julkaisutapa muuttuu vuotta 2021 koskevalla arviointikierroksella siten, että se tuotetaan aluehallintoviraston julkaisupohjalle. Keskeisenä syyinä muutokseen on se, että tehdyn Patien saavutettavuusauditoinnin mukaan palvelu ei kaikin osin täytä saavutettavuuden vaatimuksia. Tällä arviointikierroksella kirjoittajien tekstit viedään esivalmistelluille pohjille ja kartat, graafit sekä taulukot luodaan saavutettavuusohjeiden mukaan. Valmiit aineistot tallennetaan Tiimeriin tehtyihin rakenteisiin. Tämän vaiheen jälkeen tuotetut aineistot kootaan yhteiselle AVI -julkaisupohjalle ja konvertoidaan pdf-muotoon. Patio.fi -sivustolle tehdään oma Pepa 2021 -alisivusto, josta on linkit julkaisuun ja tiedotteisiin.

Peruspalvelujen arvioinnilla on yhtymäkohdat myös tiedolla johtamisen jatkohankkeeseen. Arvioinnin yhteydessä testataan erillisen pilotoinnin avulla, kuinka arviointiaineistoja voidaan hallita nykyistä paremmin sekä hyödyntää niitä interaktiivisesti Julkaisusivuston kautta. Esimerkkinä toteutettavassa pilotoinnissa käytetään kirjaston arviointikohdetta. Pilotoinnin tarkoituksena on osoittaa käytännössä mitä mahdollisuuksia uusi julkaisualusta tarjoaa vanhaan alustaan verrattuna.

**Esiopetuksen ja täydentävän
varhaiskasvatuksen toteutuminen
Valtakunnallinen arviointi**

Sisällys – Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen valtakunnallinen arviointi

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	12
Arviointiasetelma.....	14
Johdanto	16
Toimintaympäristö	17
Tiivistelmä.....	22
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?	24
Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne seuraaviin esiopetuksen järjestämispaikkoihin?.....	25
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?.....	26
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?	28
Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?	30
Järjestetäänkö esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?.....	31
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?.....	31
Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?	32
Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?	32
Arviointiryhmä	33
Tietolähteet	33
Kuvat ja taulukot.....	34

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Peruspalvelujen arvioinnissa 2021 pyydettiin kuntia ilmoittamaan esiopetukseen osallistuvien lasten määrä. Mahdolliset poikkeamat Koski-tietovarannon ja kuntakyselyn tiedoissa selittyvät eri raportointipäivillä. Kuntakyselyllä kartoitettiin 31.12.2021 tilannetta.

Aikataulullisista syistä johtuen varhaiskasvatuksen tietovarannosta (Vardasta) ei ole ollut mahdollista saada tietopyynnöllä tietoa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen (jatkossa täydentävä varhaiskasvatus tai varhaiskasvatus) osallistuneiden lasten määrästä. Tämä tieto on pyydetty kuntakyselyllä.

Kuntakyselyn vastausprosentti oli 100. Peruspalvelujen arvioinnin luotettavuuteen saattavat vaikuttaa kysymyksen virheellinen tulkinta, näppäilyvirhe tai se, ettei kysymykseen ole vastattu.

Manner-Suomessa varhaiskasvatuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 87,3 % ja perusopetuksen toimesta järjestämässä 12,7 % esiopetukseen osallistuvista lapsista. Kuntalain mukaan kunta päättää, miten ja missä palvelut järjestetään. Kuntakoko ja järjestäjätaho näyttävät vaikuttaneen siihen, missä tai miten esiopetusta järjestettiin. Pienissä kunnissa esiopetus järjestettiin yleisemmin perusopetuksen toimesta.

Manner-Suomessa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 79 % esiopetukseen osallistuvista lapsista. Kuntakyselyssä ilmeni, että esiopetusta ja esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestettiin ja tuotettiin monin eri tavoin. Arvioinnissa ilmeni, että muunkielisen esiopetuksen ja esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjesti yksityinen palveluntuottaja.

Varhaiskasvatuslaissa tarkoitettua esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta tuotettiin päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai koulun tiloissa.

Osa kunnista on tarjonnut esiopetuksen jälkeen lapsille varhaiskasvatuksen sijaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa tai muuta toimintaa. Tällaiseen muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 6,4 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. Muu esiopetusta täydentävä toiminta ei ole varhaiskasvatuslain mukaista esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta.

Osassa kunnista (12 kuntaa) huoltajia ei ole tiedotettu lakisääteisestä esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta. Tiedottamisen kirjavuus ja palveluohjauksen puute saattavat vaikuttaa siihen, ettei perheillä ole riittävästi tietoa lakisääteisestä varhaiskasvatuksesta. Perheiden näkökulmasta varhaiskasvatuksen järjestelyt tai saatavuus saattavat myös heikentää lapsen mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatukseen. Jos varhaiskasvatusta ei ole tarjolla kouluilla järjestettävän esiopetuksen välittömässä läheisyydessä, valitsevat huoltajat helpommin saavutettavan kerhotoiminnan varhaiskasvatuksen sijaan. Kunnat eivät voi toimia tarkoitussidonnaisuuden periaatteen

vastaisesti ja ohjata esiopetukseen osallistuvia lapsia kouluissa järjestettävään esiopetusta täydentävään kerhotoimintaan, vaikka lapsilla olisi oikeus saada varhaiskasvatusta. Lainsäätäjän tarkoituksena on ollut turvata lapselle oikeus varhaiskasvatukseen päiväkodissa tai perhepäiväkodissa oppivelvollisuuden alkamiseen asti. Myös koulun tiloissa voidaan järjestää varhaiskasvatusta.

Peruspalvelujen arvioinnin tarkoituksena oli selvittää esiopetusikäisen lapsen eheän päivän toteutumista. Lapsen näkökulmasta esiopetusta ja esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestävällä taholla ei niinkään ole merkitystä. Pohdittavaksi jää, kuinka paljon lapselle on merkitystä sillä, järjestetäänkö esiopetus ja esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus eri paikoissa ja vaihtuuko henkilöstö päivän aikana.

Saatujen tulosten mukaan esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 2,6 % siirtyy toiseen paikkaan päivän aikana. Vuorohoitojärjestelyt saattavat osaltaan vaikuttaa siihen, että lapsi joutuu vaihtamaan paikkaa päivän aikana. Vuorohoito on usein kunnissa keskitetty tiettyihin päiväkoteihin.

Esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen suomenkielisessä toiminnassa työskenteli 59,9 %, ruotsinkielisessä 57,4 % ja muunkielisessä 41,4 % sama henkilöstö koko päivän ajan.

Osa kunnista rajoitti vuorohoitoon osallistuvien lasten osallistumista esiopetukseen, varsinkin jos lapsella oli vuorohoidon tarve viikonloppuisin. Pohdittavaksi jää, millä perusteella kunnat rajoittavat lasten lakisääteistä oikeutta esiopetukseen ja miten vuorohoidossa olevilla lapsilla toteutuu tällöin 700 tuntia esiopetusta.

Toimenpide-ehdotukset

Aluehallintovirastot antavat kunnille ohjausta esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen lainmukaisesta järjestämisestä. Ohjaus voi olla esimerkiksi koulutusta varhaiskasvatuslain ja perusopetuslain säädöksistä.

Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan lapsen edun mukaista on, että esiopetuksessa olevat lapset pääsevät varhaiskasvatuslain mukaiseen täydentävään varhaiskasvatukseen myös koulun tiloissa kerhotoiminnan sijaan.

Lapselle tulee järjestää mahdollisimman eheä päivä esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Eheä päivä sisältää mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet ja toimipaikan. Aluehallintovirastot ehdottavat, että selvitetään, miten varhaiskasvatuslain ja perusopetuslain alaisuudessa toimiminen vaikuttaa lapsen eheän päivän toteutumiseen.

Esiopetuksen järjestäminen vuorohoidossa kaipaavaa tarkempaa määrittelyä laissa. Kuntakyselyssä olleiden avovastausten perusteella aluehallintovirastot antavat kunnille ohjausta esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen lainmukaisesta järjestämisestä vuorohoidossa.

Kuntien tulee tiedottaa huoltajia lapsen oikeudesta osallistua varhaiskasvatuslain mukaiseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Arviointiasetus

Kriteerit	Arviointikysymykset	Indikaattorit	Palvelu- tavoit- teet/ hyvä pal- velutaso	Tieto- lähteet
Tausta- kysymykset	Kunnan/ kaupungin nimi			Kunta- kysely
	Kunnan/ kaupungin asukas- määrä	Asukasmäärä		
	Kunnan/ kaupungin viralliset kielet			
Esiopetukseen ja esiopetusta täydentävään varhaiskasva- tukseen osal- listuvien lasten määrä	Esiopetuksen oppilaiden mää- rä (6-vuotiaat, nk. tavallisessa yksivuotisessa esiopetuksessa olevat lapset)	Lapsimäärä		Koski/ kunta- kysely
	Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä	Lapsimäärä		Kunta- kysely
	Kuinka monta täydentävässä vakassa olevista lapsista tar- vitsee vuorohoitoa?	Lapsimäärä		Kunta- kysely
Esiopetuksen järjestäminen	Kuinka monta lasta kunnas- sanne on	Lapsimäärä		Kunta- kysely
	- varhaiskasvatuksen järjestä- mässä esiopetuksessa			
	- perusopetuksen järjestä- mässä esiopetuksessa			
Esiopetuksen järjestämismuo- to	Kuinka monta lasta kunnas- sanne osallistuu seuraaviin esiopetuksen järjestämismuo- toihin	Lapsimäärät		Kunta- kysely
	- päiväkodissa annettu esi- opetus			
	- koulussa annettu esiopetus			
	- muussa esiopetuksessa			
		Jos muussa esiopetukses- sa, kuvaile mitä muu esiopetus on		

Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestäminen	Kuinka monta esiopetusikäistä lasta kunnassanne osallistuu johonkin esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen toimintamuotoon:	Lapsimäärä		Kuntakysely
	- varhaiskasvatus päiväkodissa			
	- varhaiskasvatus perhepäivähoidossa			
Esiopetusta täydentävän muun toiminnan järjestäminen	Kuinka monta esiopetusikäistä lasta kunnassanne osallistuu esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan	Kuvaile toimintamuodot		Kuntakysely
Yhteistyö huoltajien kanssa	Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus, joka toteutetaan varhaiskasvatuksen toimipaikassa?	Kyllä/ei		Kuntakysely
		Jos vastasit ei, perustele		
	Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia	monivalinta- + vapaa kenttä		
Lapsen päivän eheys	Järjestetäänkö täydentävää varhaiskasvatusta fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?	Kyllä/osittain/ ei	Lapsen eheä päivä	Kuntakysely
		Jos vastasit osittain tai ei, kuvaa lisätiedot kentässä, miten täydentävä varhaiskasvatus on järjestetty		
		+ Avoin kenttä (Lisätiedot)		
	Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetus-ryhmässä?	Kyllä/ei, kuvaa henkilöstöjärjestelyt lisätiedot kentässä	Lapsen eheä päivä	Kuntakysely
		+ Avoin kenttä (Lisätiedot)		
Vuorohoitoa tarvitsevien lasten esiopetus ja sitä täydentävä varhaiskasvatus	Esiopetuksessa olevien lasten vuorohoidon järjestäminen	Avoin kenttä: Miten järjestetään? Järjestämissämuodot?	Lapsen eheä päivä	
	Järjestetäänkö vuorohoidossa esiopetusta	Kyllä/ei	Lapsen eheä päivä	Kuntakysely

Johdanto

Peruspalvelujen alueellinen arviointi on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n 2 momentin nojalla aluehallintovirastojen tehtävä. Vuoden 2021 osalta arvioitiin esiopetuksen ja esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen toteutumista lapsen eheän päivän näkökulmasta. Arvioinnista rajattiin pois kaksivuotiseen esiopetuskokeiluun osallistuvat 5-vuotiaat lapset, koska kaksivuotisen esiopetuksen toteutuksesta opetus- ja kulttuuriministeriö tekee oman tutkimuksen. Peruspalvelujen arvioinnissa pyydettiin kunnilta tietoja erikseen suomenkielisen, ruotsinkielisen ja muunkielisen esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja toteuttamisesta. Muunkieliseen toimintaan sisältyy saamenkielisen toiminnan lisäksi muun muassa englannin-, saksan- ja ranskankielinen toiminta.

Perusopetuslain (628/1998) 4 §:n mukaan kunnan tulee järjestää lapsille maksutonta esiopetusta oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet määräävät esiopetuksen toteuttamisesta. Huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Esiopetusta voi järjestää kunnan varhaiskasvatuspalvelut tai perusopetus. Järjestämispaikkana voi järjestäjästä riippumatta olla koulu, päiväkotitoiminta tai muu soveltuva paikka.

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 12 §:n mukaan lapsella on oikeus osallistua esiopetuksen lisäksi täydentävään varhaiskasvatukseen päiväkodissa tai perhepäivähoitossa. Koulun tiloissa järjestettävä varhaiskasvatus katsotaan päiväkotitoiminnaksi. Lukuisat tutkimukset ja kansainväliset vertailut ovat osoittaneet, että laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa positiivisesti lasten myöhempään koulutiehen ja menestymiseen opinnoissa sekä yhteiskunnalliseen pärjäämiseen. Vaikuttavuutta koskevat tutkimukset kuitenkin korostavat, että vain laadukas varhaiskasvatus tuottaa positiivisia vaikutuksia (mm. Melhuish ja muut 2015). Yhtäläistä oikeutta varhaiskasvatukseen voidaan pitää laadun osatekijänä.

Perusopetuslain (628/1998) 48b §:n mukainen aamu- ja iltapäivätoiminta on tarkoitettu ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille. Koululaisille tarkoitettu aamu- ja iltapäivätoiminta ei ole varhaiskasvatuslain mukaista esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Kerhotoiminnassa on huomattavia eroja verrattuna esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta säätelevät varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatuslaissa säädetään muun muassa henkilöstön kelpoisuudesta, henkilöstömitoituksesta, ryhmäkoosta, turvallisuudesta ja varhaiskasvatuksen tavoitteista. Jokaiselle lapselle tehdään varhaiskasvatuksessa henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Esiopetusta täydentävästä kerhotoiminnasta ei sen sijaan ole säädetty lailla. Lisäksi esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus poikkeaa kerhotoiminnasta muun muassa asiakasmaksujen ja lapselle tarjottavien aterioiden suhteen.

Lähitulevaisuuden näkymät

Väestöennusteen mukaan lasten määrä on vähenemässä seuraavien vuosien aikana. Samaan aikaan lasten osallistumisaste esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen on nousut.

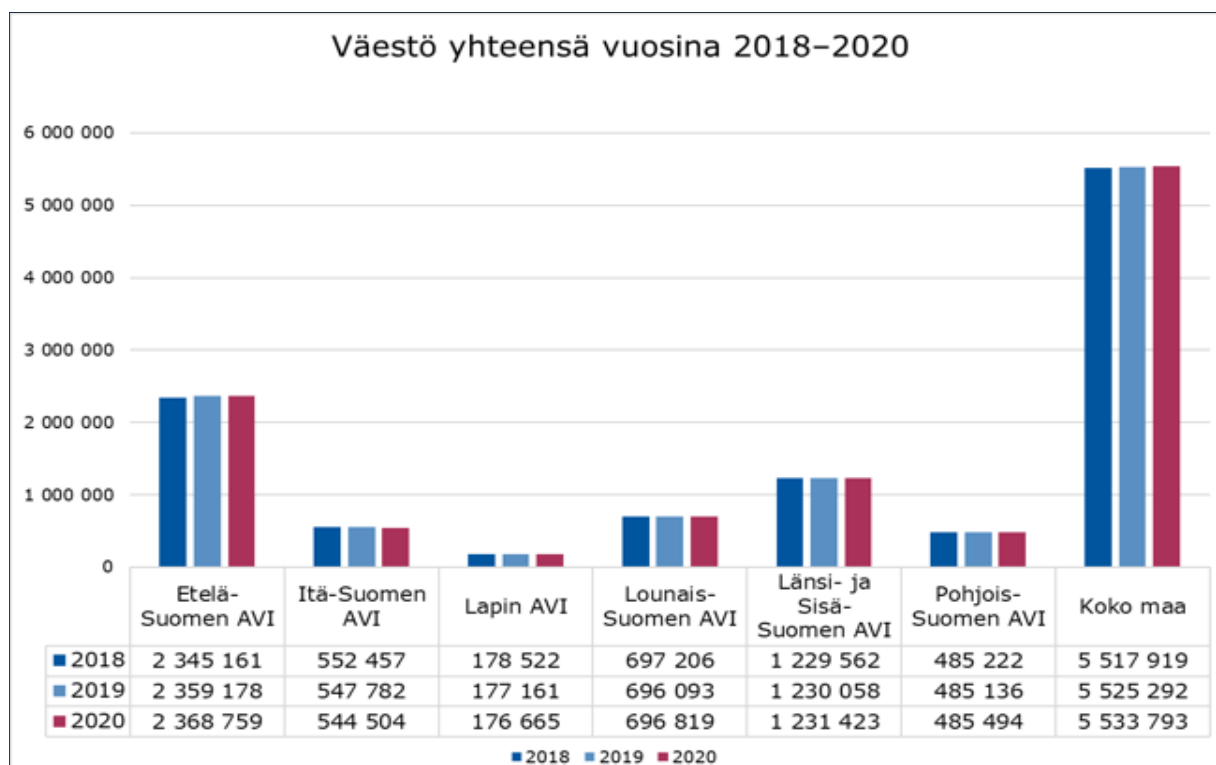
Kaksivuotinen esiopetuskokeilu on kesken, eikä tuloksista ole vielä tietoa. Vielä ei voida arvioida, miten kaksivuotinen esiopetus vaikuttaisi esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrään. Mahdollisesti toteutuva kaksivuotinen esiopetus saattaa vähentää yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää, jos esiopetus tuotetaan pääsääntöisesti kunnallisessa varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa. Kunnilla on esiopetuksen järjestämisvastuu.

Kaksivuotista esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestäminen saattaa muodostua ongelmalliseksi. 4–5-vuotiaiden lasten sijoittaminen 1–2-luokkalaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan ei ole varhaiskasvatustilain mukaista toimintaa.

Toimintaympäristö

Suomen asukasluku on kasvanut vuosina 2018–2020 noin 8 000 henkilön vuosivauhtia. Vuoden 2020 lopussa valtakunnan tarkka väkiluku oli 5 533 793. Valtakunnan tason maltillinen väestönkasvu on tapahtunut Etelä-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen sekä vähäisemmässä määrin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella. Muiden aluehallintovirastojen alueella väestömäärät ovat alentuneet: eniten Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella, noin 8 000 henkilöllä (kuvio 2.4.1.).

Kuvio 2.4.1. Väestö yhteensä vuosina 2018–2020

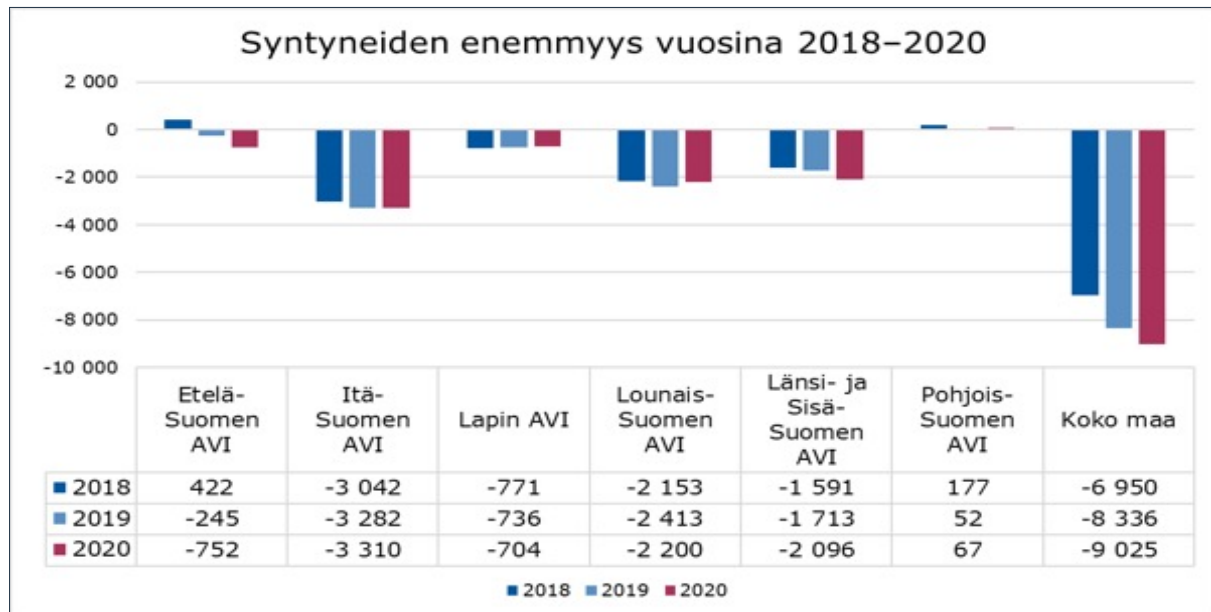

Lähde: Tilastokeskus

Suomessa syntyy vähemmän ihmisiä kuin kuolee. Tällainen trendi aiheuttaa pidemmällä aikavälillä väestön ikääntymistä. Vuosina 2018–2020 syntyneiden enemmisyys, eli syntyneiden ja kuolleiden lukumäärien erotus, on ollut trendinomaisesti negatiivinen. Vuonna 2018 erotus oli lähes 7 000 henkilöä ja vuonna 2020 jo hieman yli 9 000

henkilöä. Ainoastaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella syntyneiden enemmitys on ollut tarkastelujaksolla lievästi positiivinen. Negatiivisinta kehitys on ollut Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella, missä vuositason negatiivinen erotus on ollut yli 3 000 henkilöä (kuvio 2.4.2.).

Kuvio 2.4.2. Syntyneiden enemmitys vuosina 2018–2020

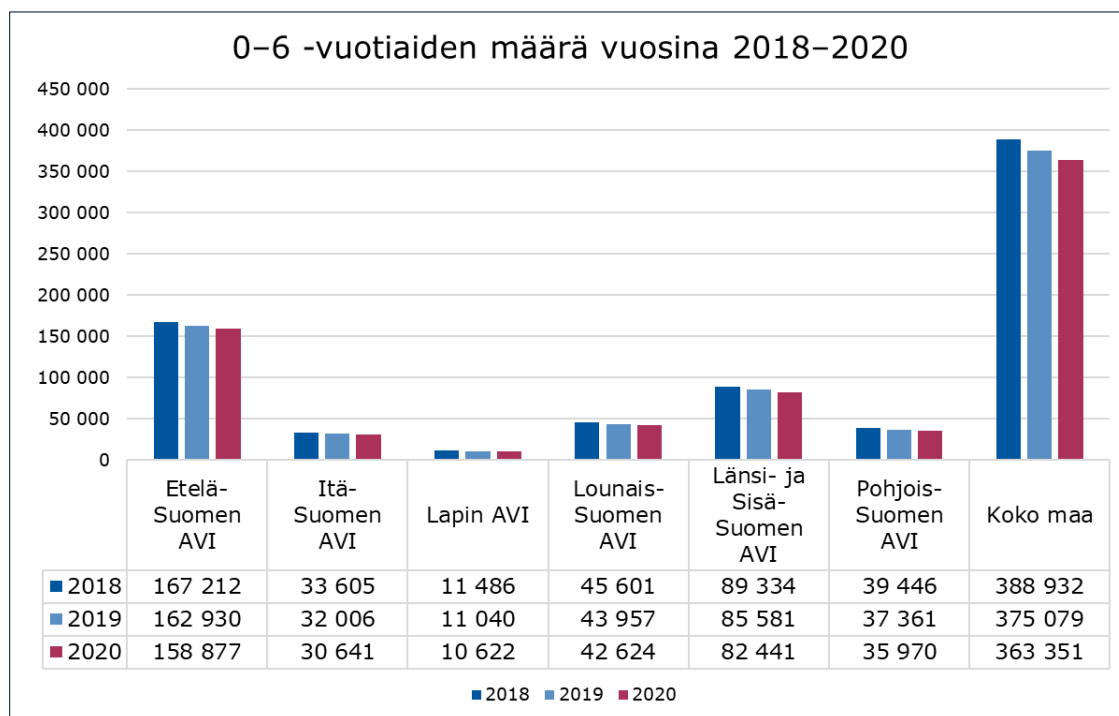

Lähde: Tilastokeskus

Kun väkiluvun muutos ja syntyneiden enemmitys ovat tiedossa, voidaan hahmottaa muuttoliikkeen merkitys alueiden väestö- ja ikärakenteeseen. Muuttoliike on luonteeltaan valikoivaa. Sen syyt liittyvät usein työhön ja opiskeluun. Nämä ikäsidonnaiset seikat vaikuttavat myös väestön uusiutumispotentiaaliin sekä lähtö- että tulomuuttoalueilla. Alle kouluikäisten suuri osuus ja positiivisen luonnollinen väestönlisäys sijoittuvat samoille alueille, mikä kertoo yleisellä tasolla aluerakenteen muutoksesta.

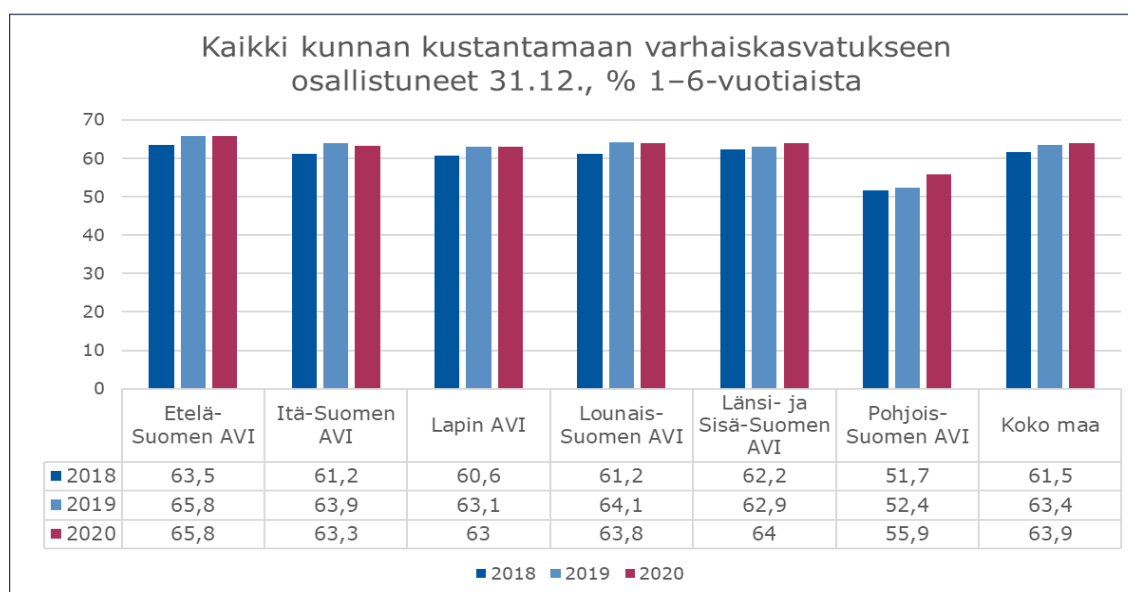
Väestön ikääntyminen, erityisesti kehittyneissä maissa, ja keskittyminen ovat yleismaailmallisia ilmiöitä, joiden taustalla on moninaisia yhteiskunnallisia ja sosioekonomisia syitä. Nämä ilmiöt ja niiden taustat tunnetaan hyvin, mutta niiden aiheuttamiin alueellisiin vaikutuksiin ei ole helppoa puuttua. Todennäköisesti yleisellä tasolla väestön ikääntymis- ja keskittymiskehitys tulevat jatkumaan Suomessa samaan tapaan kuin sitä on tapahtunut Pohjoismaissa ja muualla Euroopassa. Kuitenkin ennalta arvaamattomat tapahtumat, kuten sodat, vaikuttavat erittäin nopeasti siirtolais- tai pakolaisvirtojen muodossa eri alueiden väestö- ja ikärakenteeseen.

Esiopetus on maksutonta opetusta, jota lapset saavat oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perusta elinikäiselle oppimiselle (www.opi.fi). Alle kouluikäisten (0–6 vuotta) määrä on laskenut vuosien 2018–2020 välisenä aikana yli 25 000 henkilöllä. Aleneva suunta vallitsee jokaisen aluehallintoviraston alueella. Suurimmat prosentuaaliset muutokset ovat tapahtuneet Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastojen alueella, -8,8 %. Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella vastaava luku oli -4,9 % (kuvio 2.4.3.).

Kuvio 2.4.3. 0–6-vuotiaiden määrä vuosina 2018–2020

Lähde: Tilastokeskus

Kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen osallistuneiden osuus kaikista 1–6-vuotiaista on lisääntynyt vuosien 2018–2020 välisenä aikana. Vuonna 2020 osuus oli 63,9 %, mikä on lähes 2,9 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2018. Aluehallintovirastojen väliset erot osallistumisessa ovat huomattavat. Vuonna 2020 Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella osuus oli 65,8 % ja Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 55,9 % (ero 10 %-yks.) (kuvio 2.4.4.).

Kuvio 2.4.4. Kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen osallistuneet vuosina 2018–2020

Lähde: Tilastokeskus

Esioppilaiden määrä on alentunut vuosien 2018–2020 välisenä aikana lähes 3 200 oppilaalla. Vuonna 2020 esiopetusta saaneiden oppilaiden lukumäärä oli lähes 58 300. Esioppilaiden määrä on alentunut kaikissa maakunnissa Kainuuta lukuun ottamatta. Suurimmat oppilasmäärän laskut ovat tapahtuneet Pirkanmaalla (-564) ja Uusimaalla (-480) (taulukko 2.4.1.).

Taulukko 2.4.1. Perus- ja varhaiskasvatuksen yhteydessä annettavan esiopetuksen oppilaat vuosina 2018–2020

Esiopetuksen oppilaat maakunnittain	2018	2019	2020
Uusimaa	18 705	18 588	18 225
Varsinais-Suomi	4 998	4 905	4 782
Satakunta	2 208	2 202	2 151
Kanta-Häme	1 779	1 770	1 740
Pirkanmaa	6 087	5 775	5 523
Päijät-Häme	2 106	1 968	1 920
Kymenlaakso	1 617	1 554	1 467
Etelä-Karjala	1 227	1 176	1 155
Etelä-Savo	1 227	1 176	1 155
Pohjois-Savo	2 676	2 607	2 430
Pohjois-Karjala	1 740	1 590	1 506
Keski-Suomi	3 108	3 048	3 036
Etelä-Pohjanmaa	2 376	2 202	2 163
Pohjanmaa	2 193	2 067	2 118
Keski-Pohjanmaa	954	954	945
Pohjois-Pohjanmaa	5 805	5 457	5 466
Kainuu	720	711	726
Lappi	1 908	1 911	1 773
Yhteensä	61 434	59 652	58 278

Lähde: Vipunen

Taulukossa 2.4.2. olevien kuntien muodostamalta alueelta (SveF-alue) tehdään oma peruspalvelujen arviointi lähtökohtaisesti ruotsiksi. Tähän alueeseen liittyvä arviointi toteutetaan kolmessa arviointikohteessa, jotka ovat:

- Esiopetus- ja täydentävän varhaiskasvatuksen saaminen
- Esi- ja perusopetuksen perusopetuslain 32 §:n mukaiset kuljetusjärjestelyt
- Erityisopetuksen tila

SveF-alueen toimintaympäristön kuvauksiin voi tutustua lähemmin niiden aluehallintovirastojen arviointiraporteissa, jotka käsittävät Kymenlaakson, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Uusimaan ja Varsinais-Suomen maakunnat. Yhteensä alue käsittää 33 kuntaa.

Taulukko 2.4.2. Kaksikieliset kunnat Suomessa

MAAKUNTA	KUNTA		Enemmistökieli
KYMENLAAKSO	Pyhtää	Pyttis	Suomi
POHJANMAA	Kaskinen	Kaskö	Suomi
	Korsnäs	Korsnäs	Ruotsi
	Kristiinankaupunki	Kristinestad	Ruotsi
	Kruunupyy	Kronoby	Ruotsi
	Luoto	Larsmo	Ruotsi
	Maalahti	Malax	Ruotsi
	Mustasaari	Korsholm	Ruotsi
	Närpiö	Närpes	Ruotsi
	Pedersören kunta	Pedersöra	Ruotsi
	Pietarsaari	Jakobstad	Ruotsi
	Uusikaarlepyy	Nykarleby	Ruotsi
	Vaasa	Vasa	Suomi
	Vöyri	Vörå	Ruotsi
POHJOIS-POHJANMAA	Kokkola/Karleby	Karleby	Suomi
UUSIMAA	Espoo/Esbo	Esbo	Suomi
	Hanko/Hang	Hangö	Suomi
	Helsinki	Helsingfors	Suomi
	Inkoo	Ingå	Ruotsi
	Kauniainen	Grankulla	Suomi
	Kirkkonummi	Kyrkslätt	Suomi
	Lapinjärvi	Lappträsk	Suomi
	Lohja	Lojo	Suomi
	Loviisa	Lovisa	Suomi
	Myrskylä	Mörskom	Suomi
	Porvoo	Borgå	Suomi
	Raasepori	Raseborg	Ruotsi
	Sipoo	Sibbo	Suomi
	Siuntio	Sjundeå	Suomi
	Vantaa	Vanda	Suomi
VARSINAIS-SUOMI	Kemiönsaari	Kimitoön	Ruotsi
	Parainen	Pargas	Ruotsi
	Turku	Åbo	Suomi

Lähde: Finlex.fi

Esiopetusta voidaan järjestää varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen toimesta. Esiopetusta voidaan tuottaa kunnallisissa tai yksityisissä päiväkodeissa tai kouluissa.

Lapsella on oikeus osallistua esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen, jota voidaan tuottaa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai koulun tiloissa. Esiopetuksessa olevalle lapselle tulee myös tarvittaessa järjestää vuorohoitoa. Huoltajat voivat harkintansa mukaan valita lapselleen myös aamu- ja iltapäiviksi kerhotoiminnan, joka ei ole varhaiskasvatuslain mukaista toimintaa.

Manner-Suomessa on yhdeksän kuntaa, joissa kussakin on yli 100 000 asukasta ja 12 kuntaa, joissa on 50 000–100 000 asukasta. Näissä 21 kunnassa (7,1 % kaikista kunnista) esiopetukseen osallistui 52,1 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista.

10 000–50 000 asukkaan kuntia on 76 (25,8 % kaikista kunnista), joissa oli esioppilaita 31,9 %.

Alle 10 000 asukkaan kuntia on 197 (67,2 % kaikista kunnista), joissa oli esioppilaita 16,0 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Taulukossa 2.4.3. on nähtävillä kuntakoot ja esiopetukseen osallistuvien lasten prosentuaalinen määrä kuntakoon mukaan.

Taulukko 2.4.3. Kuntien asukasmäärät, kuntien määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuvista lapsista

Kunnan asukasmäärä	Kuntien määrä	Prosenttiosuus kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista mannersuomessa
alle 5 000	125 kuntaa	5,6 %
5 000–10 000	72 kuntaa	10,4 %
10 001–20 000	41 kuntaa	11,7 %
20 001–50 000	35 kuntaa	20,2 %
50 001–100 000	12 kuntaa	13,6 %
yli 100 000	9 kuntaa	38,5 %

Tiivistelmä

Manner-Suomessa on 293 kuntaa. Kaikki kunnat vastasivat peruspalvelujen arvioinnin 2021 kyselyyn, joten vastausprosentti oli 100. Kuntakyselyllä selvitettiin 31.12.2021 tilannetta. Kaksi kuntaa antoi vastaukset erikseen suomen- ja ruotsinkielisestä varhaiskasvatuksesta eli vastauksia tuli yhteensä 295.

Manner-Suomen kunnat ilmoittivat esiopetukseen osallistuvien lasten määräksi 31.12.2021 yhteensä 57 050. Suomenkielisessä esiopetuksessa oli 91,6 %, ruotsinkielisessä 6,2 % ja muunkielisessä 1,2 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Varhaiskasvatuksen toimesta järjestämään esiopetukseen osallistui 87,3 % ja perusopetuksen 12,7 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Manner-Suomessa esiopetuksen järjestämispaikka oli 78,7 % päiväkodeissa ja kouluissa 20,2 %. Jäljelle jäävään 1,2 %:iin sisältyvät kotiopetuksessa olleet lapset ja ne, joita ei ole merkitty mihinkään järjestämispaikkaan.

Manner-Suomen kunnat ilmoittivat esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määräksi 45 098. Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 83,5 % esiopetukseen osallistuneista lapsista. Esiopetusta täydentävässä muussa toiminnassa oli 3 631 lasta eli 6,4 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen tai muuhun toimintaan ei osallistunut lainkaan 8 321 lasta eli 10,2 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Kunnista 36,9 % järjesti esiopetusta vuorohoidossa. Esiopetuksen järjestäminen vuorohoidossa oli kirjavaa ja vaihteli kunnittain.

Esioppilaista 97,4 %:lla esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin samassa paikassa kuin esiopetus. Esioppilaista 2,6 % puolestaan siirtyi toiseen paikkaan esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Esiopetuksessa ja sitä täydentävässä varhaiskasvatuksessa työskenteli suomenkielisessä 59,9 %, ruotsinkielisessä 57,4 % ja muunkielisessä 41,4 % sama henkilöstö koko päivän ajan.

Kunnista 95,6 % oli tarjonnut huoltajille mahdollisuutta valita lapselle paikka esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Kaksitoista kuntaa ei ollut tarjonnut mahdollisuutta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta oli tiedotettu huoltajia muun muassa sähköpostilla, kirjeitse, palveluohjauksessa, tiedotustilaisuuksissa, mediassa, kunnan ja sähköisen asiointijärjestelmän kautta.

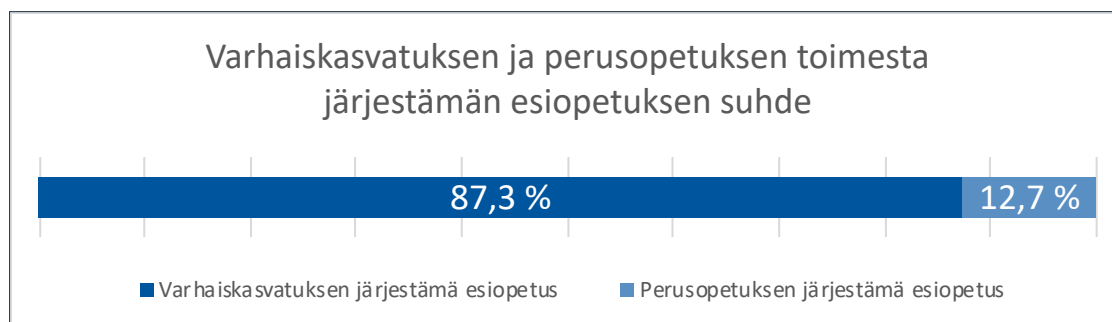
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?

Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueella 31.12.2021 esiopetukseen osallistui 57 050 lasta. Kuntakyselyssä pyydettiin ilmoittamaan erikseen tiedot varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestämään esiopetukseen osallistuvien lasten määrästä. Kunnat ilmoittivat, että varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa on yhteensä 56 442 lasta. Kyselyn eri vastusten välillä esiopetuksessa olevien lasten määrissä oli näin ollen eroa 608 lasta. Selvityksestä ei käy ilmi, mistä ero johtuu. Osin eroa voi selittää muussa esiopetuksessa (esim. kotiopetuksessa tai esiopetuksessa toisessa kunnassa) olevat lapset.

Esiopetuksen järjestäjätaho

Kunnassa esiopetusta voidaan järjestää varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen toimesta. Kuntakyselyn mukaan varhaiskasvatuksen toimesta järjestämään esiopetukseen osallistui 87,3 % ja perusopetuksen 12,7 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. (Kuvio 2.6.1.)

Kuvio 2.6.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestämän esiopetuksen suhde

Varhaiskasvatuksen järjestämä esiopetus

Kuntakyselyn mukaan suomenkielisen varhaiskasvatuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 45 962 lasta (81,4 % kaikista esiopetukseen osallistuvista). Ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 2 838 lasta (5 %). Muunkielisen varhaiskasvatuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 500 lasta. Yhteensä varhaiskasvatuksen järjestämään esiopetukseen osallistui 49 300 lasta (87,3 %).

Perusopetuksen järjestämä esiopetus

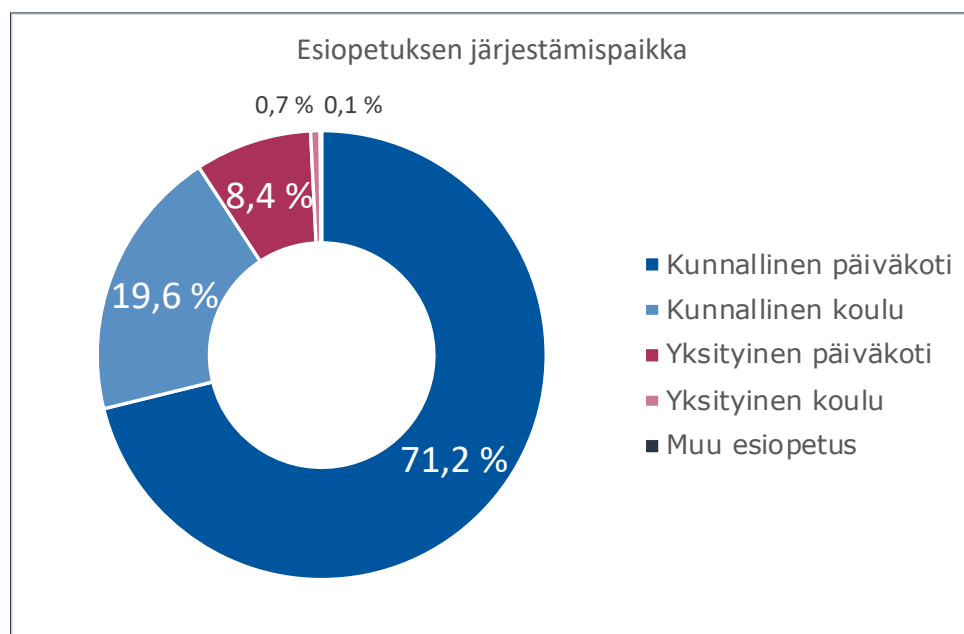
Kuntakyselyn mukaan suomenkielisen perusopetuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 6 297 lasta (11,2 % kaikista esiopetukseen osallistuvista). Ruotsinkielisen perusopetuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 679 lasta (1,2 %). Muunkielisen perusopetuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 166 lasta (0,3 %). Yhteensä perusopetuksen toimesta järjestämään esiopetukseen osallistui 7 142 lasta (12,7 %).

Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne seuraaviin esiopetuksen järjestämispaikkoihin?

Esiopetuksesta on säädetty perusopetuslaissa (628/1998). Kunnat vastaavat esiopetuksen järjestämisestä ja ovat velvoitettuja järjestämään esiopetusta alueellaan asuville lapsille. Myös yksityiset perusopetuksen järjestäjät ja valtion oppilaitokset voivat erillisen luvan perusteella järjestää esiopetusta. Esiopetusta voidaan järjestää päiväkodissa, koulussa tai muussa soveltuvassa paikassa.

Esiopetukseen osallistuvista lapsista 71,2 % oli kunnallisissa päiväkodeissa, 19,6 % kunnallisissa kouluissa, 8,4 % yksityisissä päiväkodeissa, 0,7 % yksityisissä kouluissa ja 0,1 % muussa esiopetuksessa (kuviot 2.7.1.).

Kuvio 2.7.1. Esiopetuksen järjestämispaikka

Esiopetus päiväkodissa

Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueella 31.12.2021 suomenkielisissä päiväkodeissa osallistui esiopetukseen 41 818 lasta, joista 90,3 % oli kunnallisissa ja 9,7 % yksityisissä päiväkodeissa.

Ruotsinkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 2 486 lasta, joista kunnallisissa 98,1 % ja yksityisissä päiväkodeissa 1,9 %.

Muunkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 579 lasta. Näistä kunnallisissa oli 14,2 % ja yksityisissä päiväkodeissa 85,8 %.

Esiopetus koulussa

Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueella 31.12.2021 suomenkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 10 479 lasta, joista 97 % oli kunnallisissa ja 3 % yksityisissä kouluissa.

Ruotsinkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 855 lasta, joista kunnallisissa 91,2 % ja yksityisissä kouluissa 8,8 %.

Muunkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 166 lasta, joista kunnallisissa kouluissa oli 99,4 % ja yksityisessä koulussa 0,6 %.

Muu esiopetus

Kunnat ilmoittivat muuhun esiopetukseen osallistuneen 60 lasta. Näistä 61,7 % oli suomenkielisessä 23,3 %, ruotsinkielisessä ja 15,0 % muunkielisessä muussa esiopetuksessa. Muuhun esiopetukseen kunnat olivat merkinneet lapsia, jotka olivat esimerkiksi kotiopetuksessa, valmentavassa opetuksessa tai esiopetuksessa toisessa kunnassa. Muuhun esiopetukseen oli merkitty myös lapsia, jotka todellisuudessa osallistuivat esiopetusikäisenä varhaiskasvatukseen yksityisessä päiväkodissa.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?

Jos lapsi ennen oppivelvollisuuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuusiäkkä osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttamaan toimintaan taikka perusopetukseen, varhaiskasvatusta järjestetään täydentävästi (varhaiskasvatuslaki 540/2018, 12.2 §).

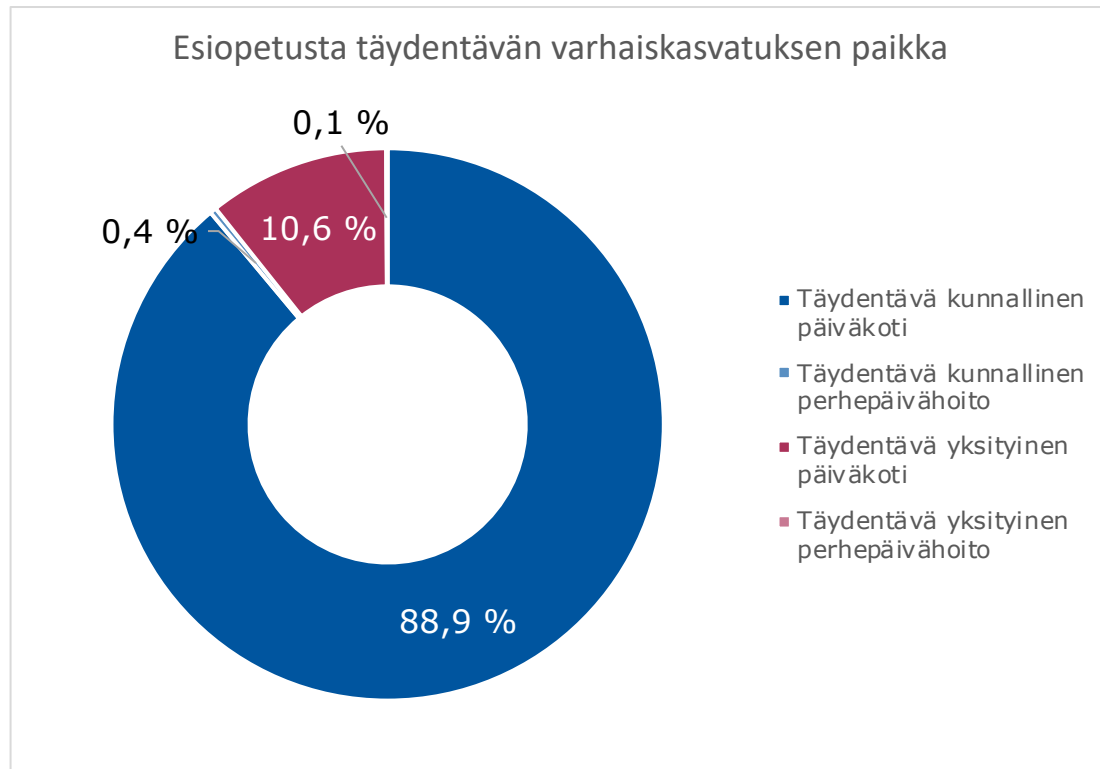
Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueella 31.12.2021 täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 45 109 lasta (79,1 % esiopetukseen osallistuvista lapsista). Lapsista 92,4 % osallistui suomenkieliseen, 6,3 % ruotsinkieliseen ja 1,3 % muunkieliseen täydentävään varhaiskasvatukseen. Täydentävässä varhaiskasvatuksessa vuorohoitoon osallistui lapsista 4,5 %.

Kuntakyselyn tulosten perusteella ilmenee, että pienissä kunnissa esiopetukseen osallistuvista lapsista täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui suhteessa vähemmän lapsia kuin suuremmissa kunnissa. Kunnissa, joissa oli 10 000 tai vähemmän asukasta, täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 56,4–59,9 % esiopetuksessa olevista lapsista. 10 000–50 000 asukkaan kunnissa osallistui 76,2–79,1 % ja yli 50 000 asukkaan kunnissa 85,1–88,4 % esiopetuksessa olevista lapsista täydentävään varhaiskasvatukseen. (Taulukko 2.8.1)

Taulukko 2.8.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

Kunnan asukasmäärä	Esioppilaiden määrä yht	Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset	Osuus esioppilaita täydentävässä varhaiskasvatuksessa
alle 5000	3205	1808	56,4 %
5000-10 000	5944	3559	59,9 %
10 001-20 000	6657	5073	76,2 %
20 001-50 000	11539	9130	79,1 %
50 001-100 000	7739	6842	88,4 %
yli 100 000	21966	18697	85,1 %
Yhteensä	57050	45109	79,1 %

Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa. Kunnallisten päiväkotien varhaiskasvatukseen osallistui 88,9 %, yksityisten päiväkotien 10,6 % ja perhepäivähoitoon yhteensä 1,4 % lapsista. (Kuvio 2.8.1.)

Kuvio 2.8.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen paikka

Kuntakyselyn tulosten perusteella ilmenee, että suurin osa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli kunnallisissa päiväkodeissa kunnan asukasmäärästä riippumatta. Alle 10 000 asukkaan kunnissa täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään pääsääntöisesti kunnallisissa päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Sen sijaan yli 10 000 asukkaan kunnissa täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa. (Taulukko 2.8.2.)

Taulukko 2.8.2. Kunnan asukasmäärä ja lasten osuus eri täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaikoissa

Kunnan asukasmäärä	Täydentävä kunnallinen päiväkot	Täydentävä kunnallinen perhepäivähoito	Täydentävä yksityinen päiväkot	Täydentävä yksityinen perhepäivähoito
0–5000	93,7 %	5,5 %	0,5 %	0,2 %
5001–10 000	95,7 %	1,3 %	3,0 %	0,0 %
10 001–20 000	87,8 %	0,4 %	11,6 %	0,2 %
20 001–50 000	89,7 %	0,1 %	10,1 %	0,1 %
50 001–100 000	83,8 %	0,0 %	15,9 %	0,2 %
100001 -	89,0 %	0,0 %	11,0 %	0,0 %
Keskimäärin	88,9 %	0,4 %	10,6 %	0,1 %

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa

Kunnallisissa päiväkodeissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 39 470 lasta. Lapsista 93,6 % oli suomenkielisissä, 6,1 % ruotsinkielisissä ja 0,2 % muunkielisissä päiväkodeissa.

Yksityisissä päiväkodeissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 4 713 lasta. Lapsista 84 % oli suomenkielisissä, 5 % ruotsinkielisissä ja 11 % muunkielisissä päiväkodeissa.

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus perhepäivähoidossa

Kunnallisessa perhepäivähoidossa esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 168 lasta, joista 3 % oli muunkielisessä perhepäivähoidossa.

Yksityisessä perhepäivähoidossa esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 38 lasta, jotka kaikki olivat suomenkielisessä perhepäivähoidossa.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?

Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueella 31.12.2021 muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 3 631 lasta (7,5 % kaikista esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista) (kuvio 2.9.1.).

Kuvio 2.9.1. Täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa olevien lasten määrä kaikista esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista

Kaikista esiopetuksen jälkeiseen muuhun toimintaan osallistuneista lapsista suomenkieliseen osallistui 91,7 %, ruotsinkieliseen 4,8 % ja muunkieliseen 3,5 %. Kunnat ilmoittivat muuksi toiminnaksi esimerkiksi kerhotoiminnan, koulujen yhteydessä olevan aamu- ja iltapäivätoiminnan ja leikkitoiminnan. Muutama kunta on ilmoittanut tähän kysymykseen lapset, jotka olivat esiopetuksen jälkeen 'kotihoitossa'.

Taulukko 2.9.1. Lasten määrä esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksen eri järjestämispaikoissa ja muussa toiminnassa maakunnittain

Maakunta	Täydentävä kunnallisessa päiväkodissa	Täydentävä kunnallisessa perhepäivähoitossa	Täydentävä yksityisessä päiväkodissa	Täydentävä yksityisessä perhepäivähoitossa	Muu esiopetusta täydentävä toiminta	Lapsia yhteensä
Etelä-Karjala	818	2	54	0	26	900
Etelä-Pohjanmaa	1352	13	99	0	139	1603
Etelä-Savo	672	7	168	1	20	868
Kainuu	447	0	64	0	5	516
Kanta-Häme	1250	3	177	2	0	1432
Keski-Pohjanmaa	534	2	8	0	22	566
Keski-Suomi	1943	12	359	0	49	2363
Kymenlaakso	906	0	156	0	18	1080
Lappi	1147	22	221	0	58	1448
Pirkanmaa	1979	8	145	6	2659	4797
Pohjanmaa	1344	1	42	0	117	1504
Pohjois-Karjala	992	18	127	0	56	1193
Pohjois-Pohjanmaa	2979	42	534	11	120	3686
Pohjois-Savo	1675	15	220	1	116	2027
Päijät-Häme	1316	3	32	0	0	1351
Satakunta	1470	9	201	9	61	1750
Uusimaa	15112	6	1490	2	149	16759
Varsinais-Suomi	3534	5	616	6	16	4177
Summa	39470	168	4713	38	3631	48040

Taulukossa 2.9.1. lasten määrä esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksen eri järjestämispaikoissa ja muussa toiminnassa on esitetty maakunnittain. Taulukossa on nähtävissä, että suurin osa lapsista osallistuu täydentävään varhaiskasvatukseen. Poikkeuksena näyttäytyy Pirkanmaa, jossa lapsia oli 55,4 % muussa kuin täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Etelä-Pohjanmaalla 8,7 % ja Pohjanmaalla 7,8 % lapsista osallistui muuhun toimintaan. Päijät-Hämeessä ja Kanta-Hämeessä kaikki lapset olivat täydentävässä varhaiskasvatuksessa.

Kuntakyselyn mukaan pienissä alle 10 000 asukkaan kunnissa esiopetusta täydentävä muu toiminta oli yleisempää kuin suuremmissa kunnissa. Alle 5 000 asukkaan kunnissa 19,1 % oli muussa täydentävässä toiminnassa. Kunnissa, joissa on 50 000–100 000 asukasta, lapsista 1,0 % oli esiopetusta täydentävässä muussa toiminnassa. Yli 100 000 asukkaan kunnissa muuhun täydentävään toimintaan osallistui 8,6 % lapsista. (Taulukko 2.9.2.)

Taulukko 2.9.2. Lasten osuus esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa kunnan asukasmäärän mukaan

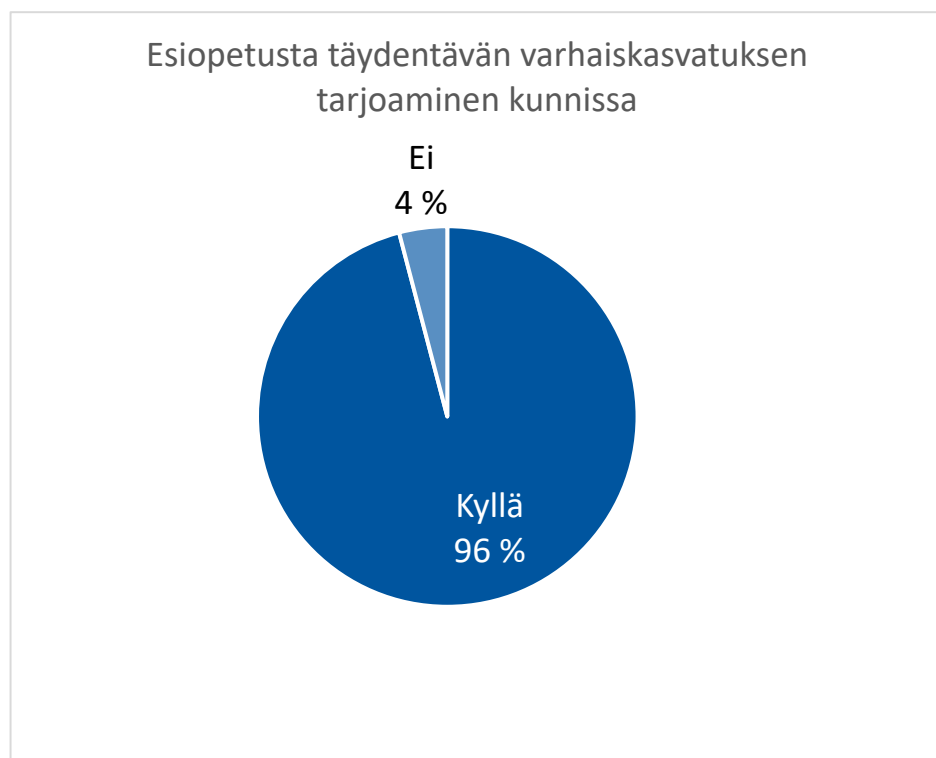
Kunnan asukasmäärä	Täydentävä varhaiskasvatus	Muu toiminta
0–5000	80,9 %	19,1 %
5001–10 000	88,9 %	11,1 %
10 001–20 000	93,6 %	6,4 %
20 001–50 000	91,6 %	8,4 %
50 001–100 000	99,0 %	1,0 %
100001 -	91,4 %	8,6 %
Keskimäärin	92,5 %	7,5 %

Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?

Kuntakyselyn mukaan 282 (96 %) Manner-Suomen alueen kuntaa oli tarjonnut huoltajille mahdollisuutta valita esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus lapselle. 12 (4 %) kuntaa oli puolestaan ilmoittanut, ettei esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta tarjota. (Kuvio 2.10.1.) Kuntakyselyn mukaan kunnat eivät tarjoa varhaiskasvatuslain mukaista täydentävää varhaiskasvatusta, koska varhaiskasvatusta ei ole saatavilla, esiopetus järjestetään kouluilla tai kunta oli linjannut, että esiopetusikäiset osallistuvat aamu- ja iltapäivätoimintaan.

Kunnissa, joissa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta ei tarjota, oli muussa toiminnassa yhteensä 175 lasta.

Kuvio 2.10.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen tarjoaminen kunnissa

Järjestetäänkö esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?

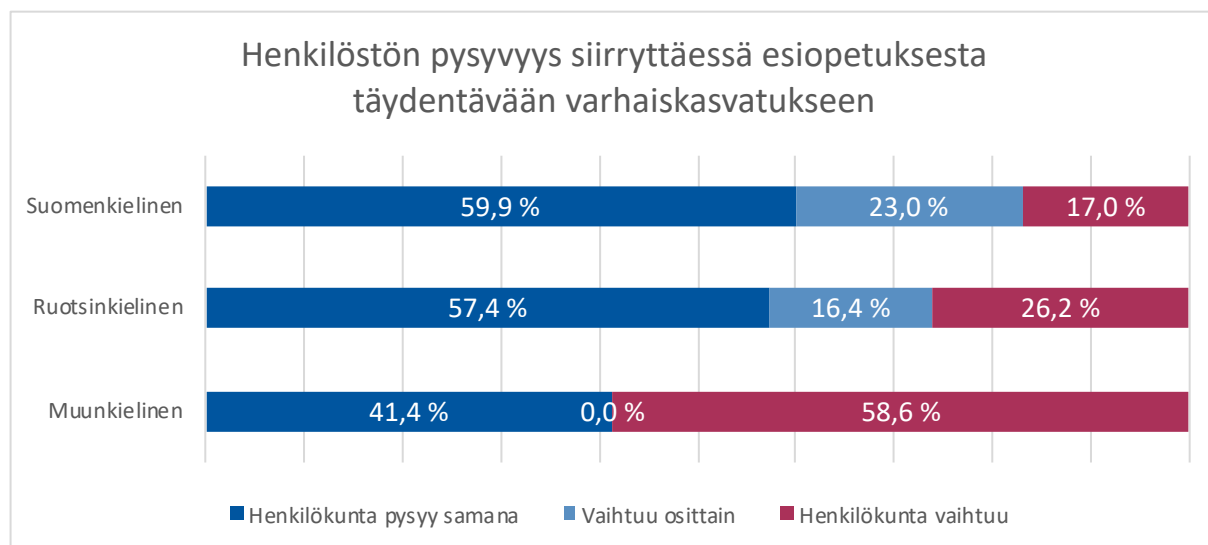
Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueella 31.12.2021 esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista 97,4 % oli esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetuksessa. Järjestämispaikkaa päivän aikana vaihtoi 1182 lasta.

Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?

Manner-Suomen alueella täydentävää varhaiskasvatusta järjestävissä kunnissa suomenkielisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa 59,9 %:ssa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä. 23,0 %:ssa henkilöstö vaihtui osittain ja 17,0 %:ssa henkilöstö vaihtui kokonaan. (Kuvio 2.12.1.)

Ruotsinkielisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa 57,4 %:ssa henkilöstö pysyi samana, 16,4 %:ssa vaihtui osittain ja 26,2 %:ssa henkilöstö vaihtui kokonaan.

Muunkielisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa henkilöstö pysyi samana 41,4 %:ssa ja vaihtui kokonaan 58,6 %:ssa.

Kuvio 2.12.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?

Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueella 108 kunnassa järjestettiin esiopetusta vuorohoidossa.

Kunnat ovat ratkaisseet vuorohoidossa järjestettävän esiopetuksen järjestelyt useilla erilaisilla tavoilla. Pääsääntöisesti esiopetusta järjestetään aamupäivisin, osassa kunnista sekä aamu- että iltapäivisin ja joissain kunnissa joustavasti lasten läsnäolojen mukaan. Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus (mukaan lukien vuorohoito) järjestettiin kunnissa joko samassa yksikössä esiopetuksen kanssa, tai lapset siirtyivät täydentävään varhaiskasvatukseen tai vuorohoitoon esiopetuksesta toiseen yksikköön.

Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?

Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueen kunnissa huoltajille tiedotettiin esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta samassa kunnassakin useilla eri tavoilla ja kielillä. Kunnista 85,1 % tiedotti kotisivuillaan tai -portaaleissa, 67,8 % palveluohjauksessa, 58,0 % kirjeitse, 37,6 % sähköpostilla, 32,5 % mediassa, 24,7 % tiedotustilaisuuksissa sekä 39,3 % muulla tavalla. Muulla tavalla -kohtaan kunnat ovat vastanneet varhaiskasvatuksen sähköiset asiakastietojärjestelmät, ryhmien omat tiedotuskanavat, varhaiskasvatuskeskustelut ja esiopetuksen ilmoittautumistilaisuus.

Arviointiryhmä

Aluehallintoviraston yhteystiedot Regionförvaltningsverkens kontak- tuppgifter	Vastuuhenkilö Ansvarsperson
Etelä-Suomen aluehallintovirasto Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue	Ylitarkastaja Satu Kilpinen p. 0295 016 194
Itä-Suomen aluehallintovirasto Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue	Ylitarkastaja Tanja Tiainen p. 0295 016 497
Lapin aluehallintovirasto Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue	Varhaiskasvatuksen ylitarkastaja Netta Halme p. 0295 017 387
Lounais-Suomen aluehallintovirasto Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue	Varhaiskasvatuksen ylitarkastaja Ulla Soukainen p. 0295 018 057
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue	Opetustoimen ylitarkastaja Taru Terho p. 0295 018 814
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue	Opetustoimen ylitarkastaja Jyri Ulvinen p. 0295 017 525
Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland Svenska enheten för bildningsväsendet	Överinspektör för bildningsväsendet Noora Lohi tfn. 0295 016 642

Tietolähteet

Lait ja asetukset

Kuntalaki (410/2015)

Perusopetuslaki 628/1998

Perusopetusasetus 852/1998

Perustuslaki (731/1999)

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018

Vuoden 2021 peruspalvelujen saatavuuden arviointi - esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen.

Opetushallituksen määräykset ja oppaat

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2016:1

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2018: 3a

Muut tietolähteet

Melhuish, E., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K., Ariescu, A., Penderi, E., Rentzou, K. & Broekhuisen, M. (2015). A review of research on the effects of early childhood education and care (ECEC) on child development. CARE. Curriculum Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care (ECEC). Saatavilla: https://ecec-care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/new_version_CARE_WP4_D4_1_Review_on_the_effects_of_ECEC.pdf

Kuvat ja taulukot

Kuvio 2.4.1. Väestö yhteensä vuosina 2018–2020

Kuvio 2.4.2. Syntyneiden enemmyys vuosina 2018–2020

Kuvio 2.4.3. 0–6-vuotiaiden määrä vuosina 2018–2020

Kuvio 2.6.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestämän esiopetuksen suhde

Kuvio 2.7.1. Esiopetuksen järjestämispaikka

Kuvio 2.8.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen paikka

Kuvio 2.9.1. Täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa olevien lasten määrä kaikista esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista

Kuvio 2.10.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen tarjoaminen kunnissa

Kuvio 2.12.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Taulukko 2.4.1. Perus- ja varhaiskasvatuksen yhteydessä annettavan esiopetuksen oppilaat vuosina 2018–2020

Taulukko 2.4.2. Kaksikieliset kunnat Suomessa

Taulukko 2.4.3. Kuntien asukasmäärät, kuntien määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuvista lapsista

Taulukko 2.8.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

Taulukko 2.8.2. Kunnan asukasmäärä ja lasten osuus eri täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaikoissa

Taulukko 2.9.1. Lasten määrä esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksen eri järjestämispaikoissa ja muussa toiminnassa maakunnittain

Taulukko 2.9.2. Lasten osuus esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa kunnan asukasmäärän mukaan

**Esiopetuksen ja täydentävän
varhaiskasvatuksen toteutuminen**

**Etelä-Suomen
aluehallintovirasto**

Sisällys – Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	37
Arviointiasetelma.....	38
Johdanto	38
Toimintaympäristö	38
Tiivistelmä.....	39
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?	40
Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne seuraaviin esiopetuksen järjestämispaikkoihin?.....	41
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?.....	42
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?	45
Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?	46
Järjestetäänkö esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?	46
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?	47
Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?	48
Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?	49
Arviointiryhmä	49
Tietolähteet	49
Kuvat ja taulukot.....	49

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella varhaiskasvatuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 94,9 % esiopetukseen osallistuvista lapsista, joka oli 7,6 % enemmän kuin valtakunnallisesti. Perusopetuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 5,1 % esiopetukseen osallistuvista lapsista, joka oli 7,6 % vähemmän kuin valtakunnallisesti. Kuntien päätäntävallassa on se, miten ja missä palvelut järjestetään. Yleisemmin pienissä kunnissa esiopetus toteutettiin perusopetuksen toimesta. Varhaiskasvatuksen toimesta esiopetusta toteutettiin 55 kunnassa ja perusopetuksen toimesta 22 kunnassa.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella kaksikielisiä kuntia on 16 (25,8 % alueen kunnista). Varhaiskasvatuksen toteuttamaa suomenkielistä esiopetusta oli 53 kunnassa, ruotsinkielistä 20 kunnassa ja muunkielisiä neljässä kunnassa. Perusopetuksen toteuttamaa suomenkielistä esiopetusta oli 21 kunnassa, ruotsinkielistä seitsemässä ja muunkielisiä yhdessä.

Etelä-Suomen alueella täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 89,9 % esiopilaista (ero valtakunnalliseen 10,8 %). Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli vuorohoidossa 2,66 %. Arvioinnissa ilmeni, että muunkielinen esiopetus ja esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin pääsääntöisesti yksityisten palveluntuottajien toimesta.

Etelä-Suomen alueella muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistuu 0,8 % (193 lasta) kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. Muuta toimintaa oli kerrottu olevan koululla järjestettävä aamu- ja iltapäivätoiminta ja esikoulukerho koululla. Tätä kerhotoimintaa määrittää eri lainsäädäntö kuin varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävää täydentävää varhaiskasvatus.

Varhaiskasvatuslaissa tarkoitettua esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta on tuotettu päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai koulun tiloissa.

Etelä-Suomen alueella lähes kaikki kunnista oli tiedottanut huoltajia lakisääteisestä esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta.

Etelä-Suomen alueella saatujen tulosten mukaan lapset vaihtavat päivän aikana toimintaympäristöä harvoin. Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 0,9 % siirtyy toiseen paikkaan päivän aikana. Vuorohoitojärjestelyt saattavat osaltaan vaikuttaa siihen, että lapsi joutuu vaihtamaan paikkaa päivän aikana. Vuorohoito on usein kunnissa keskitetty tiettyihin päiväkodeihin. Osassa kunnista seurataan vuorohoitoon osallistuvien lasten osallistumista esiopetukseen, varsinkin jos lapsella on vuorohoidon tarve viikonloppuisin. Tällöin on nähty tärkeänä sopia huoltajien kanssa lapsikohtaisesti osallistumisesta esiopetukseen.

Henkilöstö pysyy lähes kokonaan samaan esiopetuksessa ja täydentävässä varhais-

kasvatuksessa. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa 75,8 %:ssa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä, ruotsinkielisessä 78,6 % ja muunkielisessä 77,8 %. Ruotsinkielisessä henkilöstöstä vaihtuu osittain tai kokonaan noin 21,4 % ja muunkielisessä henkilöstö vaihtuu kokonaan 22,2 %.

Toimenpide-ehdotukset

Etelä-Suomen aluehallintovirasto tiedottaa ja ohjaa kuntia heidän velvollisuudestaan järjestää esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta varhaiskasvatuslain mukaisesti.

Lapsen päivästä tulee muodostua mahdollisimman ehyt. Saman henkilöstön pysyvyyteen koko päivän ajaksi tulee kunnissa kiinnittää huomiota. Tärkeää on, ettei henkilökunta ainakaan kokonaan vaihdu siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Lapsen edun mukaista on se, että esioppilaat pääsevät varhaiskasvatuslain mukaiseen täydentävään varhaiskasvatukseen myös koulun tiloissa kerhotoiminnan sijaan.

Esiopetuksen järjestäminen vuorohoidossa kaipaa tarkempaa määrittelyä laissa. Saatujen avovastausten perusteella on tarvetta ohjaukseen esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen lainmukaisesta järjestämisestä vuorohoidossa.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 16

Toimintaympäristö

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella on kuusi maakuntaa Etelä-Karjala, Kanta-Häme, Kymenlaakso, Päijät-Häme ja Uusimaa. Kuntia on 62 kuntaa, joista Etelä-Karjalassa 9 kuntaa, Kanta-Hämeessä 11 kuntaa, Kymenlaaksossa 6 kuntaa, Päijät-Hämeessä 10 kuntaa ja Uudellamaalla 26 kuntaa.

Kaksikielisiä kuntia on 16. Uudellamaalla Espoo, Hanko, Helsinki, Inkoo, Kauniainen, Kirkkonummi, Lapinjärvi, Lohja, Loviisa, Myrskylä, Porvoo, Raasepori, Sipoo, Siuntio ja Vantaa sekä Kymenlaaksossa Pyhtää.

Etelä-Suomen alueella esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta. Esiopetusta tuotetaan kunnallisissa tai yksityisissä päiväkodeissa tai kouluissa. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai koulun tiloissa. Esiopetuksessa oleville lapselle järjestään myös vuorohoitoa. Huoltajilla on mahdollisuus valita lapselleen myös aamu- ja iltapäiviksi kerhotoiminta, jota määrittää eri lainsäädäntö kuin varhaiskasvatuksen yhteydessä

järjestettävää täydentävää varhaiskasvatus.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella on yhdeksän kuntaa, joissa on yli 50 000 asukasta. Näissä kunnassa esiopetukseen osallistui 68,4 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. Alle 10 000 asukkaan kuntia on 32, joissa esiopetukseen osallistui 5,8 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. Alle 5 000 asukkaan kunnissa esioppilaiden määrä vaihteli 11–69 välillä. (Taulukko 2.4.1.1.)

Taulukko 2.4.1.1 Kuntien ja esioppilaiden määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuvista lapsista kuntien asukasmäärien mukaan Etelä-Suomen alueella

Kunnan asukasmäärä	Kuntien määrä	Esioppilaiden määrä kunnissa yhteensä	Prosenttiosuus kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista Etelä-Suomessa
alle 5 000	19	520	2,1 %
5 000–10 000	13	887	3,7 %
10 001–20 000	7	969	4,0 %
20 001–50 000	14	5268	21,8 %
50 001–100 000	5	3204	13,2 %
yli 100 000	4	13350	55,2 %
Yhteensä	62	24198	

Tiivistelmä

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella on 62 kuntaa. Peruspalveluiden arvioinnin kysely lähetettiin helmikuussa 2022 kaikkiin kuntiin. Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella peruspalveluiden arvioinnin kyselyyn vastasivat kaikki kunnat, joten vastausprosentti oli 100 %. Kaksi kuntaa antoivat vastaukset erikseen suomen- ja ruotsinkielisestä varhaiskasvatuksesta eli vastauksia tuli 64.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella kunnat ilmoittivat esioppilaiden määräksi yhteensä 24 198 lasta. Suomenkielisessä esiopetuksessa oli 86,4 %, ruotsinkielisessä 6,8 % ja muunkielisessä 1,7 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Varhaiskasvatuksen toimesta järjestämään esiopetukseen osallistui 94,9 % ja perusopetuksen 5,1 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Etelä-Suomen alueella esiopetusta annettiin 89,6 % päiväkodeissa ja kouluissa 10,3 %. Jäljelle jäävään 0,1 % sisältyy kotiopetuksessa olleet lapset ja ne, joita ei ole merkitty mihinkään.

Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 31.12.2021 yhteensä 21 755 lasta. Varhaiskasvatuslain mukaisessa esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 89,9 % esiopetukseen osallistuneista lapsista. Muussa toiminnassa oli 0,8 % (193 lasta) kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. Ainoastaan esiopetukseen osallis-

tui 2250 lasta eli 9,3 % esioppilaista.

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli vuorohoidossa 2,66 %. Esiopetuksen järjestäminen vuorohoidossa vaihtelee kunnittain.

Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 99,1 %:lla täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin samassa paikassa kuin esiopetus. 0,9 % (187 lasta) siirtyi toiseen paikkaan esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen eri toimipaikkaan, eri osoitteeseen tai rakennukseen.

Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestäneistä kunnista suomenkielisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa 75,8 %:ssa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä, ruotsinkielisessä 78,6 % ja muunkielisessä 77,8 %.

Huoltajille oli tarjottu mahdollisuutta osallistua esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen 96 %.

Esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta oli tiedotettu huoltajia muun muassa sähköpostilla, kirjeitse, palveluohjauksessa, tiedotustilaisuuksissa, mediassa, kunnan ja sähköisen asiointijärjestelmän kautta.

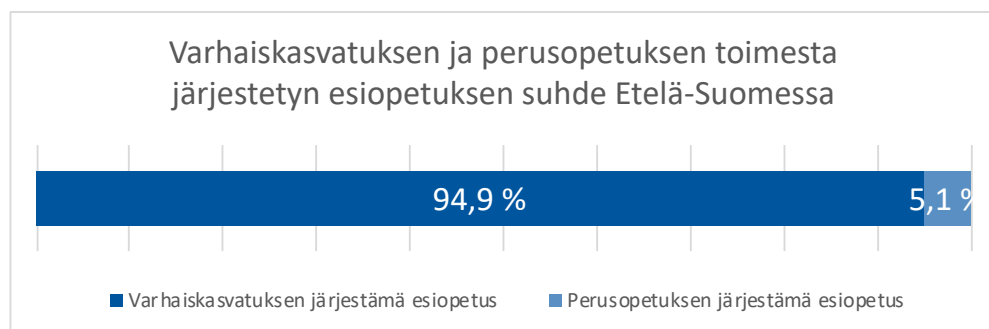
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?

Kuntakyselyn mukaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2022 esiopetukseen osallistui 24 198 lasta. Kunnat ilmoittivat, että varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestämään esiopetukseen osallistui 24 190 lasta. Esiopetuksessa olevien lasten määrissä on näin ollen eroa kahdeksan lasta. Kyselystä ei käy ilmi, mistä ero johtuu.

Esiopetuksen järjestämistaho

Kunnassa esiopetusta voidaan järjestää varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen toimesta. Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella esiopetukseen osallistuvista lapsista ovat 94,9 % on varhaiskasvatuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen ja 5,1 % perusopetuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen. (Kuvio 2.6.1.1.)

Kuvio 2.6.1.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestetyn esiopetuksen suhde Etelä-Suomen alueella

Varhaiskasvatuksen toimesta järjestetty esiopetus

Kuntakyselyn mukaan suomenkielisen varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 20 901 lasta (86,4 % kaikista esiopetukseen osallistuvista). Ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 1 648 lasta (6,8 %). Muunkielisen varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 407 lasta (1,7 %). Yhteensä varhaiskasvatuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen osallistui 22 956 lasta (94,9 %). Etelä-Suomen alueella varhaiskasvatuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen osallistui 7,6 % enemmän lapsia suhteessa koko maan tilanteeseen. (Taulukko 2.6.1.1.)

Perusopetuksen toimesta järjestetty esiopetus

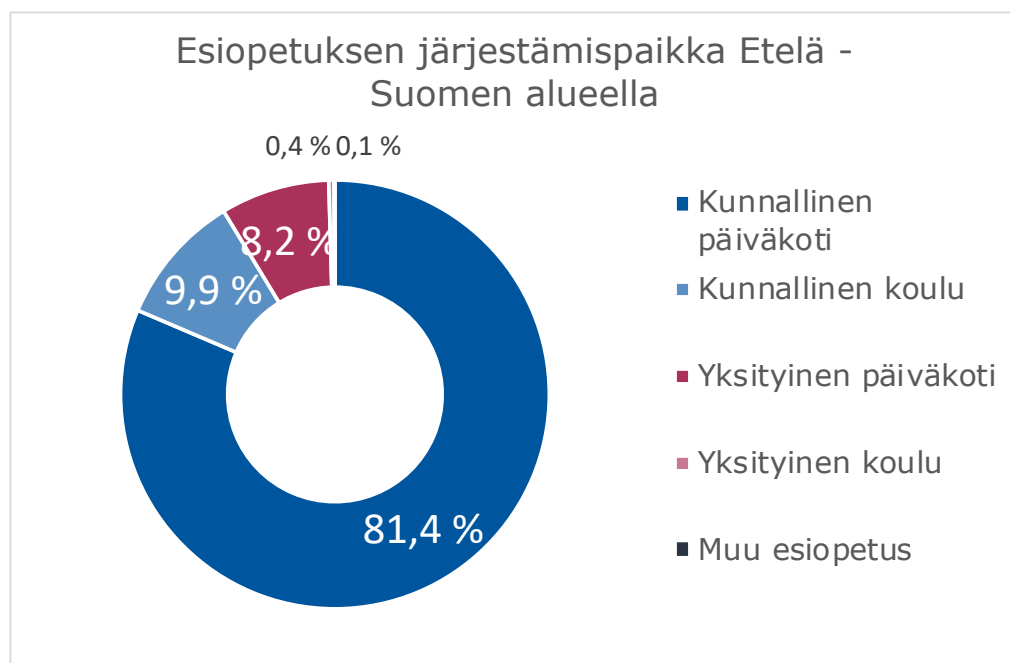
Kuntakyselyn mukaan suomenkielisen perusopetuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 1 092 lasta (4,51 % kaikista esiopetukseen osallistuvista). Ruotsinkielisen perusopetuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 119 lasta (0,5 %). Muunkielisen perusopetuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 23 lasta (0,1 %). Yhteensä perusopetuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen osallistui 1 234 lasta (5,1 %). Etelä-Suomen alueella perusopetuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen osallistui 7,6 % vähemmän lapsia suhteessa koko maan tilanteeseen.

Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne seuraaviin esiopetuksen järjestämispaikkoihin?

Kuntakyselyn mukaan Etelä- Suomen aluehallintoviraston alueella esiopetukseen osallistuvista lapsista 81,4 % oli kunnallisissa päiväkodeissa, 9,9 % kunnallisissa kouluissa, 8,2 % yksityisissä päiväkodeissa, 0,4 % yksityisissä kouluissa ja 0,1 % muussa esiopetuksessa. (Kuvio 2.7.1.1.)

Etelä-Suomessa kunnallisten päiväkotien osuus esiopetuksen järjestämispaikoista oli noin kymmenen prosenttiyksikköä suurempi kuin koko Manner-Suomessa (71,2 %) ja vastaavasti kunnallisten koulujen osuus esiopetuksen järjestämispaikoista oli lähes kymmenen prosenttiyksikköä pienempi kuin koko Manner-Suomessa (19,6 %).

Kuvio 2.7.1.1 Esiopetuksen järjestämispaikka Etelä-Suomen alueella

Esiopetus päiväkodissa

Suomenkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 19 638 lasta, joista 18 214 oli kunnallisissa päiväkodeissa (92,7 %) ja 1424 yksityisissä päiväkodeissa (7,25 %).

Ruotsinkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 1 452 lasta, joista kunnallisissa päiväkodeissa oli 1 405 (96,8 %) ja yksityisissä päiväkodeissa 47 (3,24 %).

Muunkielisissä päiväkodeissa osallistui esiopetukseen 447 lasta. Näistä kunnallisissa 40 ja yksityisissä päiväkodeissa 407 lasta.

Esiopetus koulussa

Suomenkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 2 254 lasta, joista oli 2 159 kunnallisissa (95,8 %) ja 95 yksityisissä kouluissa (4,2 %).

Ruotsinkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 207 lasta, jotka olivat kunnallisissa kouluissa.

Muunkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 23 lasta, jotka olivat kunnallisissa kouluissa.

Muu esiopetus

Kunnat ilmoittivat muuhun esiopetukseen osallistuvan 16 lasta. Näistä kahdeksan oli suomenkielisessä, kaksi ruotsinkielisessä ja kuusi muunkielisessä muussa esiopetuksessa. Muuhun esiopetukseen kunnat olivat merkinneet lapsia, jotka olivat esimerkiksi sairaalakoulussa, ulkomailla annetavassa opetuksessa, kotiopetuksessa ja esiopetuksessa toisessa kunnassa. Muuhun esiopetukseen oli merkitty lapsia, jotka osallistuivat esiopetusikäisenä varhaiskasvatukseen yksityisessä päiväkodissa kuten Montessori-päiväkotit ja saksankielinen päiväkotit.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?

Kuntakyselyn mukaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 21 755 lasta eli 89,9 % esioppilaiden määrästä. Lapsista 90,86 % osallistui suomenkieliseen, 7,07 % ruotsinkieliseen ja 2,07 % muunkieliseen täydentävään varhaiskasvatukseen.

Etelä -Suomessa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui lapsia 10,8 % enemmän kuin koko Manner-Suomessa.

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli vuorohoidossa 2,66 %.

Kuntakyselyn perusteella ilmenee, että Etelä-Suomen alueella pienemmissä kunnissa esioppilaista osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen suhteessa vähemmän lapsia kuin suuremmissa kunnissa. Neljässä suurimmassa kunnassa täydentävään varhais-

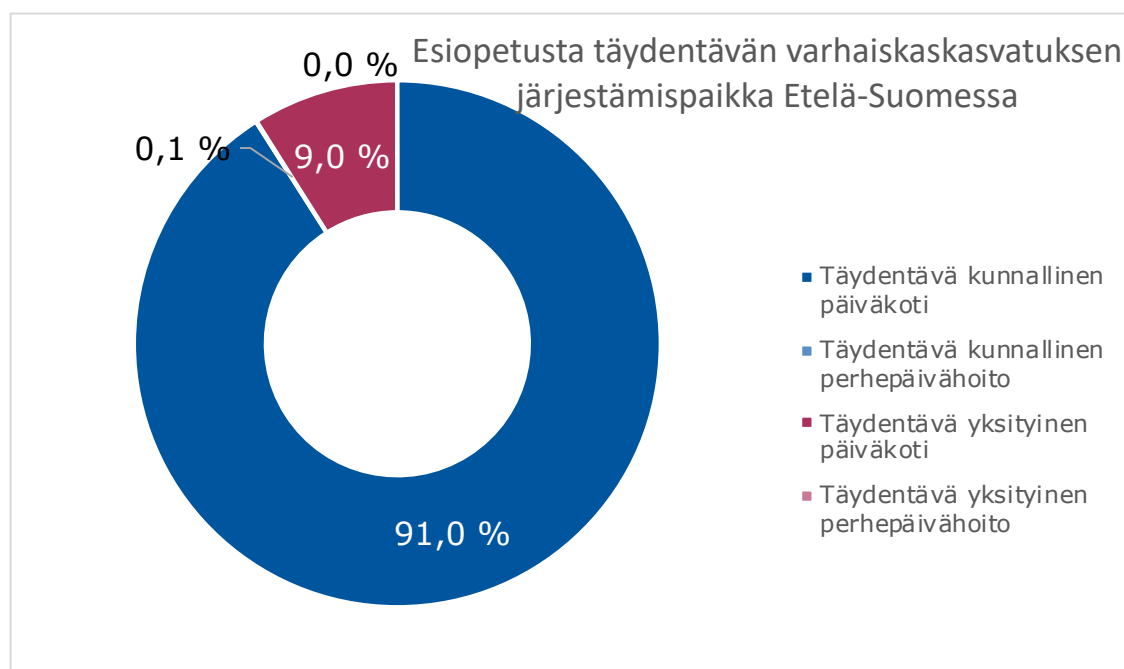
kasvatukseen osallistuminen oli 95,1 %, mikä oli suhteessa 10 % suurempi suhteessa koko maan suurin kuntien tilanteeseen. (Taulukko 2.8.1.1.)

Taulukko 2.8.1.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrät ja täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten prosenttiosuus esioppilaista kuntien asukasmäärien mukaan Etelä-Suomessa

Kunnan asukasmäärä	Esioppilaiden määrä yht	Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset	Osuus esioppilaista täydentävässä varhaiskasvatuksessa
alle 5000	520	379	72,9 %
5000-10 000	887	680	76,7 %
10 001-20 000	969	823	84,9 %
20 001-50 000	5268	4392	83,4 %
50 001-100 000	3204	2782	86,8 %
yli 100 000	13350	12699	95,1 %
Yhteensä	24198	21755	89,9 %

Etelä-Suomessa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa. Kunnallisten päiväkotien varhaiskasvatukseen osallistui 91,0 %, yksityisten päiväkotien 9,0 % ja perhepäivähoitoon yhteensä 0,1 % lapsista. (Kuvio 2.8.1.1.)

Kuvio 2.8.1.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämipaikka Etelä-Suomessa

Kuntakyselyn tulosten perusteella ilmenee, että Etelä-Suomen alueella suurin osa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli kunnallisissa päiväkodeis-

sa kunnan asukasmäärästä riippumatta (89,9 %). Yksityisissä päiväkodeissa täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli lapsia pääasiassa yli 10 000 asukkaan kunnissa. Pienissä alle 5 000 asukkaan kunnissa perhepäivähoidon osuus oli 2,3 %. Etelä-Suomen alueen kunnat eivät poikenneet näiltä osin Manner-Suomen muista kunnista. (Taulukko 2.8.1.2.)

Taulukko 2.8.1.2. Kunnan asukasmäärä ja lasten osuus täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaikoissa

Kunnan asukasmäärä	Täydentävä kunnallinen päiväkot	Täydentävä kunnallinen perhepäivähoito	Täydentävä yksityinen päiväkot	Täydentävä yksityinen perhepäivähoito
0-5000	92,4 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %
5001-10 000	93,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
10 001-20 000	92,0 %	0,0 %	6,5 %	0,3 %
20 001-50 000	86,3 %	0,1 %	10,3 %	0,0 %
50 001-100 000	85,7 %	0,0 %	12,9 %	0,0 %
100001 -	91,8 %	0,0 %	8,2 %	0,0 %
Keskimäärin	89,9 %	0,1 %	8,8 %	0,0 %

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa

Kunnallisissa päiväkodeissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 19 402 lasta. Lapsista 92,9 % oli suomenkielisissä, 6,9 % ruotsinkielisissä ja 0,2 % muunkielisissä päiväkodeissa.

Yksityisissä päiväkodeissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 1 909 lasta. Lapsista 70,2 % oli suomenkielisissä, 8,3 % ruotsinkielisissä ja 21,5 % muunkielisissä päiväkodeissa.

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus perhepäivähoidossa

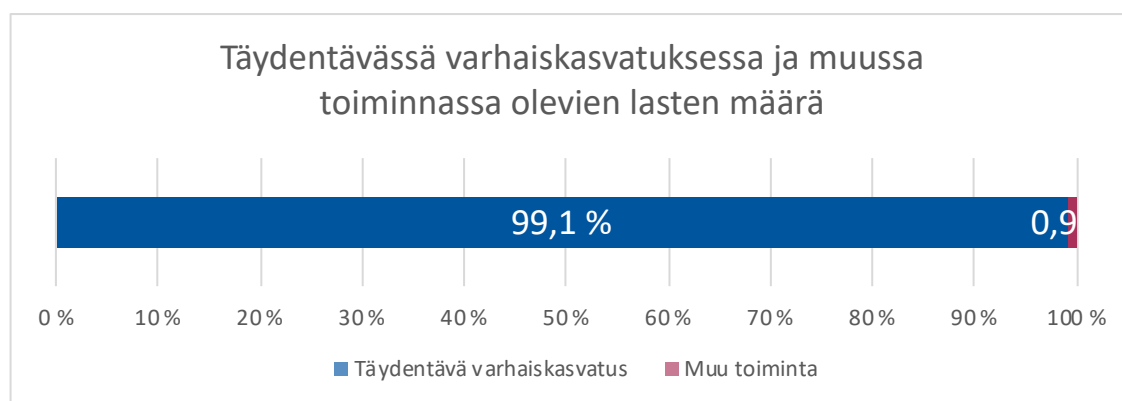
Kunnallisessa perhepäivähoidossa esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 14 lasta, joista kaikki olivat suomenkielisessä perhepäivähoidossa.

Yksityisessä perhepäivähoidossa esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 4 lasta, joista kaikki olivat suomenkielisessä perhepäivähoidossa.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?

Kuntakyselyn mukaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 0,9 % (193 lasta) kaikista esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuvista lapsista. (Kuvio 2.9.1.1)

Kuvio 2.9.1.1 Täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa olevien lasten osuudet Etelä-Suomen alueella

Kaikista esiopetuksen jälkeiseen muuhun toimintaan osallistuvista lapsista suomenkieliseen täydentävään toimintaan osallistui 80,8 % lapsista, ruotsinkieliseen 16,1 % ja muunkieliseen 3,1 %. Kunnat ovat ilmoittaneet muuksi toiminnaksi esimerkiksi esikoulun kerhotoiminnan, koulujen yhteydessä olevan aamu- ja ilta- ja päivätoiminnan ja leikkitoiminnan. Kerhotoimintaa määrittää eri lainsäädäntö kuin varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävää täydentävää varhaiskasvatus ja näin ollen se ei ole. Yksi kunta on ilmoittanut tähän kysymykseen lapset, jotka olivat esiopetuksen jälkeen kotihoitossa.

Taulukko 2.9.1.1. Lasten osuus esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksen eri järjestämispaikoissa ja muussa toiminnassa kunnan asukasmäärän mukaan Etelä-Suomessa

Kunnan asukasmäärä	Täydentävä kunnallinen päiväkotitoiminta	Täydentävä kunnallinen perhepäivähoito	Täydentävä yksityinen päiväkotitoiminta	Täydentävä yksityinen perhepäivähoito	Muu toiminta
0-5000	92,4 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	5,4 %
5001-10 000	93,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	6,4 %
10 001-20 000	92,0 %	0,0 %	6,5 %	0,3 %	1,2 %
20 001-50 000	86,3 %	0,1 %	10,3 %	0,0 %	3,2 %
50 001-100 000	85,7 %	0,0 %	12,9 %	0,0 %	1,4 %
100001 -	91,8 %	0,0 %	8,2 %	0,0 %	0,0 %
Keskimäärin	89,9 %	0,1 %	8,8 %	0,0 %	1,2 %

Kuntakyselyn mukaan pienissä alle 10 000 asukkaan kunnissa esiopetusta täydentävä muu toiminta on yleisempää kuin suuremmissa kunnissa (10,8 %). 10 001-100 000

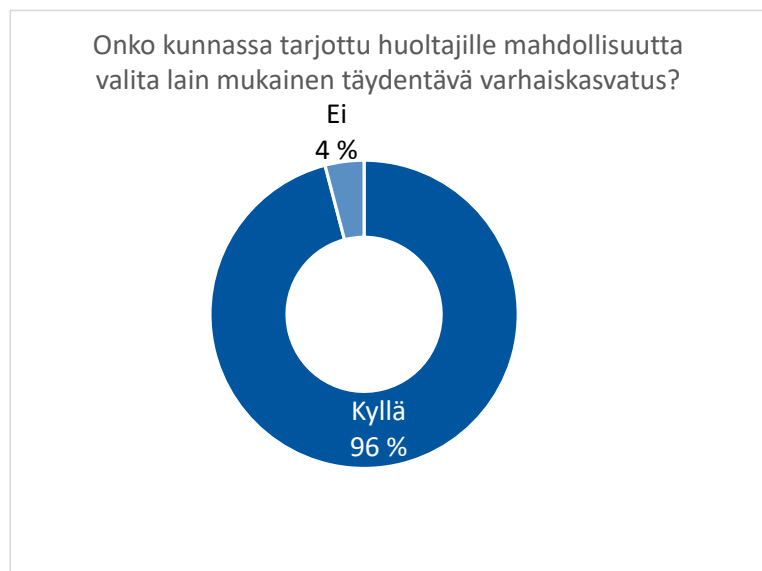
asukkaan kunnissa muuhun toimintaan osallistui 5,8 % esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista lapsista. Yli 100 000 asukkaan kunnissa yhtään lasta ei osallistunut muuhun täydentävään toimintaan. (Taulukko 2.9.1.1.).

Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?

Kuntakyselyn mukaan Etelä-Suomen aluehallintovirastona alueen 61 kuntaa on tarjonnut mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Yksi kunta on puolestaan ilmoittanut, ettei esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta tarjota, sillä valittavana on vain yksi vaihtoehto. Kuitenkin lapsia on kunnassa täydentävässä varhaiskasvatuksessa, joka toteutetaan koulun yhteydessä esiopetuspaikassa. Yhdessä kunnassa esioppilaat osallistuvat koulun aamu- ja iltapäivätoimintaan, vaikka kunta ilmoittaa, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua täydentävään varhaiskasvatukseen. (Kuvio 2.10.1.1)

Kunta, jossa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta ei ole, on muussa toiminnassa yhteensä 24 lasta, joista 15 lasta on suomenkielisessä esikoulukerhossa ja 9 ruotsinkielisessä esikoulukerhossa.

Kuvio 2.10.1.1 Huoltajille tarjottu mahdollisuus valita lain mukainen täydentävä varhaiskasvatus Etelä-Suomessa

Järjestetäänkö esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?

Kuntakyselyn mukaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista 99,1 % oli esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetuksessa. Näin ollen lapsella näyttää kuntakyselyn mukaan olevan varsin eheä päivä tilojen

suhteen. Järjestämispaikkaa päivän aikana vaihtaa 187 lasta. Näistä suomenkielisestä esiopetuksesta 134, ruotsinkielisiä esiopetuksesta 30 ja muunkielisiä esiopetuksesta 23.

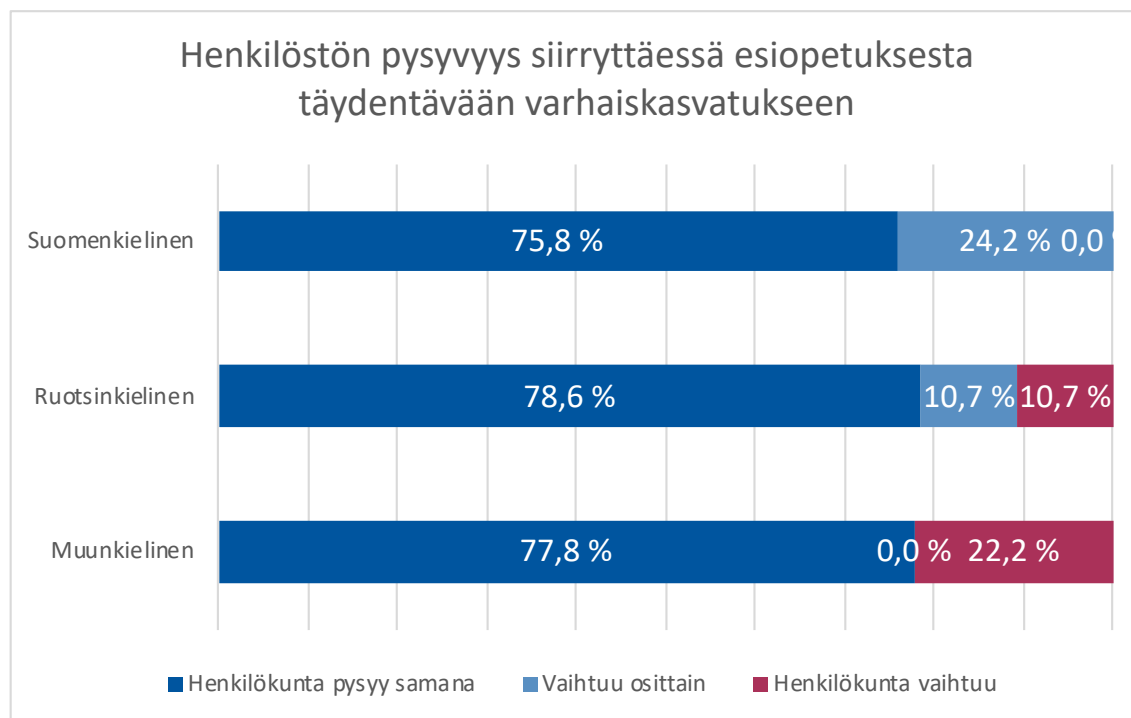
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?

Kuntakyselyn mukaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 suomenkielisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa 75,8 %:ssa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä. 24,2 %:ssa henkilöstö vaihtui osittain. Kahdessa kunnassa ei järjestetty suomenkielistä täydentävää varhaiskasvatusta. (Kuvio 2.12.1.1.)

Ruotsinkielisen täydentävässä varhaiskasvatuksessa 78,6 %:ssa henkilöstö pysyi samana, 10,7 %:ssa henkilöstö vaihtui osittain ja 10,7 %:ssa henkilöstö vaihtui kokonaan.

Muunkielisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa henkilöstö pysyi samana 77,8 %:ssa ja 22,2 % henkilöstö vaihtui kokonaan.

Kuvio 2.12.1.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?

Kuntakyselyn mukaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 vuorohoidossa järjestettiin esiopetusta 30 kunnassa.

Kuntakyselyn mukaan vuorohoidossa olevien lasten esiopetus on järjestetty useilla eri tavoilla. Esiopetusta annetaan koulujen toiminta-aikoina. Osa kunnista järjestää esiopetusta neljä tuntia päivässä lasten varhaiskasvatusaikojen mukaan, huomioiden myös viikonloput ja illat. Osa kunnista on määritellyt tietyn kiinteän ajan päivästä esiopetukselle, joka on yleensä aamupäivisin. Muutama kunta on määritellyt myös ilta-päiväesiopetusta. Useassa kunnassa vuorohoidossa olevien lasten osalta korostetaan kokopäiväpedagogiikkaa.

Kuntakyselyn mukaan pääsääntöisesti vuorohoitoa tarvitsevien lasten esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus toteutetaan samassa päiväkodissa. Esiopetusta järjestetään myös lapsen tulevan lähikoulun esiopetusryhmässä ja näin ollen vuorohoitoa tarvitsevat lapset kuljetetaan vuoropäiväkodin ja esiopetuspäiväkodin välillä. Vuorohoitoa järjestetään myös varahoitona viikonloppuisin vuorohoitoyksikössä.

Esiopetusta järjestetään vuorohoitoa tarvitsevien osalta omassa ryhmässä, kiinteissä vertaisryhmissä, yksin tai parin lapsen kanssa. Osassa kunnissa vuorohoitoa tarvitseva lapsi siirtyy vuorohoitoryhmään illaksi, yöksi ja viikonlopuksi. Lapsen epäsäännöllisten hoitoaikojen takia esiopetus voidaan ajoittain järjestää vuorohoidon ryhmässä. Tällöin lapsen esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettaja huolehtii vuorohoidon ryhmälle tarvittavat materiaalit ja ohjeet tehtävien tekemiseen ja valmistavat eskari-ikäisille sopivaa materiaalia ja välineistöä niihin ryhmiin, jossa lapset ovat viikonloppuisin ja iltaisin.

Vastausten perusteella on nähty vuorohoidon lasten osalta, että esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus tukevat lapsen oppimista ja kasvua. Tällöin on huomioitu esiopetus ja vuorohoidon tarve niin, että päivä on lapselle kohtuullinen ja tukee oppimista. Tärkeänä on nähty sopia huoltajien kanssa lapsikohtaisesti osallistumisesta esiopetukseen lapsen tarpeiden mukaan. Näin ollen tulee huomioitua lapsen yksilöllisyys, riittävä lepo ja vapaa-aika, jotka ovat tärkeitä tekijöitä lapsen oppimisen kannalta. Lapset voivat tulla esiopetukseen myös vapaapäivinä.

Ruotsinkielisessä vuorohoidossa järjestetään esiopetusta Helsingissä, Porvoossa ja Raaseporissa. Porvoossa esiopetusta järjestetään lapsen tulevan lähikoulun esiopetusryhmässä ja lapset kuljetetaan vuoropäiväkodin ja esiopetuspäiväkodin välillä. Helsingissä lapsen esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus järjestetään ruotsinkielisessä esiopetuksen toimipaikassa ja perheen tarpeen mukaan lapsen vuorohoito järjestetään suomenkielisessä ympärivuorokautisessa päiväkodissa. Tällöin päiväkodissa työskentelee lapsen vuorohoidon ajan myös ruotsinkielinen työntekijä. Raaseporissa lapset osallistuvat normaaliin esiopetustoimintaan ja viikkovapaiden osalta viikonlopuiksi opettajat antavat tehtäviä vuorohoitoon.

Kuntakyselyn mukaan muunkielinen esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus vuorohoidossa järjestetään samoin periaattein kuin suomenkielisten osalta.

Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?

Kuntakyselyn mukaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnissa huoltajille tiedotettiin esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta samassa kunnassakin useilla eri tavoilla. Kunnista 95,2 % tiedotti kotisivuillaan tai -portaaleissa, 80,6 % palveluohjauksessa, 64,5 % kirjeitse, 32,2 % sähköpostilla, 37,0 % mediassa, 16,1 % tiedotustilaisuuksissa sekä 4,8 % muulla tavalla. Muulla tavalla -kohtaan kunnat ovat vastanneet varhaiskasvatuksen sähköiset asiakastietojärjestelmät, ryhmien omat tiedotuskanavat, yksityisten päiväkotien tiedotuskanavat.

Arviointiryhmä

Ylitarkastaja Satu Kilpinen, satu.kilpinen@avi.fi, p. 0295 016 194

Tietolähteet

Vuoden 2021 peruspalvelujen saatavuuden arviointi - esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen.

Kuvat ja taulukot

Kuvio 2.6.1.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestetyn esiopetuksen suhde Etelä-Suomen alueella

Kuvio 2.7.1.1. Esiopetuksen järjestämispaiikka Etelä-Suomen alueella

Kuvio 2.8.1.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaiikka Etelä-Suomessa

Kuvio 2.9.1.1 Täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa olevien lasten osuudet Etelä-Suomen alueella

Kuvio 2.10.1.1 Huoltajille tarjottu mahdollisuus valita lain mukainen täydentävä varhaiskasvatus

Kuvio 2.12.1.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Taulukko 2.4.1.1 Kuntien ja esioppilaiden määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuvista lapsista kuntien asukasmäärien mukaan Etelä-Suomen alueella

Taulukko 2.8.1.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrät ja täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten prosenttiosuus esioppilaista kuntien asukasmäärien mukaan Etelä-Suomessa

Taulukko 2.8.1.2. Kunnan asukasmäärä ja lasten osuus täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaiikoissa

Taulukko 2.9.1.1. Lasten osuus esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksen eri järjestämispaiikoissa ja muussa toiminnassa kunnan asukasmäärän mukaan Etelä-Suomessa

**Esiopetuksen ja täydentävän
varhaiskasvatuksen toteutuminen**

**Itä-Suomen
aluehallintovirasto**

Sisällys – Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	52
Arviointiasetelma.....	52
Johdanto	52
Toimintaympäristö	53
Tiivistelmä.....	54
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?	55
Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne esiopetukseen seuraavissa järjestämispaikoissa?	55
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?	56
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?	58
Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?	59
Järjestetäänkö esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?.....	59
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?.....	60
Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?	60
Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?	61
Arviointiryhmä	61
Tietolähteet	61
Kuvat ja taulukot.....	61

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Varhaiskasvatustilain mukaiseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui Itä-Suomen alueella 77,1 % alueen esioppilaista. Muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 3,8 % alueen esioppilaista.

Itä-Suomen kunnissa on pääsääntöisesti tiedotettu huoltajia hyvin esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta. Kuntakyselystä kuitenkin ilmenee, että kahdessa kunnassa huoltajille ei ole tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatustilain mukaisesti esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Perusteluna ovat se, että esiopetusta järjestetään vain koulussa ja se, että tarjolla on kunnan järjestämä aamu- ja iltapäivätoiminta.

Suurin osa esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista oli täydentävässä varhaiskasvatuksessa fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetuksessa. Kuitenkin 185 lasta siirtyi esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen eri toimipaikkaan, eri osoitteeseen tai rakennukseen. Tämä on haaste lapsen eheän päivän näkökulmasta. Kenties vielä suuremman haasteen muodostaa se, että vaikka esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta Itä-Suomen alueella järjestäneistä kunnista puolessa henkilökunta oli sama esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa, lähes neljäsosassa henkilöstö vaihtui osittain ja yli neljäsosassa kokonaan.

Toimenpide-ehdotukset

Itä-Suomen aluehallintovirasto tiedottaa kuntia heidän velvollisuudestaan järjestää esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta varhaiskasvatustilain mukaisesti.

Kuntien on huolehdittava, että kaikille esioppilaille on tarjolla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatustilain mukaiseen täydentävään varhaiskasvatukseen.

Lapsen päivästä tulee muodostua mahdollisimman ehyt. Kuntien tulee etsiä ratkaisuja, joilla mahdollistetaan se, ettei lapsen tarvitse siirtyä fyysisesti toiseen paikkaan esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen. Tärkeää on myös, ettei henkilökunta ainakaan kokonaan vaihdu siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 16

Toimintaympäristö

Itä-Suomen alueella on kolme maakuntaa: Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo. Kuntia Etelä-Savossa on 12, Pohjois-Karjalassa 13 ja Pohjois-Savossa 19. Itä-Suomen alueella ei ole yhtään kaksikielistä kuntaa.

Itä-Suomen alueen erityispiirteeksi voidaan katsoa pienten kuntien suuri määrä. Kaikissa niissä kunnissa, joissa asukkaita on enintään 10 000, lapsia esiopetuksessa kyseisessä kunnassa oli alle 100. Vähimmillään lapsia oli esiopetuksen piirissä alle 10. Enimmillään lapsia esiopetuksen piirissä oli Kuopiossa, 1 235 lasta. Muissa kunnissa esioppilaita oli sadan ja kahdeksansadan välillä.

Itä-Suomessa alle 5 000 asukkaan kunnista 60 %:ssa esiopetusta järjestettiin vain perusopetuksen toimesta, 26 %:ssa vain varhaiskasvatuksen toimesta ja lopuissa pienistä kunnista esiopetusta järjestettiin sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen toimesta. Kuntien koon kasvaessa tilanne muuttui siten, että vähintään 10 000 asukkaan kunnista 45 %:ssa esiopetusta järjestettiin vain varhaiskasvatuksen toimesta. Lopuissa kunnissa esiopetusta järjestettiin sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen toimesta kuitenkin siten, että lapsista 91,7 % oli varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä ja 8,3 % perusopetuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa.

Itä-Suomen alueella on 44 kuntaa, joissa on kuntakyselyn vastausten mukaan 5055 esiopetuksessa olevaa lasta. Kunnista 23:ssa on alle 5 000 asukasta, joista esioppilaita on yhteensä 476 (9,4 % alueen esioppilaista). Kymmenessä kunnassa on 5 000–10 000 asukasta ja näissä esioppilaita 663 (13,1 % alueen esioppilaista).

Taulukko 2.4.2.1 Kuntien ja esioppilaiden määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuneista lapsista kuntien asukasmäärien mukaan Itä-Suomessa

Kunnan asukasmäärä	Kuntien määrä	Esioppilaiden määrä kunnissa yhteensä	Prosenttiosuus kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista Itä-Suomessa
alle 5 000	23	476	9,4 %
5 000–10 000	10	663	13,1 %
10 001–20 000	4	569	11,3 %
20 001–50 000	4	912	18,0 %
50 001–100 000	2	1200	23,7 %
yli 100 000	1	1235	24,4 %
Yhteensä	44	5055	

Neljän kunnan alueella on 10 001–20 000 asukasta, joista 569 on esioppilaita (11,3 % alueen esioppilaista). Neljässä kunnassa on asukkaita 20 001–50 000, joista esioppilaita on 912 (18 % alueen esioppilaista). Kahdessa alueen kunnista on 50 001–100 000 asukasta ja näissä kunnissa on 1 200 lasta esiopetuksessa (23,7 % alueen

esioppilaista). Itä-Suomen alueella on yksi kunta, Kuopio, jossa asukasluku on yli 100 000. Kuopiossa esioppilaita on yhteensä 1 235 (24,4 % alueen esioppilaista). (Taulukko 2.4.2.1.)

Tiivistelmä

Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella on 44 kuntaa. Kaikki kunnat vastasivat peruspalveluiden arvioinnin kyselyyn, joten vastausprosentti oli 100.

Itä-Suomen alueella oli 31.12.2021 esiopetuksessa yhteensä 5 055 lasta, joista varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 86,6 % ja perusopetuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa 13,4 %. Esiopetuksessa päiväkodeissa oli 71,4 % ja kouluissa 28,3 % lapsista. Kotiopetukseen osallistui 0,1 % lapsista.

Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 31.12.2021 yhteensä 3 896 lasta. Esiopetukseen osallistuneista lapsista 80,9 % osallistui esiopetuksen lisäksi joko varhaiskasvatukseen tai johonkin muuhun toimintaan. Esiopetukseen osallistuneista lapsista 77,1 % osallistui varhaiskasvatustilain mukaiseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 3,8 % esioppilaista. Esiopetukseen osallistuneista lapsista 7,2 % tarvitsi vuorohoitoa.

Itä-Suomen alueella huoltajille on tarjottu mahdollisuus valita esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus 42 kunnassa. Kahdessa kunnassa, joissa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta ei ole tarjottu, on esiopetusta täydentävässä muussa toiminnassa ollut yhteensä kuusi lasta. Yhteensä näissä kunnissa on ollut esiopetuksessa 19 lasta.

Itä-Suomen alueella 31.12.2021 esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista 95,3 % (3 711 lasta) oli esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetuksessa. 185 lasta siirtyi esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen eri toimipaikkaan, eri osoitteeseen tai rakennukseen.

Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta Itä-Suomen alueella 31.12.2021 järjestäneistä kunnista 50,0 %:ssa henkilökunta oli sama esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa. 22,5 %:ssa kunnista henkilöstö vaihtui osittain ja 27,5 %:ssa kokonaan.

Itä-Suomen alueella 31.12.2021 vuorohoidossa järjestettiin esiopetusta 15 kunnassa. Kunnat ovat ratkaisseet vuorohoidossa järjestettävän esiopetuksen järjestelyt useilla erilaisilla tavoilla.

Itä-Suomen alueen kunnissa huoltajille tiedotettiin esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta samassa kunnassakin useilla eri tavoilla. 75 % kunnista käytti esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedottamiseen vähintään kolmea eri tapaa.

Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?

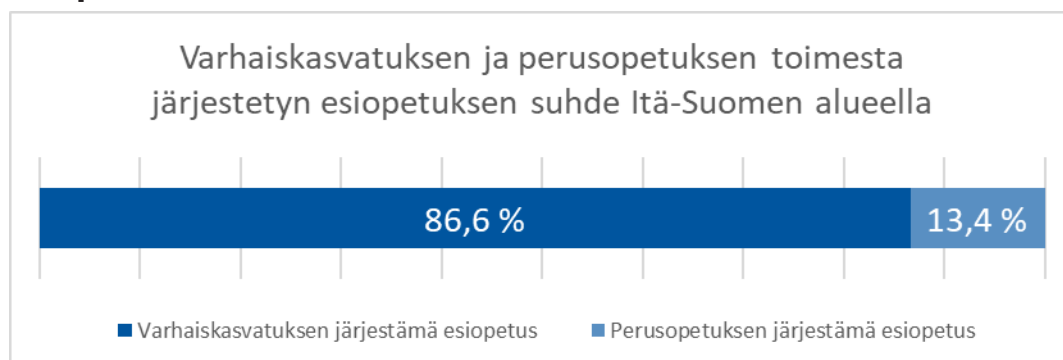
Itä-Suomen alueella oli 31.12.2021 yhteensä 5 055 lasta esiopetuksessa. Alueen kunnissa ei järjestetä ruotsinkielistä esiopetusta.

Osa kunnista ei ole ilmoittanut yksityisessä varhaiskasvatuksessa tai yksityisessä koulussa olevia esioppilaita varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen toimesta järjestetyn esiopetuksen tietoihin, ainoastaan esioppilaiden yhteismäärään. Sen vuoksi luvuissa on näiden osalta epätarkkuutta.

Esiopetuksen järjestäjätaho

Kunnassa esiopetusta voidaan järjestää varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen toimesta. Kuntakyselyn mukaan Itä-Suomen alueella varhaiskasvatuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen osallistui 86,6 % ja perusopetuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen 13,4 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista (Kuvio 2.6.2.1.).

Kuvio 2.6.2.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestetyn esiopetuksen suhde Itä-Suomen alueella

Varhaiskasvatuksen toimesta järjestetty esiopetus

Varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä suomenkielisessä esiopetuksessa oli 4280 lasta ja muunkielisessä esiopetuksessa 28 lasta.

Perusopetuksen toimesta järjestetty esiopetus

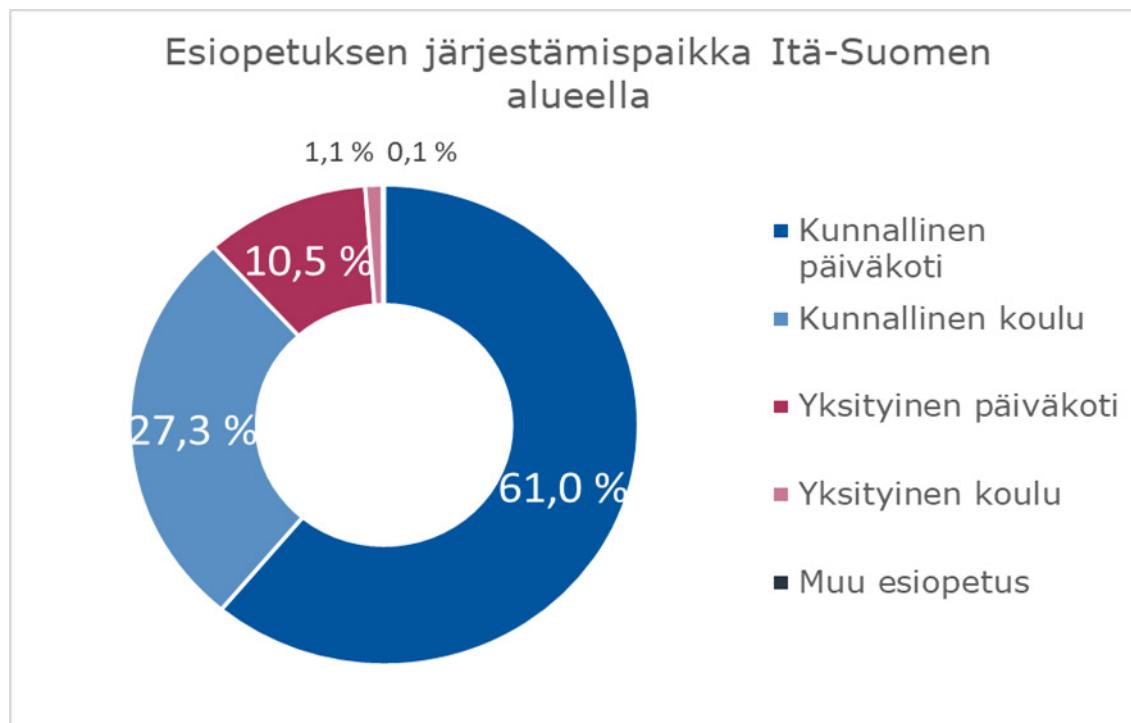
Perusopetuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 661 lasta.

Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne esiopetukseen seuraavissa järjestämispaikoissa?

Kuntakyselyn mukaan Itä-Suomen alueella esiopetukseen osallistuvista lapsista 61,0 % oli kunnallisissa päiväkodeissa, 27,3 % kunnallisissa kouluissa, 10,5 % yksityisissä päiväkodeissa, 1,1 % yksityisissä kouluissa ja 0,1 % muussa esiopetuksessa. Itä-Suomessa kunnallisten päiväkotien osuus esiopetuksen järjestämispaikoista oli noin kymmenen prosenttiyksikköä pienempi kuin koko Manner-Suomessa (71,2 %) ja vastaavasti kunnallisten koulujen osuus esiopetuksen järjestämispaikoista oli Itä-Suomessa

lähes kahdeksan prosenttiyksikköä suurempi kuin koko Manner-Suomessa (19,6 %). (Kuvio 2.7.2.1.)

Kuvio 2.7.2.1. Esiopetuksen järjestämisaika Itä-Suomen alueella

Esiopetus päiväkodissa

Suomenkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 3 580 lasta, joista 3 078 kunnallisissa päiväkodeissa ja 502 yksityisissä päiväkodeissa.

Muunkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 28 lasta. Kaikki olivat yksityisessä päiväkodissa.

Esiopetus koulussa

Suomenkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 1 430 lasta, joista kunnallisissa kouluissa 1 374 ja yksityisissä kouluissa 56.

Muu esiopetus

Muuhun esiopetukseen osallistui neljä lasta. Muu esiopetus on kuntakyselyn mukaan huoltajien järjestämää esiopetusta lapsen kotona.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?

Itä-Suomessa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 3 896 lasta eli 77,1 % esiopetukseen osallistuneista lapsista. Suomenkieliseen esiopetusta täyden-

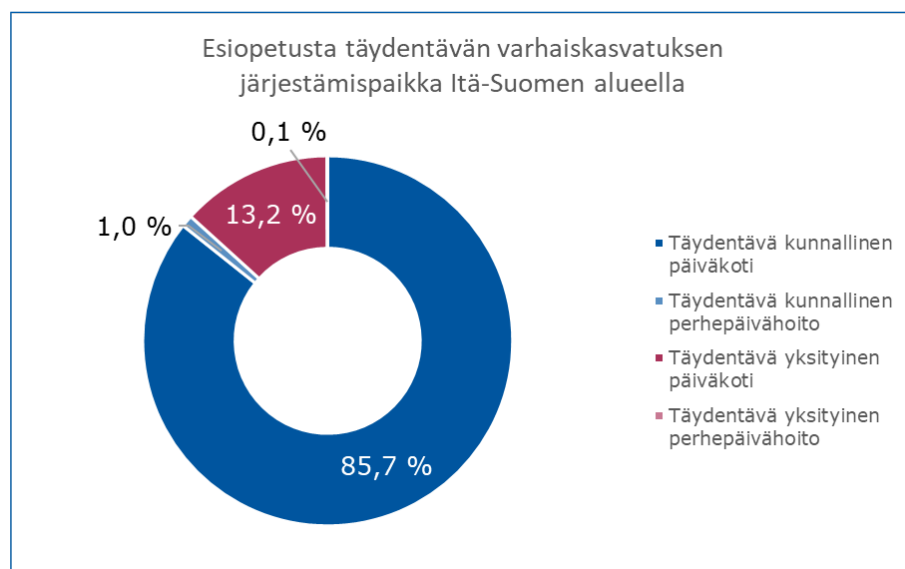
tävään varhaiskasvatukseen osallistui 3 868 (99,3 % täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista) ja muunkieliseen 28 (0,7 %) lasta. Alueen kunnissa ei järjestetä ruotsinkielistä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista 279 (7,2 %) oli vuorohoidossa.

Kuntakyselyn mukaan pienemmissä kunnissa esioppilaista osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen suhteessa vähemmän lapsia kuin suuremmissa kunnissa. Alle 5 000 asukkaan kunnissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui alle puolet (47,7 %) näiden kuntien esioppilaista. 5 000–10 000 asukkaan kunnissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 68,5 % ja 10 001–20 000 asukkaan kunnissa 81,2 % esiopetukseen osallistuneista lapsista. 20 001–50 000 asukkaan kunnissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 77,2 % ja yli 50 000 asukkaan kunnissa 82,3–86,0 % näiden kuntien esioppilaista. (Taulukko 2.8.2.1.)

Taulukko 2.8.2.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleiden lasten määrät ja täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten prosenttiosuus esioppilaista kuntien asukasmäärien mukaan Itä-Suomessa

Kunnan asukasmäärä	Esioppilaiden määrä kunnissa yhteensä	Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä kunnissa yhteensä	Täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten prosenttiosuus esioppilaista Itä-Suomessa
alle 5 000	476	227	47,7 %
5 000-10 000	663	454	68,5 %
10 001-20 000	569	462	81,2 %
20 001-50 000	912	704	77,2 %
50 001-100 000	1200	987	82,3 %
yli 100 000	1235	1062	86,0 %
Yhteensä	5055	3896	77,1 %

Kuvio 2.8.2.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaikka Itä-Suomen alueella

Itä-Suomessa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen kunnallisissa päiväkodeissa osallistui 85,7 %, yksityisissä päiväkodeissa 13,2 % ja perhepäivähoidossa yhteensä 1,1 % kaikista täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista (kuvio 2.8.2.1.).

Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen kunnissa suurin osa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista oli kunnallisissa päiväkodeissa kunnan asukasmäärästä riippumatta. Yksityisissä päiväkodeissa täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli lapsia pääasiassa yli 10 000 asukkaan kunnissa. Kaikkein pienimmissä kunnissa lapsia oli perhepäivähoidossa huomattavasti enemmän kuin isommissa kunnissa. Yksityisessä perhepäivähoidossa oli kunnan asukasmäärästä riippumatta vain muutama lapsi. Itä-Suomen alueen kunnat eivät poikenneet näiltä osin Manner-Suomen muista kunnista.

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui päiväkodeissa 3 854 lasta. Kunnallisissa suomenkielisissä päiväkodeissa oli täydentävässä varhaiskasvatuksessa 3 339 lasta.

Yksityisissä päiväkodeissa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 515 lasta. Yksityisissä suomenkielisissä päiväkodeissa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 487 ja muunkieliseen 28 lasta.

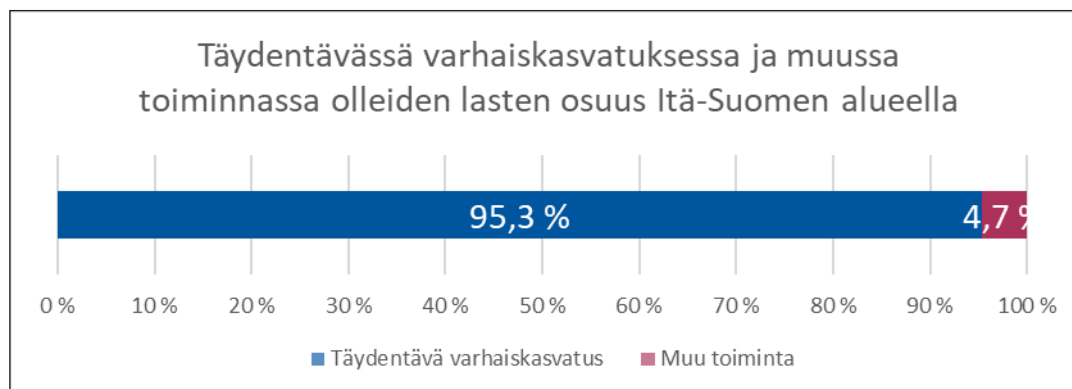
Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus perhepäivähoidossa

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui perhepäivähoidossa 42 lasta. Heistä kunnallisessa perhepäivähoidossa oli 40 ja loput yksityisessä.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?

Kuntakyselyn mukaan Itä-Suomen alueella 31.12.2021 muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 4,7 % (192 lasta) kaikista esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista lapsista (kuvio 2.9.2.1.). Kunnat ovat ilmoittaneet muuksi toiminnaksi koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan, avoimen varhaiskasvatuksen tai muun kerhotoiminnan.

Kuvio 2.9.2.1. Täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa olleiden lasten osuudet Itä-Suomen alueella

Kuntakyselyn mukaan pienissä alle 5 000 asukkaan kunnissa esiopetusta täydentävä muu toiminta oli yleisempää kuin suuremmissa kunnissa. Alle 5 000 asukkaan kunnissa 25,1 % esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista lapsista oli muussa täydentävässä toiminnassa. 20 001–50 000 asukkaan kunnissa muuhun toimintaan osallistui 11,9 % esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista lapsista. Muiden kokoluokkien kunnissa muuhun toimintaan osallistuneiden lasten osuus oli 0,1–4,7 % kuntien esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista lapsista. (Taulukko 2.9.2.1.)

Taulukko 2.9.2.1. Lasten osuus esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksen eri järjestämispaikoissa ja muussa toiminnassa kunnan asukasmäärän mukaan Itä-Suomessa

Kunnan asukasmäärä	Täydentävä kunnallinen päiväkot	Täydentävä kunnallinen perhepäivähoito	Täydentävä yksityinen päiväkot	Täydentävä yksityinen perhepäivähoito	Muu toiminta
alle 5 000	70,3 %	4,3 %	0,3 %	0,0 %	25,1 %
5 001-10 000	91,9 %	2,3 %	2,6 %	0,0 %	3,2 %
10 001-20 000	83,3 %	2,5 %	9,3 %	0,2 %	4,7 %
20 001-50 000	71,2 %	0,0 %	16,8 %	0,1 %	11,9 %
50 001-100 000	75,7 %	0,3 %	21,4 %	0,0 %	2,6 %
yli 100 000	89,8 %	0,1 %	10,0 %	0,0 %	0,1 %
Keskimäärin	80,8 %	1,0 %	12,5 %	0,0 %	5,7 %

Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatustilain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?

Itä-Suomen alueella huoltajille on tarjottu mahdollisuus valita esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus 42 kunnassa. Kahdessa kunnassa huoltajille ei ole kuntakyselyn mukaan tarjottu mahdollisuutta valita esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Kyseiset kunnat ovat perustelleet asiaa joko siten, että lapset osallistuvat kunnan järjestämään aamu- ja iltapäivätoimintaan tai siten, että kunnassa järjestetään esiopetusta vain kouluissa.

Kunnissa, joissa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta ei ole tarjottu, on esiopetusta täydentävässä muussa toiminnassa ollut yhteensä kuusi lasta. Yhteensä näissä kunnissa on ollut esiopetuksessa 19 lasta.

Järjestetäänkö esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?

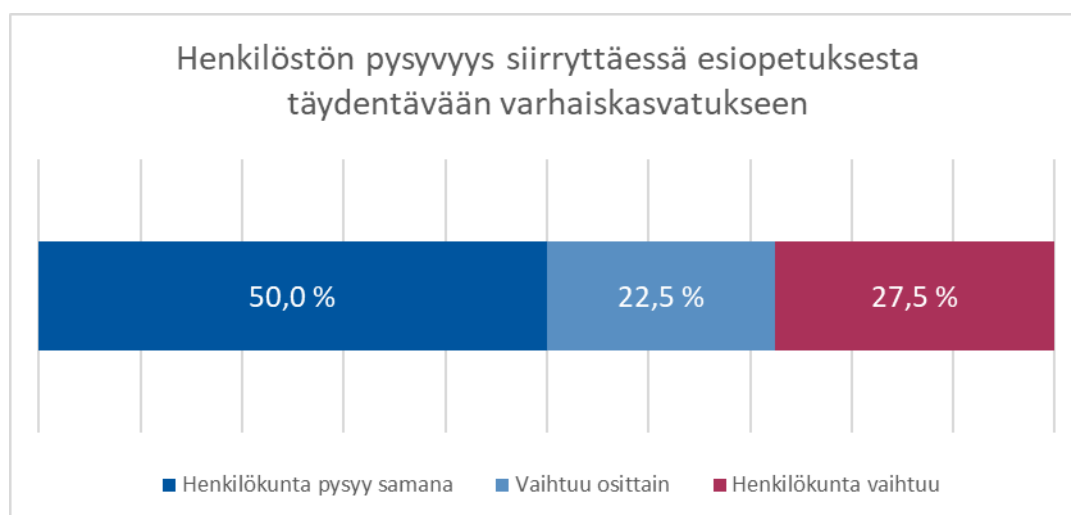
Kuntakyselyn mukaan Itä-Suomen alueella 31.12.2021 esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista 95,3 % (3 711 lasta) oli esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetuksessa. 185

lasta siirtyi esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen eri toimipaikkaan, eri osoitteeseen tai rakennukseen. Kaikki siirtyvät lapset olivat suomenkielisessä esiopetuksessa. Kuudessa pienessä kunnassa kaikki esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevat lapset siirtyivät eri toimipaikkaan (1–10 lasta/kunta). Muissa kunnissa siirtyviä lapsia oli vain osa kaikista esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista.

Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?

Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta Itä-Suomen alueella 31.12.2021 järjestäneistä kunnista 50,0 %:ssa henkilökunta oli sama esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa. 22,5 %:ssa kunnista henkilöstö vaihtui osittain ja 27,5 %:ssa kokonaan. (Kuvio 2.12.2.1.)

Kuvio 2.12.2.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?

Kuntakyselyn mukaan Itä-Suomen alueella 31.12.2021 vuorohoidossa järjestettiin esiopetusta 15 kunnassa. Lopuissa 29 kunnassa vuorohoidossa ei järjestetty esiopetusta.

Kunnat ovat ratkaisseet vuorohoidossa järjestettävän esiopetuksen järjestelyt useilla erilaisilla tavoilla. Muutamissa kunnissa vuoropäiväkodissa toimi aamu- ja iltapäiväesiopetus sekä esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus. Toisissa kunnissa esiopetusaika on aamupäivisin, mutta esiopetusta annetaan tarvittaessa vuorohoidossa yksilöllisesti iltaisin ja viikonloppuisin. Osa kunnista on ratkaissut tilanteen niin, että kaikki esioppilaat on sijoitettu samaan aamupäivällä kokoontuvaan esiopetusryhmään. Osassa näistä kunnista täydentävä varhaiskasvatus (mukaan

lukien vuorohoito) on myös samassa yksikössä, toisissa kunnissa lapset siirtyvät täydentävään varhaiskasvatukseen tai vuorohoitoon esiopetuksesta toiseen yksikköön.

Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?

Kuntakyselyn mukaan Itä-Suomen alueen kunnissa huoltajille tiedotettiin esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta samassa kunnassakin useilla eri tavoilla. 75 % kunnista käytti esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedottamiseen vähintään kolmea eri tapaa. Kunnista 79,7 % tiedotti kotisivuillaan tai -portaaleissa, 68,2 % palveluohjauksessa, 52,3 % kirjeitse, 31,8 % sähköpostilla, 31,8 % tiedotustilaisuuksissa, 22,7 % mediassa ja 45,5 % muulla tavalla. Muulla tavalla -kohtaan kunnat ovat listanneet varhaiskasvatuksen sähköiset toiminnanohjausjärjestelmät, varhaiskasvatuskeskustelut ja päivittäiset kohtaamiset sekä esiopetuspäätös, esiopetuksen ilmoittautumistilaisuus ja esiopetuksen tutustumispäivä.

Arviointiryhmä

Ylitarkastaja Tanja Tiainen, tanja.tiainen@avi.fi, p. 0295 016 497

Tietolähteet

Vuoden 2021 peruspalvelujen saatavuuden arviointi - esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen.

Kuvat ja taulukot

Kuvio 2.6.2.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestetyn esiopetuksen suhde Itä-Suomen alueella

Kuvio 2.7.2.1. Esiopetuksen järjestämispaiikka Itä-Suomen alueella

Kuvio 2.8.2.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaiikka Itä-Suomen alueella

Kuvio 2.9.2.1. Täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa olleiden lasten osuudet Itä-Suomen alueella

Kuvio 2.12.2.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Taulukko 2.4.2.1 Kuntien ja esioppilaiden määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuneista lapsista kuntien asukasmäärien mukaan Itä-Suomessa

Taulukko 2.8.2.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleiden lasten määrät ja täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten prosenttiosuus esioppilaista kuntien asukasmäärien mukaan Itä-Suomessa

Taulukko 2.9.2.1. Lasten osuus esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksen eri järjestämispaiikoissa ja muussa toiminnassa kunnan asukasmäärän mukaan Itä-Suomessa

Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

**Lapin
aluehallintovirasto**

Sisällys – Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Lapin aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	64
Arviointiasetelma.....	65
Johdanto	65
Toimintaympäristö	65
Tiivistelmä.....	65
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?	67
Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne esiopetukseen seuraavissa järjestämispaikoissa?	68
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?.....	69
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?	71
Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?	72
Järjestetäänkö esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?.....	72
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?.....	72
Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?	73
Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?	73
Arviointiryhmä	74
Tietolähteet	74
Kuvat ja taulukot.....	74

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Varhaiskasvatuksen peruspalvelujen saatavuuden arvioinnin kuntakyselyssä ilmeni, että esiopetusta ja sitä täydentävää varhaiskasvatusta järjestettiin ja tuotettiin monin eri tavoin.

Valtaosa Lapin alueen lapsista osallistui varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettyyn suomenkieliseen esiopetukseen, jota toteutettiin lähes poikkeuksetta päiväkodissa mutta osin myös koulun tiloissa. Saamelaisten kotiseutualueella muunkielistä esiopetusta järjestettiin kolmessa kunnassa.

Suurin osa esiopetuksessa olevista lapsista osallistui esiopetuksen jälkeiseen toimintaan, jota järjestettiin pääosin varhaiskasvatustilain mukaisena täydentävänä varhaiskasvatuksena päiväkodissa. Muuta esiopetusta täydentävää toimintaa oli vähän ja sitä toteutettiin useimmiten koulun iltapäivätoimintana. Jokaisessa Lapin kunnassa oli mahdollisuus osallistua täydentävään varhaiskasvatukseen.

Lähes kaikkien esioppilaiden täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin samassa paikassa kuin esiopetus. Yli puolet Lapin kunnista ilmoitti, että täydentävässä suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä. Kolmessa kunnassa, jossa järjestettiin täydentävää muunkielistä varhaiskasvatusta, henkilöstö vaihtui kokonaan. Esimerkiksi vuorohoitojärjestelyt saattoivat osaltaan vaikuttaa siihen, että lapsi joutui vaihtamaan paikkaa päivän aikana, sillä kunnissa vuorohoito on usein keskitetty tiettyihin päiväkoteihin.

Kuntakoko näytti vaikuttavan jonkin verran siihen, miten täydentävää varhaiskasvatusta järjestettiin. Pienemmissä kunnissa lapsia osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen suhteessa vähemmän kuin suuremmissa kunnissa. Yksityisessä päiväkodissa täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli lapsia pääasiassa vain Lapin suurimmassa kunnassa. Kunnallisessa perhepäivähoidossa täydentävää varhaiskasvatusta taas järjestettiin vain alle 10 000 asukkaan kunnissa.

Peruspalvelujen saatavuuden arvioinnissa ei tarkasteltu sitä, kuinka paljon lapselle on merkitystä sillä, järjestetäänkö esiopetus ja sitä täydentävä varhaiskasvatus eri paikoissa tai sillä, vaihtuuko henkilöstö kesken päivän. Pohdittavaksi kuitenkin jää, miten paljon lapsen eheä päivä vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen.

Toimenpide-ehdotukset

Lapselle tulee järjestää mahdollisimman eheä päivä esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Eheän päivän tulee sisältää mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet ja toimipaikka. Kuntien tulee kuitenkin esiopetusta ja täydentävää varhaiskasvatusta järjestäessään ottaa huomioon sekä esiopetusta sääntelevä perusopetuslaki että täydentävää varhaiskasvatusta sääntelevä varhaiskasvatustilain, mikä johtaa käytännössä moniin erilaisiin tapoihin järjestää esiopetusta ja sitä täydentävää varhaiskasvatusta. Aluehallintovirastojen mielestä on tärkeä selvittää, miten nykyinen kahden lain alaisuudessa toimiminen vaikuttaa lapsen eheän päivän toteutumiseen.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 16

Toimintaympäristö

Lapin alueella on 21 kuntaa. Lapin erityispiirteeksi voidaan katsoa pienten kuntien suuri määrä. Lapin 13 kunnassa on asukkaita alle 5 000, viidessä kunnassa 5 000–10 000, yhdessä kunnassa 10 001–20 000, yhdessä kunnassa 20 001–50 000 ja yhdessä kunnassa 50 001–100 000. Alle 20 000 asukkaan kuntia on yhteensä 85,7 % kaikista Lapin kunnista. Näissä kunnissa esiopetukseen osallistui 46,8 % kaikista Lapin alueella esiopetukseen osallistuvista lapsista. Lapin suurimmassa kunnassa esiopetukseen osallistui 39,9 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. (Taulukko 2.4.3.1.)

Lapin alueella esiopetusta ja täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään pääsääntöisesti suomen kielellä. Poikkeuksena on saamelaiden kotiseutualue, jossa esiopetusta ja täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään myös saamen kielillä. Suomessa puhuttuja saamen kieliä ovat inarinsaame, koltansaame ja pohjoissaame.

Taulukko 2.4.3.1. Lapin kuntien asukasmäärät, kuntien määrät ja prosenttiosuus kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista

Kunnan asukasmäärä	Kuntien määrä	Prosenttiosuus kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista Lapissa
alle 5 000	13 kuntaa	16,8 %
5 000–10 000	5 kuntaa	20,6 %
10 001–20 000	1 kunta	9,4 %
20 001–50 000	1 kunta	13,2 %
50 001–100 000	1 kunta	39,9 %

Tiivistelmä

Peruspalvelujen saatavuuden arvioinnissa vuoden 2021 osalta tarkasteltiin esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen toteutumista lapsen eheän päivän näkökulmasta. Arvioinnissa pyydettiin kunnilta tietoja erikseen suomenkielisen, ruotsinkielisen ja muunkielisen esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja toteuttamisesta. Muunkieliseen toimintaan sisältyi saamenkielinen toiminta.

Peruspalvelujen saatavuuden arvioinnin kysely lähetettiin Lapin alueen 21 kuntaan. Kaikki kunnat vastasivat kyselyyn. Kuntakyselyllä selvitettiin 31.12.2021 tilannetta.

Esiopetuksen järjestäjätahona voi toimia kunnan varhaiskasvatus tai perusopetus. Lapin alueella esiopetukseen osallistui 1 710 lasta, joista varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa oli 83,7 % ja perusopetuksen järjestämässä esiopetuksessa 16,3 %. Esiopetukseen osallistuneista lapsista 98,5 % osallistui suomenkieliseen esiopetukseen, 0,1 % ruotsinkieliseen esiopetukseen ja 1,4 % muunkieliseen esiopetukseen.

Esiopetukseen osallistuneista lapsista 81,3 % osallistui varhaiskasvatuslain mukaiseen täydentävään varhaiskasvatukseen ja 3,4 % johonkin muuhun täydentävään toimintaan. Kaikissa kunnissa oli mahdollisuus osallistua esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista 98,4 % oli päiväkodissa ja 1,6 % perhepäivähoidossa. Täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista 10,1 % osallistui vuorohoitoon. Kunnista 23,8 % järjesti esiopetusta vuorohoidossa.

Täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista 93,3 %:lla täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin samassa paikassa kuin esiopetus.

Täydentävässä suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa 61,9 %:ssa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä ja 9,5 %:ssa työskenteli osittain sama henkilöstö. Täydentävää muunkielistä varhaiskasvatusta järjestettiin kolmessa kunnassa. Näissä kunnissa täydentävässä muunkielisessä varhaiskasvatuksessa henkilöstö vaihtui siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta oli tiedotettu huoltajia useilla eri tavoilla, kuten kunnan kotisivuilla tai portaalissa, palveluohjauksessa, kirjeellä, sähköpostilla, mediassa ja tiedotustilaisuuksissa.

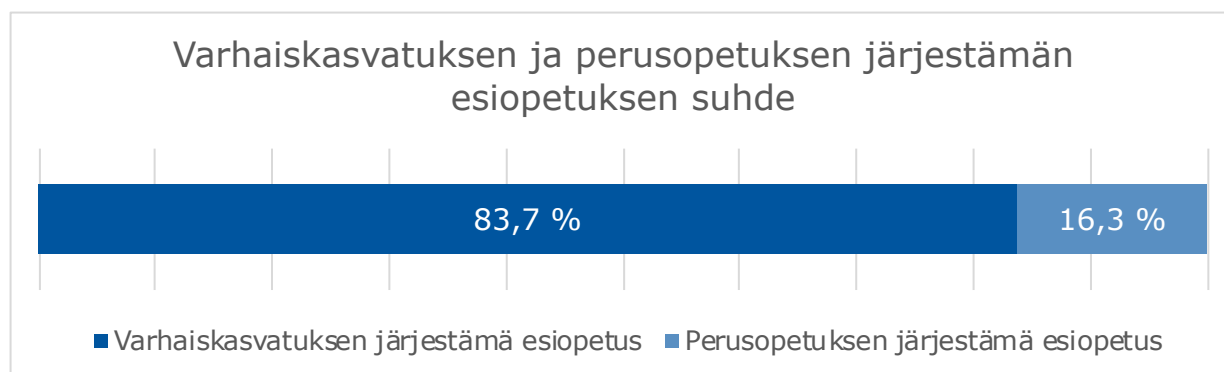
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?

Esiopetukseen osallistui 1 710 lasta, joista suomenkielisessä esiopetuksessa oli 98,5 %, ruotsinkielisessä esiopetuksessa 0,1 % ja muunkielisessä esiopetuksessa 1,4 %. Lapin kunnissa esioppilaiden määrä vaihteli kuuden ja 682 lapsen välillä. Kunnista 85,7 %:lla esioppilaiden määrä oli alle 100 lasta ja yhteensä näissä kunnissa oli esioppilaita 641. Lapin suurimmassa kunnassa esioppilaita oli 682.

Esiopetuksen järjestäjätaho

Esiopetuksen järjestäjätahona voi toimia kunnan varhaiskasvatus tai perusopetus. Esiopetukseen osallistuneista lapsista 83,7 % oli varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa ja 16,3 % oli perusopetuksen järjestämässä esiopetuksessa (kuvio 2.6.3.1).

Kuvio 2.6.3.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämän esiopetuksen suhde

Lapin kunnista 38,1 %:lla esiopetus oli varhaiskasvatuksen järjestämää ja 38,1 %:lla esiopetus oli perusopetuksen järjestämää. Kunnista 23,8 %:lla esiopetuksen järjestäjänä oli sekä varhaiskasvatus että perusopetus.

Varhaiskasvatuksen järjestämä esiopetus

Varhaiskasvatuksen järjestämään suomenkieliseen esiopetukseen osallistui 1 429 lasta (83,6 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista). Varhaiskasvatuksen järjestämään ruotsinkieliseen esiopetukseen osallistui 0,1 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista. Varhaiskasvatuksen järjestämässä muunkielisessä esiopetuksessa ei ollut yhtään lasta.

Yhteensä varhaiskasvatuksen järjestämään esiopetukseen osallistui 1 431 lasta (83,7 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista), mikä oli hieman vähemmän (3,6 prosenttiyksikköä) verrattuna koko maan tilanteeseen.

Perusopetuksen järjestämä esiopetus

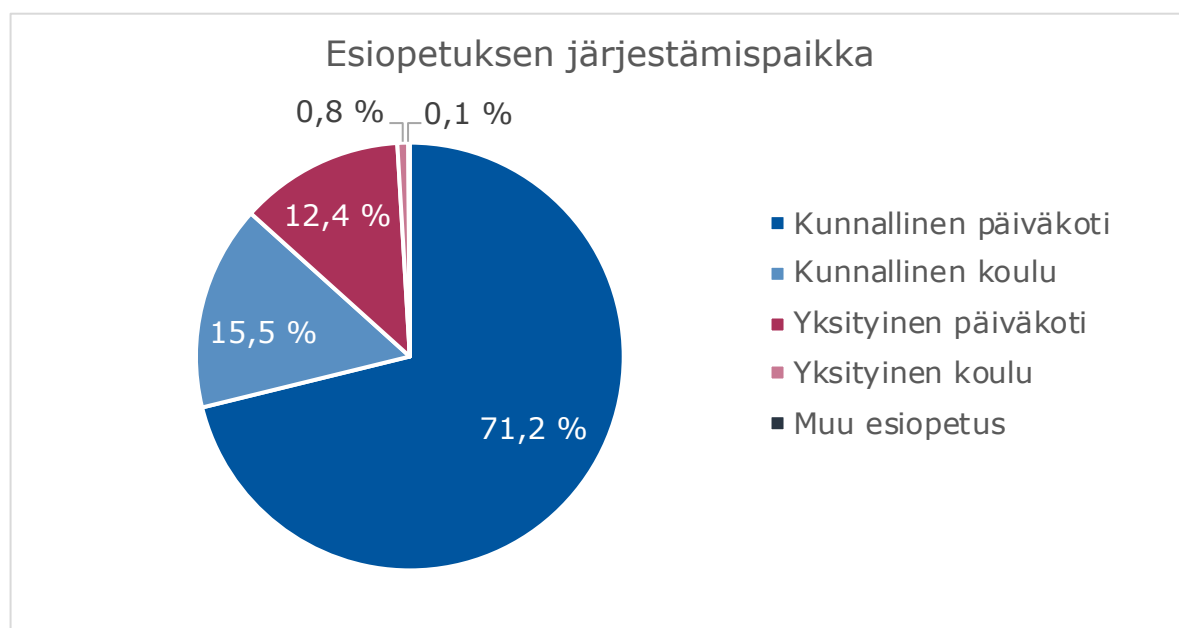
Perusopetuksen järjestämään suomenkieliseen esiopetukseen osallistui 255 lasta (14,9 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista). Perusopetuksen järjestämässä ruotsinkielisessä esiopetuksessa ei ollut yhtään lasta. Perusopetuksen järjestämään

muunkieliseen esiopetukseen osallistui 1,4 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista.

Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne esiopetukseen seuraavissa järjestämispaikoissa?

Lapin alueella esiopetukseen osallistuneista lapsista 71,2 % oli esiopetuksessa kunnallisissa päiväkodissa, 15,5 % kunnallisessa koulussa, 12,4 % yksityisessä päiväkodissa, 0,8 % yksityisessä koulussa ja 0,1 % muussa esiopetuksessa (kuvio 2.7.3.1.).

Kuvio 2.7.3.1. Esiopetuksen järjestämispaikka

Esiopetus päiväkodissa

Päiväkodissa toteutettuun suomenkieliseen esiopetukseen osallistui 1 429 lasta (83,6 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista). Päiväkodissa ruotsinkieliseen tai muunkieliseen esiopetukseen ei osallistunut yhtään lasta.

Kunnallisessa päiväkodissa esiopetukseen osallistui 1 217 lasta (71,2 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista) ja yksityisessä päiväkodissa 212 lasta (12,4 %). Lapin alueella yksityisessä päiväkodissa esiopetuksessa oli hieman (4,0 prosenttiyksikköä) enemmän lapsia suhteessa koko maan tilanteeseen.

Esiopetus koulussa

Koulussa toteutettuun suomenkieliseen esiopetukseen osallistui 255 lasta (14,9 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista). Koulussa ruotsinkieliseen esiopetukseen ei osallistunut yhtään lasta. Koulussa muunkieliseen esiopetukseen osallistui 24 lasta (1,4 %).

Kunnallisessa koulussa esiopetukseen osallistui 265 lasta (15,5 % kaikista esiopetukseen osallistuneista) ja yksityisessä koulussa esiopetukseen osallistui 14 lasta

(0,8 %). Lapin alueella kunnallisessa koulussa esiopetuksessa oli hieman (4,1 prosenttiyksikköä) vähemmän lapsia suhteessa koko maan tilanteeseen.

Muu esiopetus

Muuhun esiopetukseen osallistui 0,1 % kaikista esiopetukseen osallistuneista lapsista.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?

Lapin alueella esiopetukseen osallistuneista lapsista 81,3 % (1 390 lasta) osallistui esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen, mikä oli hieman (2,2 prosenttiyksikköä) enemmän suhteessa koko maan tilanteeseen.

Täydentävään suomenkieliseen varhaiskasvatukseen osallistui 1 376 lasta (99,0 % kaikista täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista), täydentävään ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen ei osallistunut yhtään lasta ja täydentävään muunkieliseen varhaiskasvatukseen osallistui 14 lasta (1,0 %).

Pienemmissä kunnissa lapsia osallistui esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen suhteessa vähemmän kuin suuremmissa kunnissa. Kunnissa, joissa oli 10 000 tai vähemmän asukasta, täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 67,7–74,8 % esioppilaisista. Kunnissa, joissa oli 10 000–50 000 asukasta, täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 73,0–88,2 % esioppilaisista. Yli 50 000 asukkaan kunnassa 91,5 % esioppilaisista osallistui esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. (Taulukko 2.8.3.1.).

Taulukko 2.8.3.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

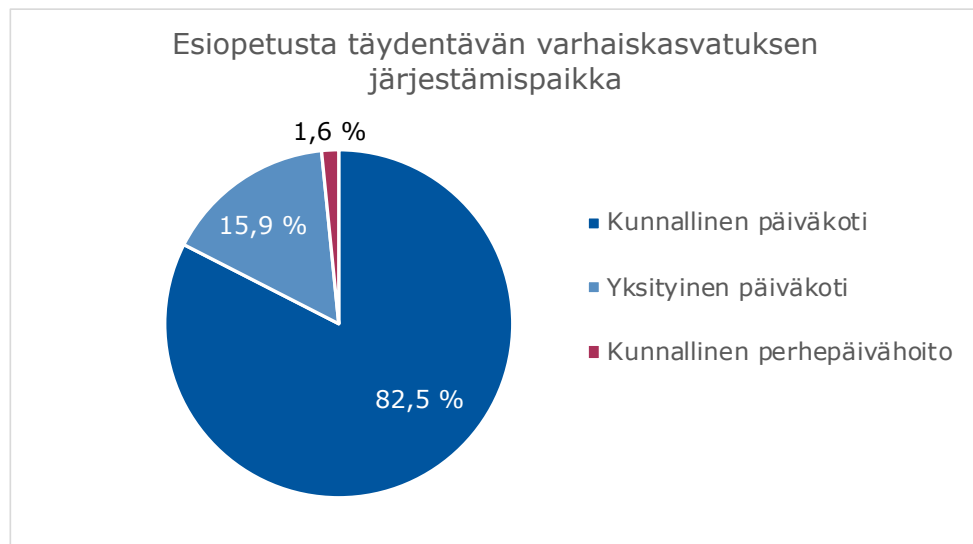
Kunnan asukasmäärä	Esioppilaiden määrä	Täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä	Osuus esioppilaisista täydentävässä varhaiskasvatuksessa
alle 5 000	288	195	67,7 %
5 000–10 000	353	264	74,8 %
10 001–20 000	161	142	88,2 %
20 001–50 000	226	165	73,0 %
50 001–100 000	682	624	91,5 %
Yhteensä	1 710	1 390	81,3 %

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista 141 lasta (10,1 %) osallistui vuorohoitoon, mikä on hieman (5,6 prosenttiyksikköä) enemmän suhteessa koko maan tilanteeseen.

Lapin alueella täydentävää varhaiskasvatusta järjestettiin kunnallisessa ja yksityisessä päiväkodissa sekä kunnallisessa perhepäivähoidossa. Lapin alueen lapsista 82,5 % oli

kunnallisessa päiväkodissa, 15,9 % yksityisessä päiväkodissa ja 1,6 % kunnallisessa perhepäivähoidossa täydentävässä varhaiskasvatuksessa. (Kuvio 2.8.3.1.).

Kuvio 2.8.3.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaikka

Alle 50 000 asukkaan kunnissa 90,8–100,0 % lapsista oli kunnallisessa päiväkodissa esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Yli 50 000 asukkaan kunnissa 64,7 % lapsista oli kunnallisessa päiväkodissa ja 35,3 % yksityisessä päiväkodissa täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Kunnallisessa perhepäivähoidossa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta taas järjestettiin vain alle 10 000 asukkaan kunnissa. (Taulukko 2.8.3.2.).

Taulukko 2.8.3.2. Lasten osuus esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen eri järjestämispaikoissa kunnan asukasmäärän mukaan

Kunnan asukasmäärä	Kunnallinen päiväkot	Yksityinen päiväkot	Kunnallinen perhepäivähoito
0–5 000	90,8 %	0,5 %	8,7 %
5 001–10 000	98,1 %	0,0 %	1,9 %
10 001–20 000	100,0 %	0,0 %	0,0 %
20 001–50 000	100,0 %	0,0 %	0,0 %
50 001–100 000	64,7 %	35,3 %	0,0 %
Keskimäärin	82,5 %	15,9 %	1,6 %

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa

Kunnallisessa päiväkodissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 1 147 lasta (82,5 % kaikista täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista), joista täydentävässä suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa oli 99,0 % ja täydentävässä muunkielisessä varhaiskasvatuksessa 1,0 %.

Yksityisessä päiväkodissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 221 lasta (15,9 % kaikista täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista). Yksityisessä

päiväkodissa täydentävässä ruotsinkielisessä tai muunkielisessä varhaiskasvatuksessa ei ollut yhtään lasta. Lapin alueella yksityisessä päiväkodissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui hieman (5,3 prosenttiyksikköä) enemmän lapsia suhteessa koko maan tilanteeseen.

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus perhepäivähoidossa

Kunnallisessa perhepäivähoidossa täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli 22 lasta (1,6 % kaikista täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista), joista suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa oli 90,9 % ja täydentävässä muunkielisessä varhaiskasvatuksessa 9,1 %. Täydentävässä ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa ei ollut yhtään lasta.

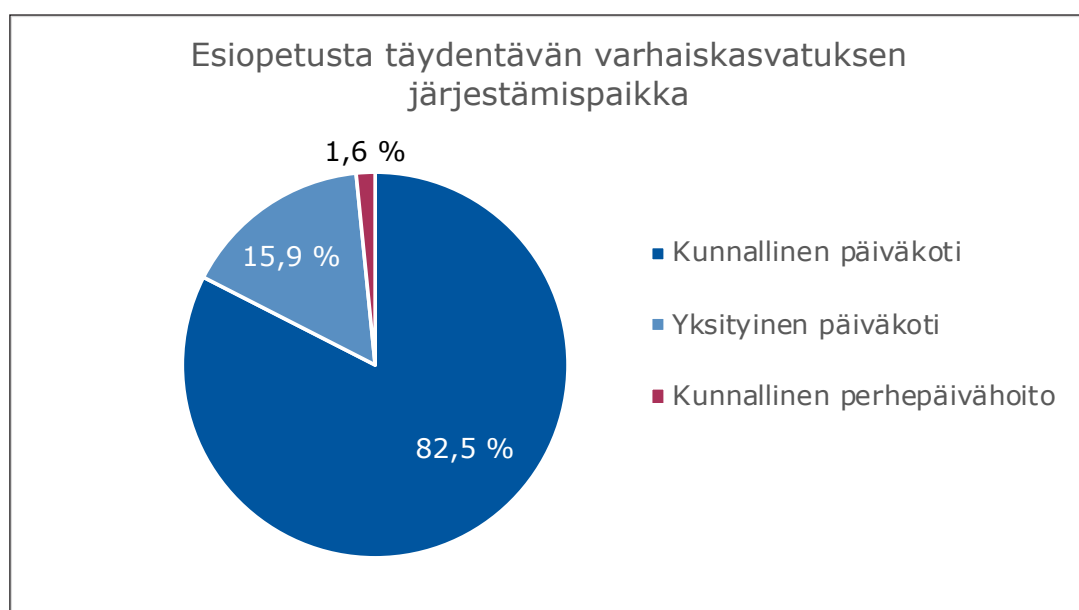
Yksityisessä perhepäivähoidossa täydentävässä varhaiskasvatuksessa ei ollut yhtään lasta.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?

Kaikista esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista lapsista 4,0 % osallistui esiopetuksen lisäksi johonkin muuhun toimintaan (kuvio 2.9.3.1.). Lapin alueella esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan osallistui hieman (3,5 prosenttiyksikköä) vähemmän lapsia suhteessa koko maan tilanteeseen.

Muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 58 lasta, joista suomenkieliseen toimintaan osallistui 72,4 %, ruotsinkieliseen toimintaan 3,4 % muunkieliseen toimintaan 24,1 %.

Kuvio 2.9.3.1. Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa esiopetusta täydentävässä toiminnassa olevien lasten määrä

Kuntakyselyn vastauksista kävi ilmi, että esiopetusta täydentävä muu toiminta oli pääasiassa koulujen yhteydessä järjestettävää iltapäivätoimintaa.

Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?

Kuntakyselyn mukaan jokaisessa Lapin kunnassa perheellä oli mahdollisuus valita varhaiskasvatuslain mukainen täydentävä varhaiskasvatus.

Järjestetäänkö esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?

Lapin alueella esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista 93,3 % oli täydentävässä varhaiskasvatuksessa fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetuksessa, mikä oli hieman (4,1 prosenttiyksikköä) vähemmän suhteessa koko maan tilanteeseen.

Kaikista suomenkielisessä esiopetuksessa olleista lapsista 5,0 % (85 lasta) ei saanut täydentävää varhaiskasvatusta samassa paikassa kuin esiopetusta. Muunkielisessä esiopetuksessa olevista lapsista 33,3 % (kahdeksan lasta) ei saanut täydentävää varhaiskasvatusta samassa paikassa kuin esiopetusta.

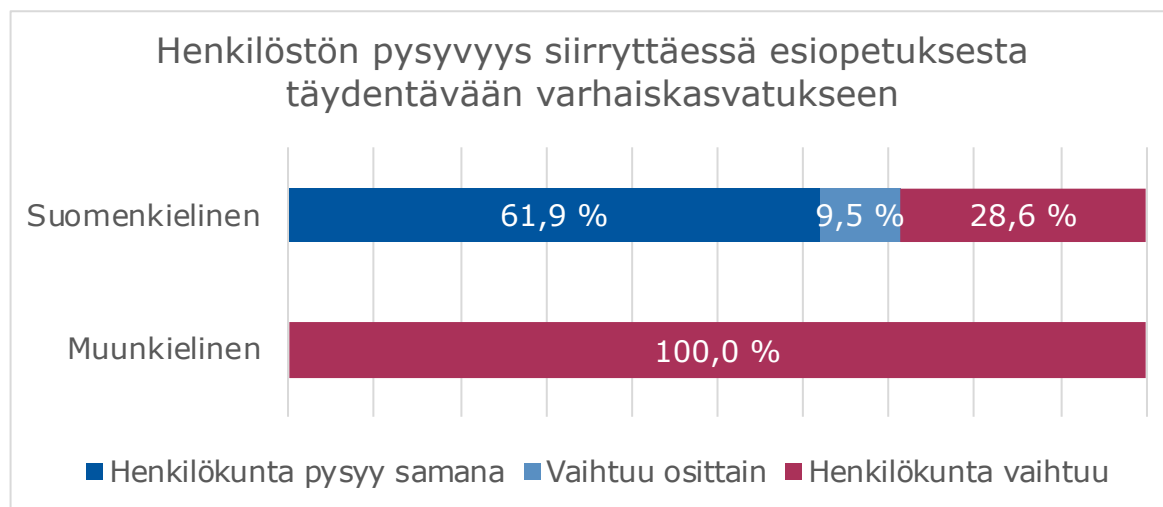
Osa kunnista ilmoitti paikan vaihtumisen syyksi sen, että lapsi oli perusopetuksen järjestämässä esiopetuksessa koulun tiloissa ja täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lisäksi yhdestä vastauksesta ilmeni, että vuorohoitoa tarvitsevat lapset siirtyivät esiopetuksesta vuoropäiväkotiin täydentävään varhaiskasvatukseen.

Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?

Lapin kunnista 61,9 %:lla esiopetusta täydentävässä suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä ja 9,5 %:lla työskenteli osittain sama henkilöstö. Kunnista 28,6 %:lla henkilöstö vaihtui kokonaan, mikä oli 11,6 prosenttiyksikköä enemmän suhteessa koko maan tilanteeseen. (Kuvio 2.12.3.1.)

Lapin kunnissa ei järjestetty täydentävää ruotsinkielistä varhaiskasvatusta. Esiopetusta täydentävää muunkielistä varhaiskasvatusta järjestettiin kolmessa kunnassa (14,3 %). Näissä kunnissa täydentävässä muunkielisessä varhaiskasvatuksessa henkilöstö vaihtui kokonaan siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen. (Kuvio 2.12.3.1.)

Kuvio 2.12.3.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Henkilöstön vaihtumisen syyt näyttivät olevan samoja kuin paikan vaihtumisessa eli osa kunnista ilmoitti, että lapsi oli perusopetuksen järjestämässä esiopetuksessa koulun tiloissa ja täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin päiväkodissa tai perhepäivähoitossa. Lisäksi yhdestä vastauksesta ilmeni, että vuorohoitoa tarvitsevat lapset siirtyivät esiopetuksesta vuoropäiväkotiin täydentävään varhaiskasvatukseen.

Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?

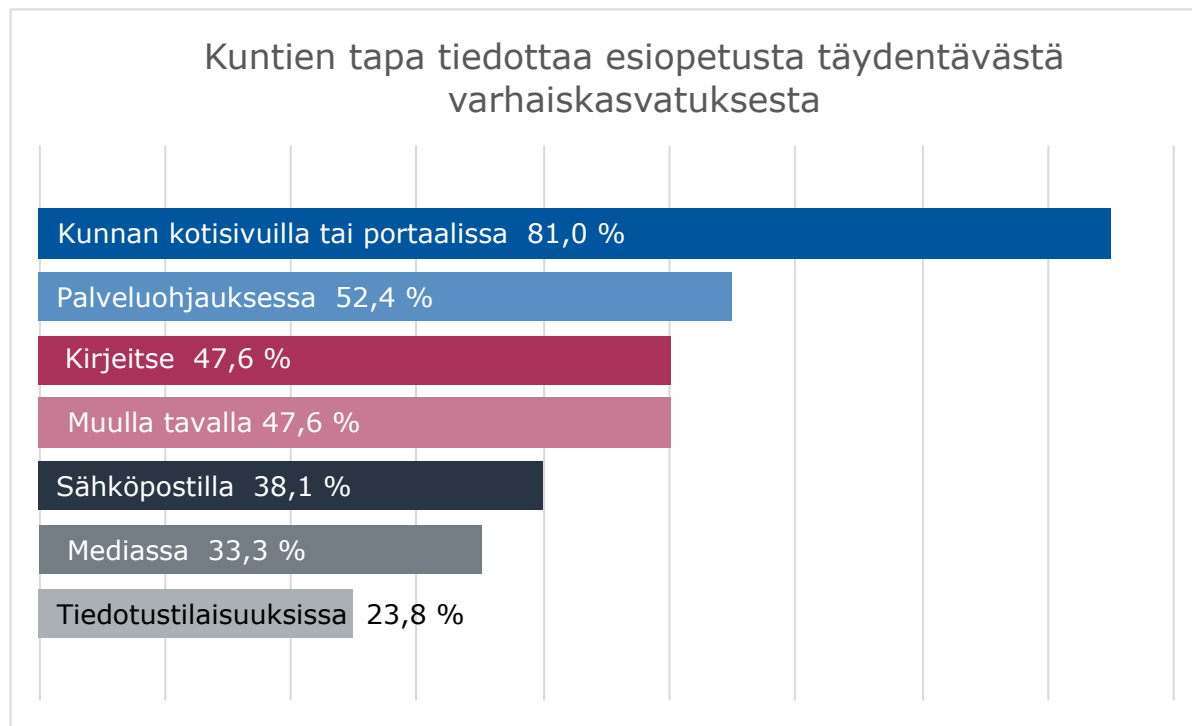
Lapin kunnista 23,8 % järjesti esiopetusta vuorohoidossa. Osa kunnista ilmoitti, että heillä oli mahdollisuus järjestää esiopetusta vuorohoidossa, mutta tarvetta ei ollut.

Vuorohoidossa olevien lasten esiopetus ja sitä täydentävä varhaiskasvatus oli järjestetty monin eri tavoin. Pääsääntöisesti esiopetus toteutettiin aamupäivisin osana lapsen varhaiskasvatuspäivää. Osa kunnista ilmoitti, että esiopetusta toteutettiin joustavasti lasten läsnäolojen mukaan. Täydentävää varhaiskasvatusta (mukaan lukien vuorohoitoa) järjestettiin kunnissa joko samassa yksikössä esiopetuksen kanssa tai lapset siirtyivät esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen tai vuorohoitoon toiseen yksikköön.

Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?

Lapin kunnissa huoltajia tiedotettiin esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta samassa kunnassakin useilla eri tavoilla. Kunnista 81,0 % tiedotti kunnan kotisivuilla tai portaalissa, 52,4 % palveluohjauksessa, 47,6 % kirjeitse, 47,6 % muulla tavalla, 38,1 % sähköpostilla, 33,3 % mediassa ja 23,8 % tiedotustilaisuuksissa. (Kuvio 2.14.3.1.)

Kuvio 2.14.3.1. Kuntien tapa tiedottaa esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta

Arviointiryhmä

Varhaiskasvatuksen ylitarkastaja Netta Halme,
puhelin +358 295 017 387, netta.halme@avi.fi

Tietolähteet

Kysely Manner-Suomen kunnille: Vuoden 2021 peruspalvelujen saatavuuden arviointi - esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen. Vastausprosentti 100 % (293 kuntaa).

Kuvat ja taulukot

Kuvio 2.6.3.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämän esiopetuksen suhde

Kuvio 2.7.3.1. Esiopetuksen järjestämispaiikka

Kuvio 2.8.3.1. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämispaiikka

Kuvio 2.9.3.1. Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa esiopetusta täydentävässä toiminnassa olevien lasten määrä

Kuvio 2.12.3.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Kuvio 2.14.3.1. Kuntien tapa tiedottaa esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta

Taulukko 2.4.3.1. Lapin kuntien asukasmäärät, kuntien määrät ja prosenttiosuus kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista

Taulukko 2.8.3.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

Taulukko 2.8.3.2. Lasten osuus esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen eri järjestämispaikoissa kunnan asukasmäärän mukaan

**Esiopetuksen ja täydentävän
varhaiskasvatuksen toteutuminen**

**Lounais-Suomen
aluehallintovirasto**

Sisällys – Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	78
Arviointiasetelma.....	79
Johdanto	79
Toimintaympäristö	79
Tiivistelmä.....	80
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?	81
Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne seuraaviin esiopetuksen järjestämispaikkoihin?.....	81
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?.....	83
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?	84
Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?	84
Järjestetäänkö esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?.....	84
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?	85
Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?	85
Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?	86
Arviointiryhmä	87
Tietolähteet	87
Kuvat ja taulukot.....	87

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Manner-Suomessa varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 87,3 % ja perusopetuksen toimesta järjestetyssä 12,7 % esiopetukseen osallistuvista lapsista. Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella tilanne oli toinen. Varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa oli 93 % lapsista ja perusopetuksen toimesta järjestetyssä 7 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Kuntakyselyssä ilmeni, että esiopetusta ja esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään ja tuotetaan monin eri tavoin. Arvioinnissa ilmeni, että muunkielinen esiopetus ja esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin yksityisten palveluntuottajien toimesta.

Osa kunnista on tarjonnut esiopetuksen jälkeen lapsille varhaiskasvatuksen sijaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa tai muuta toimintaa. Tällaiseen muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui Lounais-Suomessa 1,3 % kaikista esiopilaista. Muu esiopetusta täydentävä toiminta ei ole varhaiskasvatuslain mukaista esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Kahdessa kunnassa huoltajia ei ole tiedotettu lakisääteisestä esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta.

Perheiden näkökulmasta varhaiskasvatuksen järjestelyt tai saatavuus saattavat myös heikentää lapsen mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatukseen. Jos varhaiskasvatusta ei ole tarjolla kouluilla järjestettävän esiopetuksen välittömässä läheisyydessä, valitsevat huoltajat helpommin saavutettavan kerhotoiminnan varhaiskasvatuksen sijaan.

Peruspalvelujen arvioinnin tarkoituksena oli selvittää esiopetusikäisen lapsen eheän päivän toteutumista. Lapsen näkökulmasta esiopetuksen ja esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämistaholla ei niinkään ole merkitystä. Pohdittavaksi jää, kuinka paljon lapselle on merkitystä sillä, järjestetäänkö esiopetus ja esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus eri paikoissa ja vaihtuuko henkilöstö päivän aikana. Lounais-Suomessa 1,8 % täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista siirtyy fyysisesti toiseen paikkaan esiopetuksen jälkeen. 82,7 %:ssa alueen kunnista henkilökunta pysyi samana suomenkielisen esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen osalta. Ruotsinkielisen esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen osalta luku oli 57,1 %.

Lounais-Suomen alueella on kuntia, joissa asuu ruotsinkielisiä perheitä. Jos kunta ei järjestä ruotsinkielistä esiopetusta, lapsi on esiopetuksessa toisessa kunnassa. Tämä vaikuttaa myös täydentävän varhaiskasvatuksen toteuttamiseen, ja edellyttää kunnilta yhteistyötä.

Toimenpide-ehdotukset

Aluehallintovirastojen yhteisten toimenpide-ehdotusten ja yleisen informaatio-ohjauk-

sen lisäksi alueellisissa kuntatapaamisissa yhtenä teemana voi olla esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen lainmukainen järjestäminen. Lounais-Suomen aluehallintovirasto tiedottaa kuntia niiden velvollisuudesta järjestää esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta varhaiskasvatuslain mukaisesti.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lapsen edun mukaista on se, että esioppi-
laat pääsevät varhaiskasvatuslain mukaiseen täydentävään varhaiskasvatukseen myös
koulun tiloissa kerhotoiminnan sijaan.

Elokuussa 2022 varhaiskasvatuslain 3 a §:n tullessa voimaan järjestetään keskustelutilaisuuksia liittyen esiopetuksen tuen ja varhaiskasvatuksen tuen yhteensovittamiseen.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 16

Toimintaympäristö

Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella on kaksi maakuntaa: Varsinais-Suomi ja Satakunta. Varsinais-Suomessa on 27 kuntaa, Satakunnassa 16. Alueelle sijoittuu yksi isompi kaupunki, kun taas 28 kuntaa on asukasluvultaan alle 10 000 asukkaan kuntia. Kuntakoot ovat nähtävissä taulukossa 2.4.4.1.

Taulukko 2.4.4.1. Esioppilaiden määrä kuntakoon mukaan Lounais-Suomessa

Kunnan asukasmäärä	Kuntien määrä	Esioppilaiden määrä yhteensä	Prosenttiosuus kai- kista esiopetukseen osallistuvista lapsista Lounais-Suomessa
alle 5 000	15	402	6,0 %
5 000-10 000	13	1053	15,8 %
10 001-20 000	8	1145	17,1 %
20 001-50 000	3	1319	19,7 %
50 001-100 000	2	1209	18,1 %
yli 100 000	1	1557	23,3 %
Yhteensä	41	6685	100,0 %

Väestömäärä Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella on pysynyt suhteellisen samana. Vuodesta 2018 vuoteen 2020 vähenemistä on ollut 387 henkilön verran. 0–6-vuotiaiden määrässä on tapahtunut vähenemistä vuodesta 2018 vuoteen 2020

yhteensä 1977 lapsen verran. Kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen osallistumisprosentti on noussut. Vuonna 2019 se oli 79,1 % ja vuonna 2020 79,3 % kaikista varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista (tilanteet 31.12. mukaan). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilaston mukaan kunnan kustantama varhaiskasvatus ei sisällä palveluseteliä käyttäviä eikä yksityisen hoidon tukea saavia lapsia.

Turku, Parainen ja Kemiö ovat kaksikielisiä kuntia. Alueelle oman ominaispiirteensä tuo saaristo, joka haastaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämisen kaikille lapsille tarpeen mukaan.

Tiivistelmä

Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella on yhteensä 43 kuntaa, joista kaikista saatiin vastaukset peruspalvelujen arviointiin. Kunnista kolme on kaksikielistä.

Kyselyn mukaan alueella oli 31.12.2021 tilanteen mukaan 6 685 lasta. Näistä lapsista 93 % oli varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 5 919 lasta. Näistä lapsista 29 oli täydentävässä varhaiskasvatuksessa joko kunnallisessa tai yksityisessä perhepäivähoidossa.

108 lasta siirtyy esiopetuksesta toiseen paikkaan täydentävään varhaiskasvatukseen. Henkilöstön pysyvyys esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa vaihteli eri kieliryhmissä. Suomenkielisessä esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa henkilöstö pysyi samana tai osittain samana 98,1- %:sesti, kun se ruotsinkielisessä esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa pysyi samana tai osittain samana 79,4 % lapsista.

Kaksi kuntaa ei ollut tiedottanut huoltajia täydentävästä varhaiskasvatuksesta.

Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?

Kuntakyselyn mukaan Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella on yhteensä 6 685 lasta esiopetuksessa 31.12.2021 tilanteen mukaan. Sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen toimesta järjestetyssä esiopetuksessa on esioppilaita Raumalla, Kaanpäässä, Paraisilla, Ulvilassa, Naantalissa, Eurajoella, Laitilassa, Säkössä, Kemiössä, Uudessakaupungissa, Porissa ja Huittisilla.

Varhaiskasvatuksen järjestämä esiopetus

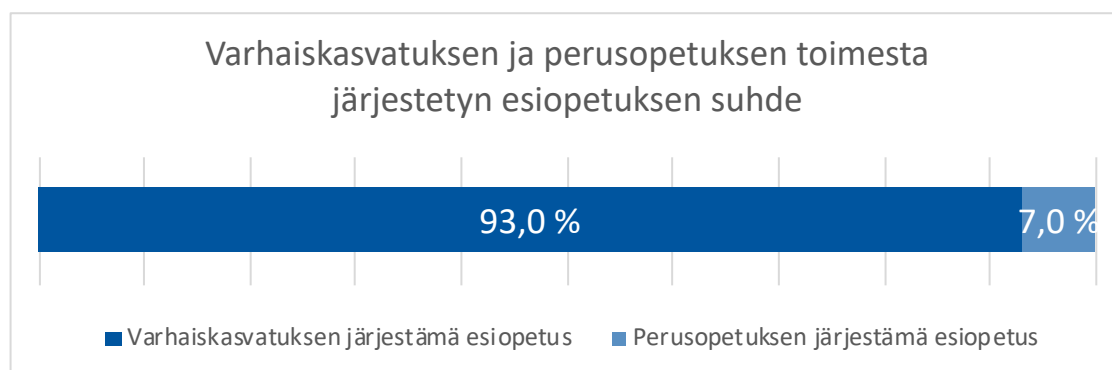
Kuntakyselyn mukaan varhaiskasvatuksen toimesta järjestetyssä suomenkielisessä esiopetuksessa oli 88,3 %, ruotsinkielisessä esiopetuksessa 4,5 %, muunkielisessä esiopetuksessa 0,2 % kaikista esiopetuksessa olevista lapsista. Yhteensä varhaiskasvatuksen toimesta järjestämään esiopetukseen osallistui 6 222 lasta (93 % kaikista esiopetukseen osallistuvista). Lounais-Suomen alueella varhaiskasvatuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen osallistui 5,7 % enemmän lapsia suhteessa koko maan tilanteeseen.

Perusopetuksen järjestämä esiopetus

Siikaisissa, Nakkilassa, Kokemäellä, Nousiaisissa, Karvialla ja Pyhärannassa v on vain perusopetuksen toimesta järjestettyä esiopetusta.

Kuntakyselyn mukaan perusopetuksen toimesta järjestämässä suomenkielisessä esiopetuksessa oli 6,5 % ja ruotsinkielisessä 0,5 % kaikissa esiopetuksessa olevista lapsista. Lounais-Suomen alueella perusopetuksen toimesta järjestettyyn esiopetukseen osallistui 471 lasta (7,9 % kaikista esiopetukseen osallistuvista), mikä on 5,7 % vähemmän suhteessa koko maan tilanteeseen.

Kuvio 2.6.4.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestetyn esiopetuksen suhde Lounais-Suomen alueella

Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne seuraaviin esiopetuksen järjestämispaikkoihin?

Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella esiopetusta toteutetaan sekä kunnallisissa päiväkodeissa että kouluissa ja yksityisissä päiväkodeissa ja kouluissa.

Esiopetus päiväkodissa

Kuntakyselyn mukaan Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 tilanteen mukaan suomenkielisissä päiväkodeissa osallistui esiopetukseen 5 815 lasta, joista 5 035 oli kunnallisissa ja 780 yksityisissä päiväkodeissa.

Ruotsinkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 293 lasta, joista 245 oli kunnallisissa ja 48 yksityisissä päiväkodeissa.

Kuntakyselyn mukaan Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella päiväkodeissa esiopetukseen osallistuu yhteensä 90 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista (kuvio 2.7.4.1).

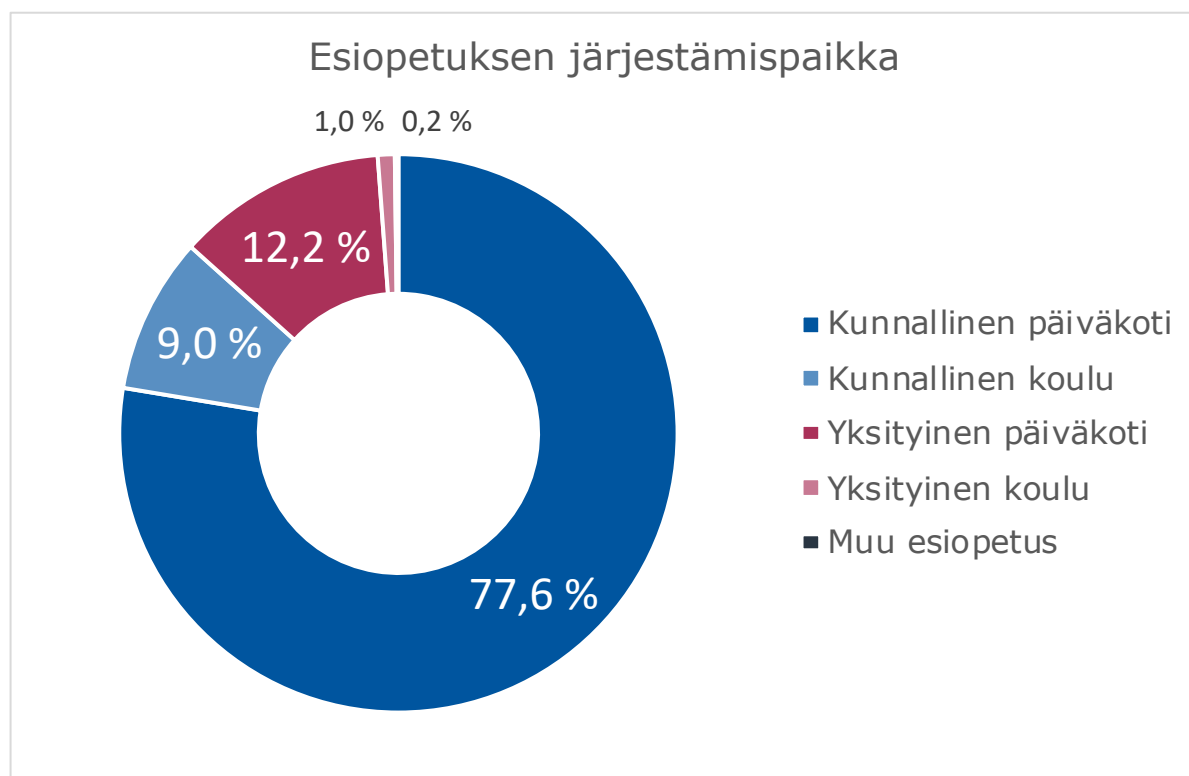
Esiopetus koulussa

Kuntakyselyn mukaan Lounais-Suomen alueella 31.12.2021 tilanteen mukaan suomenkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 647 lasta, joista 603 oli kunnallisissa ja 44 yksityisissä kouluissa.

Muu esiopetus

Lounais-Suomen kunnat ilmoittivat muuhun esiopetukseen osallistuvan 14 lasta. Yleisin syy muuhun esiopetuksen järjestämiseen oli se, ettei omassa kunnassa ollut ruotsinkielistä esiopetusta, jolloin se ostettiin ostopalveluna toisesta kunnasta. Kahden lapsen osalta huoltajat huolehtivat esiopetuksesta kotona.

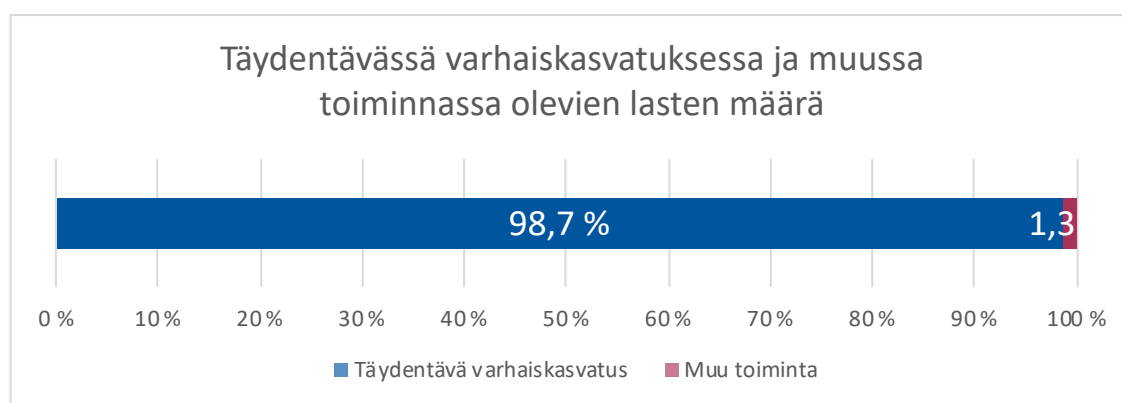
Kuvio 2.7.4.1. Esiopetuksen järjestämispaikka Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?

Kuntakyselyn mukaan Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 tilanteen mukaan esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui yhteensä 5 919 lasta (kuvio 2.8.4.1). Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli vuorohoidossa 5,2 %.

Kuvio 2.8.4.1. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen ja muuhun toimintaan osallistuvien lasten määrä Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella.

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa

Kyselyn mukaan esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa lapsista 94,5 % oli suomenkielisissä, 5,3 % ruotsinkielisissä ja 0,2 % muunkielisissä päiväkodeissa.

Kunnallisissa päiväkodeissa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 85,96 % kaikista päiväkodeissa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista. Näistä lapsista 95,3 % oli suomenkielisissä, 4,6 % ruotsinkielisissä ja 0,1 % muunkielisissä päiväkodeissa.

Yksityisissä päiväkodeissa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 14 % kaikista päiväkodeissa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista. Näistä lapsista 91,8 % oli suomenkielisissä, 8 % ruotsinkielisissä ja 0,2 % muunkielisissä päiväkodeissa.

Varhaiskasvatus perhepäivähoidossa

Kuntakyselyn mukaan Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 14 lasta kunnallisessa perhepäivähoidossa ja 15 lasta yksityisessä perhepäivähoidossa. Kaikki lapset olivat suomenkielisessä perhepäivähoidossa. Taulukosta 2.8.4.2. voidaan nähdä, että yli 10 000 asukkaan kunnissa täydentävää varhaiskasvatusta ei ollut ollenkaan kunnallisessa perhepäivähoidossa.

Taulukko 2.8.4.2. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen paikka suhteessa kunnan kokoon

Kunnan asukasmäärä	Täydentävä kunnallinen päiväkot	Täydentävä kunnallinen perhepäivähoito	Täydentävä yksityinen päiväkot	Täydentävä yksityinen perhepäivähoito
0-5000	99,20 %	0,40 %	0,00 %	0,40 %
5001-10 000	92,20 %	1,60 %	6,10 %	0,10 %
10 001-20 000	81,30 %	0,00 %	18,70 %	0,00 %
20 001-50 000	87,80 %	0,00 %	12,00 %	0,20 %
50 001-100 000	82,70 %	0,00 %	16,30 %	1,00 %
100001 -	82,70 %	0,00 %	17,30 %	0,00 %
Keskimäärin	85,50 %	0,20 %	14,00 %	0,30 %

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?

Muussa toiminnassa kuin täydentävässä varhaiskasvatuksessa ilmoitettiin olevan 77 lasta. Nämä lapset osallistuivat koulun aamu- ja iltapäivätoimintaan. Muu toiminta on yleisempää asukasluvultaan pienemmissä kunnissa.

Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?

Kyselyn mukaan kahdessa kunnassa ei ollut tarjottu mahdollisuutta valita lain mukaisesta täydentävää varhaiskasvatusta. Syynä mainittiin, että huoltaja on itse ilmoittanut lapsen koulun yhteydessä olevaan esiopetukseen, ja jos huoltaja ei ole ottanut yhteyttä palveluohjaukseen, asiasta ei ole erikseen tiedotettu. Toisena syynä mainittiin muun toiminnan olevan laajuudeltaan ja sisällöltään saman laajuista kuin esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus.

Järjestetäänkö esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?

Kyselyn mukaan yhteensä 108 lasta (1,8 % esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista) siirtyy esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen fyysisesti eri paikkaan. Näistä suomenkielisestä esiopetuksesta siirtyy 89 lasta ja ruotsinkielisestä esiopetuksesta 19 lasta.

Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?

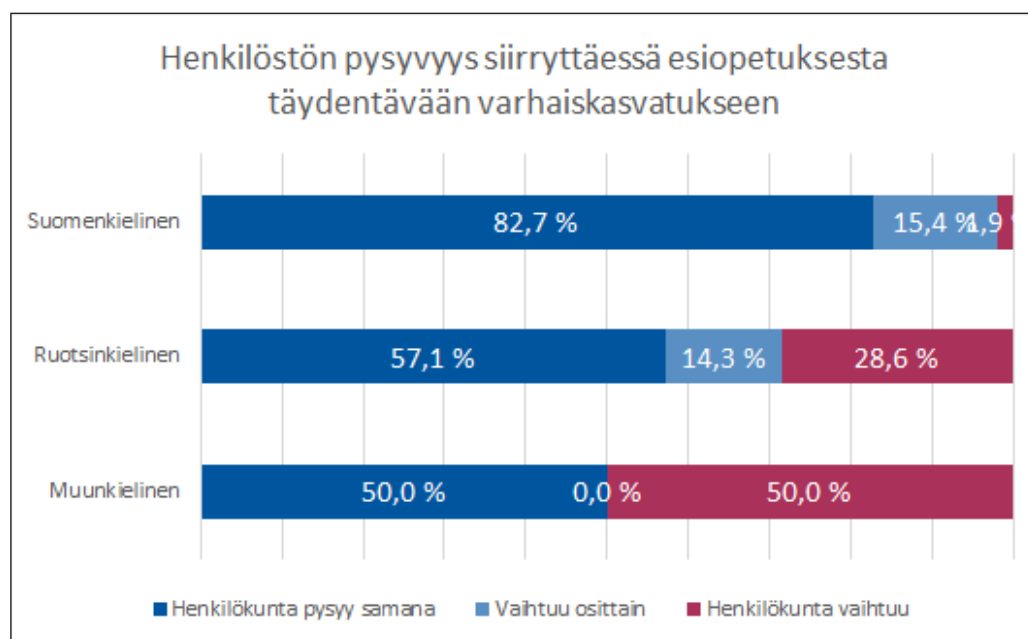
Kyselyn mukaan yksi kunta ilmoitti, että henkilökunta ei ole samaa esiopetuksessa ja esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Kyseisessä kunnassa vain yksi lapsi siirtyy täydentävään varhaiskasvatukseen toiseen paikkaan.

82,7 %:ssa alueen kunnista henkilökunta pysyi samana suomenkielisen esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen osalta. Ruotsinkielisen esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen osalta luku oli 57,1 %.

Neljässä kunnassa esiopetusta täydentävässä ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa henkilöstö pysyi samana kuin esiopetuksessa, yhdessä kunnassa henkilöstö pysyi osittain ja kahdessa kunnassa henkilöstö vaihtui. Loput kunnat ilmoittivat, ettei kunnassa järjestetä ruotsinkielistä täydentävää varhaiskasvatusta.

Yhdessä kunnassa muunkielisessä esiopetuksessa ja esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa on sama henkilöstö koko päivän ajan. Muissa kunnissa ei järjestetty muunkielistä esiopetusta ja täydentävää varhaiskasvatusta.

Kuvio 2.12.4.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?

22 kuntaa ilmoitti, ettei järjestä vuorohoidossa esiopetusta. Näissä kunnissa on 28 lasta, jotka ovat vuorohoidossa, eli lapset ovat esiopetuksessa muualla kuin vuorohoitopäiväkodissa.

Vuorohoidossa esiopetuksen toteuttaminen oli kunnissa määritelty eri tavalla. Joissakin kunnissa oli määritelty pääasiallinen esiopetusaika, joka ajoittui lähinnä aamupäivään. Vuorohoidossa on kuitenkin pyritty siihen, että lapsella olisi vertaisryhmä, vaikka lasten varhaiskasvatuksessa oloajat vaihtelisivat suurestikin. Lasten esiopetus pyrittiin kyselyn mukaan joissakin kunnissa toteuttamaan siten, ettei lapsen päivä veny tarpeettomasti liian pitkäksi. Tällöin myös iltapäivällä on mahdollisuus osallistua esiopetukseen. Tällainen järjestely edellytti asian huomioimista työvuorosuunnittelussa. Vuorohoidossa tiedonkulku ja myös yhteistyön merkitys opettajien välillä korostui: lapset saattavat olla eri aikaan paikalla, samoin opettajat. Kunnista tulleissa vastauksissa puhuttiin myös esiopetuksen ”räätälöinnistä” lapsen päiväkodissa olon mukaan. Vastauksista kävi myös ilmi, että viikonloppuisin esiopetusta ei järjestetä.

”Oppimista tapahtuu kuitenkin päivän kaikissa tilanteissa ja monia esiopetuksen tavoitteita saavutetaan päivään ja vuorokauden aikaan katsomatta.”

Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?

Yhtä kuntaa lukuun ottamatta huoltajille osoitettu tiedotus esiopetuksen täydentävästä varhaiskasvatuksesta oli monipuolista. Ennalta ilmoitettujen vaihtoehtojen lisäksi oli mahdollisuus valita vaihtoehto muulla tavoin. Yleisin ’muu tapa’ tapa oli tiedottaminen huoltajien käyttämän sovelluksen – esimerkiksi Wilma – kautta.

Taulukko 2.14.4.1. Täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedottaminen suomeksi ja ruotsiksi Lounais-Suomessa

Tiedottamisen tapa	Suomenkielinen	Ruotsinkielinen
Kunnan kotisivu tai portaali	39	7
Palveluohjauksessa	35	11
Kirjeitse	22	4
Sähköpostilla	21	7
Mediassa	19	4
Tiedotustilaisuudessa	12	3
Muulla tavoin	15	6

Taulukosta 2.14.4.1. voidaan nähdä, että suomenkielisessä tiedottamisessa kunnan kotisivu tai portaali ja palveluohjaus olivat yleisimpiä tapoja tiedottaa huoltajia täydentävästä varhaiskasvatuksesta. Ruotsinkielistä tiedotusta toteutettiin eniten palveluohjauksessa. Sekä suomenkielisiä että ruotsinkielisiä tiedotustilaisuuksia järjestettiin vähiten.

Arviointiryhmä

Varhaiskasvatuksen ylitarkastaja Ulla Soukainen,
p. 0295018057, ulla.soukainen@avi.fi

Tietolähteet

Vuoden 2021 peruspalvelujen saatavuuden arviointi - esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen.

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti Varhaiskasvatus 2020, haettu 6.5.2022 <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/varhaiskasvatus>

Kuvat ja taulukot

Kuvio 2.6.4.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestetyn esiopetuksen suhde Lounais-Suomen alueella

Kuvio 2.7.4.1. Esiopetuksen järjestämispaikka Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuvio 2.8.4.1. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen ja muuhun toimintaan osallistuvien lasten määrä Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella.

Kuvio 2.12.4.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Taulukko 2.4.4.1. Esioppilaiden määrä kuntakoon mukaan Lounais-Suomessa

Taulukko 2.8.4.2. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen paikka suhteessa kunnan kokoon

Taulukko 2.14.4.1. Täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedottaminen suomeksi ja ruotsiksi Lounais-Suomessa

**Esiopetuksen ja täydentävän
varhaiskasvatuksen toteutuminen**

**Länsi- ja Sisä-Suomen
aluehallintovirasto**

Sisällys – Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	90
Arviointiasetelma.....	92
Johdanto	92
Toimintaympäristö	92
Tiivistelmä.....	93
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?	94
Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne seuraaviin esiopetuksen järjestämispaikkoihin	94
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?.....	96
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?	97
Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?	98
Järjestetäänkö esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?.....	99
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?.....	99
Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?	100
Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?	101
Arviointiryhmä	101
Tietolähteet	101
Kuvat ja taulukot.....	101

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Manner-Suomessa varhaiskasvatuksen järjestämään esiopetukseen osallistui 87,3 % ja perusopetuksen järjestämään 12,7 % esiopetusikäisistä lapsista.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella varhaiskasvatuksen järjestämään esiopetukseen osallistui 74 % ja perusopetuksen järjestämään 24 % esiopetusikäisistä lapsista.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella 40 kuntaa järjesti esiopetuksen kokonaisuudessaan perusopetuksen ja 27 kuntaa varhaiskasvatuksen toimesta. Esiopetusta järjestettiin 18 kunnassa sekä perusopetuksen että varhaiskasvatuksen toimesta. Vaikka suurin osa alueen kunnista (78,8 %) järjesti esiopetusta kokonaan tai osittain perusopetuksen toimesta, lasten määrä ei kuitenkaan ollut suurempi kuin varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa. Perusopetuksen toimesta järjestettiin esiopetusta pääsääntöisesti alle 5 000 asukkaan kunnissa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella järjestettiin ruotsinkielistä esiopetusta keskimäärin enemmän kuin Manner-Suomessa, koska alueella on 14 kaksikielistä kuntaa (suomi ja ruotsi) ja joista 11 kunnissa pääkieli on ruotsi.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 60,6 % (8042 lasta) kaikista alueen esiopetukseen osallistuvista lapsista. Alueen pienemmissä kunnissa esiopetukseen osallistuvista lapsista osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen suhteessa vähemmän lapsia kuin keskisuurissa kunnissa. Koko valtakunnan tasolla esiopetuksessa olevat lapset osallistuivat täydentävään varhaiskasvatukseen useammin (79,1 % kaikista täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuneista) kuin Länsi- ja Sisä-Suomen alueella.

Varhaiskasvatustilain (540/2018) 12 §:n mukaan lapsella on oikeus osallistua esiopetuksen lisäksi täydentävään varhaiskasvatukseen päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Pirkanmaalla useissa kunnissa tarjotaan esiopetuksen jälkeen koululaisten aamu- ja iltapäivähoidon kaltaista kerhotoimintaa. Perusopetuslain mukainen aamu- ja iltapäiväkerho on suunnattu 1–2-luokkalaisille. Tällainen kerhotoiminta ei ole varhaiskasvatustilain mukaista esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Länsi- ja Sisä-Suomen alueella muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 2 986 (22,5 %) alueen esioppilaista. Valtaosa näistä kerhotoimintaan osallistuvista lapsista oli Pirkanmaan Tampereella (61,3 %), Pirkkalassa (8,9 %), Lempäälässä (9,4 %) ja Akaassa (4,9 %). Koko valtakunnan tasolla muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui kaikkiaan 3 631 (6,3 %) Manner-Suomen esioppilaista. Kaikista Manner-Suomen kerhotoiminnan kaltaiseen toimintaan osallistuvista esioppilaista oli Länsi- ja Sisä-Suomen alueella (82,2 %).

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella vain esiopetukseen osallistui 16,9 % kaikista esioppilaisista. Mitä pienempi kunta, sitä useammin esioppilas osallistui ainoastaan esiopetukseen.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa

olevista lapsista 4,9 % siirtyi esiopetusta järjestävästä yksiköstä toiseen toimipaikkaan päivän aikana. Vuorohoitajärjestelyt saattavat osaltaan vaikuttaa siihen, että lapsi joutuu vaihtamaan paikkaa päivän aikana. Länsi- ja Sisä-Suomen alueella siirtyi enemmän lapsia päivän aikana toiseen toimipaikkaan kuin valtakunnallisesti (2,6 %). Kerhotoimintaan osallistuneet vuorohoittoa tarvitsevat lapset joutuivat vaihtamaan esiopetusta järjestävästä yksiköstä toiseen toimipaikkaan päivän aikana.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella esiopetuksessa ja sitä täydentävässä varhaiskasvatuksessa henkilöstö pysyi samana suomenkielisessä 50,0 %, ruotsinkielisessä 42,9 % ja muunkielisessä 27,3 % koko päivän ajan. Päivän aikana lasten kanssa toimivat henkilöt vaihtuivat kokonaan suomenkielisessä 24,4 %, ruotsinkielisessä 28,6 % ja muunkielisessä 72,7 % toiminnassa. Henkilöstö vaihtui päivän aikana osittain suomenkielisissä kunnissa 25,6 % ja ruotsinkielisissä kunnissa 18,6 %. Arvioinnissa saatujen tulosten perusteella lapset vaihtoivat päivän aikana toimipaikkaa melko harvoin, mutta lasten kanssa toimivat henkilöt sen sijaan vaihtuivat suurelta osin päivän aikana. Arvioinnin tuloksista ei suoraan selviä, mistä henkilöstön vaihtuminen johtuu.

Kuntakyselyn mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen alueen 23 kunnassa järjestettiin esiopetusta vuorohoidossa. Osa kunnista rajoittaa vuorohoittoon osallistuvien lasten osallistumista esiopetukseen ja sitä täydentävään varhaiskasvatukseen, varsinkin jos lapsella on vuorohoidon tarve viikonloppuisin. Pohdittavaksi jää, miten vuorohoidossa olevilla lapsilla toteutuu tällöin 700 tuntia esiopetusta ja millä perusteella kunnat rajoittavat lasten lakisääteistä oikeutta esiopetukseen ja sitä täydentävään varhaiskasvatukseen. Kunnilla on velvollisuus järjestää esiopetusta ja sitä täydentävää varhaiskasvatusta.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella 82 kuntaa oli kertonut huoltajille mahdollisuudesta valita esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Kolme kuntaa puolestaan ilmoitti, ettei esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta tarjota lainkaan. Vaikka mahdollisuutta täydentävään varhaiskasvatukseen oli tarjottu lähes kaikissa kunnissa, seitsemässä kunnassa ei osallistunut yhtään lasta täydentävään varhaiskasvatukseen. Esiopetuksen jälkeinen toiminta toteutettiin 12 kunnassa pääsääntöisesti kerhotoimintana.

Toimenpide-ehdotukset

Aluehallintovirastot antavat kunnille ohjausta esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen lainmukaisesta järjestämisestä. Ohjaus voi olla esimerkiksi koulutusta varhaiskasvatuslain ja perusopetuslain säädöksistä.

Esiopetuksen järjestäminen vuorohoidossa kaipaa tarkempaa määrittelyä laissa. Saatujen avovastausten perusteella aluehallintovirastot tulevat antamaan kunnille ohjausta esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen lainmukaisesta järjestämisestä vuorohoidossa.

Erityisesti Pirkanmaalla tulee kiinnittää huomiota lapsen oikeuteen saada esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Kunnat eivät voi toimia tarkoitussidonnaisuuden periaatteen vastaisesti ja ohjata esiopetukseen osallistuvia lapsia kouluissa järjestettävään esiopetusta täydentävään kerhotoimintaan, vaikka lapsilla olisi oikeus saada varhaiskasvatusta. Lainsäätäjän tarkoituksena on ollut turvata lapselle oikeus varhais-

kasvatukseen päiväkodissa tai perhepäiväkodissa oppivelvollisuuden alkamiseen asti. Myös koulun tiloissa voidaan järjestää varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatukseen osallistumista ei saa tehdä saavuttamattomaksi perheille. Huoltajia tulee tiedottaa lapsen oikeudesta osallistua varhaiskasvatuslain mukaiseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Huoltajien tulee olla tietoisia täydentävän varhaiskasvatuksen ja kerhotoiminnan eroista valintaansa tehdessään.

Viranomaisen on tiedotettava toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa. Viranomaisten on huolehdittava siitä, että yleisön tiedonsaannin kannalta keskeiset asiakirjat tai niitä koskevat luettelot ovat tarpeen mukaan saatavissa kirjastoissa tai yleisissä tietoverkoissa taikka muilla yleisön helposti käytettävissä olevilla keinoilla.

Saman henkilöstön pysyvyyteen koko päivän ajaksi tulee kunnissa kiinnittää erityisesti huomiota. Esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen yhtenäisyyttä tulee lisätä, niin että lapsella esiopetus ja varhaiskasvatus toteutetaan mahdollisimman pysyvällä toimipaikalla ja henkilöstöllä.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 14

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa
katso sivu 16

Toimintaympäristö

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella on 85 kuntaa, jotka sijoittuvat viiden maakunnan alueelle: Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Pirkanmaa ja Keski-Suomi. Länsi- ja Sisä-Suomen alueella on kuntakyselyn mukaan 14 kaksikielistä kuntaa (suomi ja ruotsi). Kaksikieliset kunnat keskittyvät pääsääntöisesti Pohjanmaalle.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueen erityispiirteeksi voidaan katsoa pienten kuntien suuri määrä. Kunnista 53:ssa on alle 100 lasta esiopetuksen piirissä. Vähimmillään lapsia oli kunnan esiopetuksen piirissä alle 5. Jyväskylässä on 1 461 ja Tampereella 2 121 lasta esiopetuksen piirissä. Muissa kunnissa esioppilaita on 100–800.

Alueella on neljä kuntaa (4,7 % alueen kaikista kunnista), joissa kussakin on yli 50 000 asukasta. Näissä kunnissa esiopetukseen osallistui 37,9 % kaikista alueen esiopetukseen osallistuvista lapsista. (Taulukko 2.4.5.1.)

Alle 10 000 asukkaan kuntia on 58 (68,2 % kaikista alueen kunnista), joissa oli esioppilaita 18,4 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista.

10 000–50 000 asukkaan kuntia on 23 (27,1 % kaikista alueen kunnista), joissa

esioppilaita oli 42,7 %.

Taulukko 2.4.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen kuntien asukasmäärät, kuntien määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuvista lapsista

Kunnan asukasmäärä	Kuntien määrä	Prosenttiosuus kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista Länsi- ja Sisä-suomessa
alle 5 000	38 kuntaa	7,6 %
5 000–10 000	20 kuntaa	11,8 %
10 001–20 000	14 kuntaa	18,7 %
20 001–50 000	9 kuntaa	24,0 %
50 001–100 000	2 kuntaa	10,9 %
yli 100 000	2 kuntaa	27,0 %

Tiivistelmä

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella on 85 kuntaa. Kaikki kunnat vastasivat peruspalvelujen arvioinnin kyselyyn, joten vastausprosentti oli 100.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella oli 31.12.2021 esiopetuksessa yhteensä 13267 lasta, joista varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa oli 76 % ja perusopetuksen 24 % esiopetusikäisistä lapsista. Suomenkieliseen esiopetukseen osallistui 69,1 %, ruotsinkieliseen 10,54 % ja muunkieliseen 1,15 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Esiopetusta annettiin päiväkodeissa 59,73 % ja kouluissa 39,43 %. Kotiopetukseen ja valmentavaan esiopetukseen osallistui 0,17 % lapsista.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella esiopetukseen osallistuvista lapsista 60,62 % osallistui varhaiskasvatuslain mukaiseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 22,5 %. Esiopetukseen osallistuvista lapsista 3,5 % tarvitsi vuorohoittoa. 16,9 % lapsista osallistui ainoastaan esiopetukseen.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueen kunnista 27,5 % järjesti esiopetusta vuorohoidossa. Muissa kunnissa esiopetus vuorohoittoa tarvitseville lapsille järjestettiin päiväryhmissä. Esiopetuksen järjestäminen vuorohoidossa vaihteli kunnittain.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueen esioppilaita 95,1 %:lla esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin samassa paikassa kuin esiopetus. Esiopetukseen osallistuvista lapsista 4,9 % puolestaan siirtyi toiseen toimipaikkaan esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella työskenteli sama henkilöstö suomenkielisessä 50,0 %, ruotsinkielisessä 42,9 % ja muunkielisessä 27,3 % esiopetuksessa ja sitä täydentävässä varhaiskasvatuksessa.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella 82 kuntaa oli tiedottanut huoltajille mahdollisuudesta

valita esiopetuksen lisäksi täydentävää varhaiskasvatusta. Kolme kuntaa oli puolestaan ilmoittanut, ettei esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta tarjota lainkaan. Vaikka mahdollisuutta varhaiskasvatukseen oli tarjottu lähes kaikissa kunnissa, seitsemässä kunnassa ei osallistunut yhtään lasta täydentävään varhaiskasvatukseen, ja 12 kunnassa esiopetusta täydentävä toiminta järjestettiin lähes kokonaan kerhotoimintana.

Esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta oli tiedotettu huoltajia muun muassa sähköpostilla, kirjeitse, palveluohjauksessa, tiedotustilaisuuksissa, mediassa, kunnan ja sähköisen asiointijärjestelmän kautta.

Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?

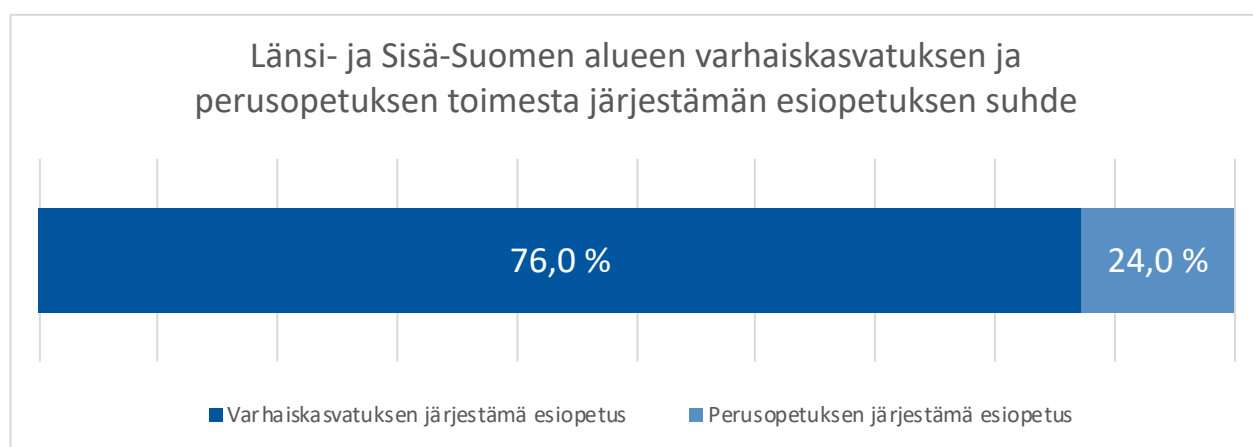
Kuntakyselyn mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen alueella oli 31.12.2021 yhteensä 13267 lasta esiopetuksessa. Varhaiskasvatuksen toimesta järjestämään esiopetukseen osallistui 76,0 % ja perusopetuksen toimesta järjestämään 24,0 % kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista. (Kuvio 2.6.5.1.)

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 69,1 %, ruotsinkielisen 6,7 % ja muunkielisen 0,3 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Suomenkielisen perusopetuksen toimesta järjestämässä esiopetuksessa oli 19,3 %, ruotsinkielisen 3,8 % ja muunkielisen 0,9 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Vuorohoitoa tarvitsi 3,5 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Kuvio 2.6.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestämän esiopetuksen suhde

Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne seuraaviin esiopetuksen järjestämispaikkoihin

Esiopetus päiväkodissa

Päiväkodeissa järjestettyyn esiopetukseen osallistui 59,6 % esiopetukseen osallistuneista lapsista.

Suomenkielisissä päiväkodeissa osallistui esiopetukseen 7 080 lasta, joista 91,9 % oli

kunnallisessa päiväkodissa ja 8,1 % yksityisessä päiväkodissa.

Ruotsinkielisissä päiväkodeissa osallistui esiopetukseen 799 lasta, joista kunnallisessa päiväkodissa oli 98,6 % ja yksityisessä päiväkodissa 1,4 %.

Muunkielisissä päiväkodeissa osallistui esiopetukseen 46 lasta, joista kunnallisessa päiväkodissa oli 26,1 % ja yksityisessä päiväkodissa 73,9 %.

Esiopetus koulussa

Peruskoulun tiloissa järjestettyyn esiopetukseen osallistui 40,2 % esiopetukseen osallistuneista lapsista.

Suomenkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 4 629 lasta, joista kunnallisissa kouluissa on 98,5 % ja yksityisissä kouluissa 1,5 %.

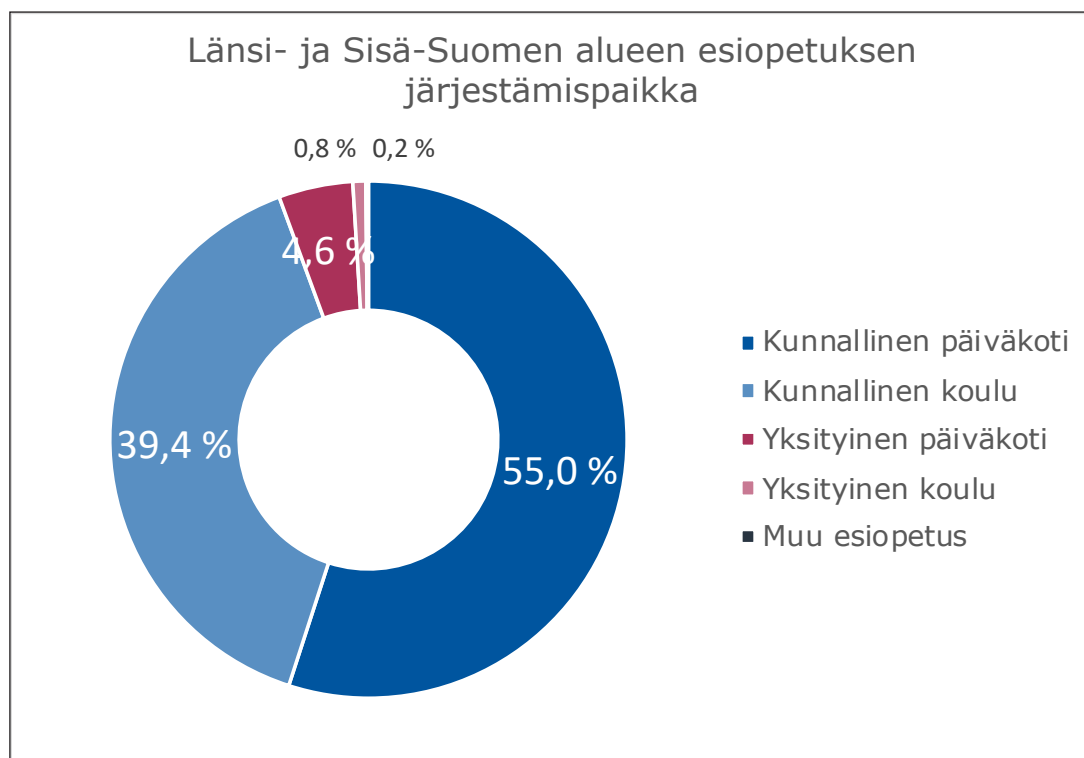
Ruotsinkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 595 lasta, joista kunnallisissa kouluissa oli 94,1 % ja yksityisissä kouluissa 5,9 %.

Muunkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 119 lasta, joista kunnallisissa kouluissa on 99,2 % ja yksityisissä kouluissa 0,8 %.

Muu esiopetus

Muuhun esiopetukseen osallistui 22 (0,2 %) lasta. Muu esiopetus oli mm. huoltajien järjestämää esiopetusta lapsen kotona. Muuhun esiopetukseen oli myös ilmoitettu valmentava esiopetus tai toiselta kunnalta ostettu palvelu.

Kuvio 2.7.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen esiopetuksen järjestämispaikka

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 60,6 % (8 042 lasta) kaikista alueen esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista suomenkieliseen varhaiskasvatukseen osallistui 87,0 %, ruotsinkieliseen 12,4 % ja muunkieliseen 0,6 %. Manner-Suomessa ruotsinkieliseen täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 6,3 % esiopetukseen osallistuvista lapsista. Länsi- ja Sisä-Suomen alueella on 14 kaksikielistä kuntaa (suomi ja ruotsi), joista 11 kunnassa pääkieli on ruotsi. Tämä selittää huomattavasti suuremman osallistumisprosentin alueen ruotsinkielisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa.

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista 5,8 % tarvitsi myös vuorohoitoa.

Kuntakyselyn mukaan pienissä kunnissa esiopetukseen osallistuvista lapsista osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen suhteessa vähemmän kuin keskisuurissa kunnissa. Kunnissa, joissa oli 10 000 tai alle asukasta, täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 47,1–58,6 % esiopetukseen osallistuneista lapsista. 10 000–100 000 asukkaan kunnissa täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 67,2–89,8 % ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 42,7 % lapsista. (Taulukko 2.8.5.1.) Valtakunnan tasolla eniten lapsia osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen yli 50 000 asukkaan kunnissa. Länsi- ja Sisä-Suomen alueella on kaksi yli 100 000 asukkaan kaupunkia. Tampereella täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 9,2 % kaikista Tampereen kaupungin esiopetuksen osallistuneista lapsista. Jyväskylässä täydentävään varhaiskasvatukseen puolestaan osallistui 91,2 % esioppilaista.

Taulukko 2.8.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

Kunnan asukasmäärä	Esioppilaiden määrä yht	Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvat esioppilaat	Osuus esioppilaista täydentävässä varhaiskasvatuksessa
alle 5000	1005	473	47,1 %
5000-10 000	1560	914	58,6 %
10 001-20 000	2486	1670	67,2 %
20 001-50 000	3190	2160	67,7 %
50 001-100 000	1444	1296	89,8 %
yli 100 000	3582	1529	42,7 %
Yhteensä	13267	8042	60,6 %

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella päiväkodeissa järjestettyyn täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 91,6 % lapsista. Kunnallisissa suomenkielisissä päiväkodeissa oli 80,5 % ja ruotsinkielisissä 11,1 % lapsista. Yksityisissä suomenkielisissä päiväkodeissa järjestettyyn varhaiskasvatukseen osallistui 7,5 %, ruotsinkieliseen 0,1 % ja muunkieliseen 0,7 % lapsista.

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus perhepäivähoidossa

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella perhepäivähoidossa järjestettyyn varhaiskasvatukseen osallistui 8,4 % niistä lapsista, jotka osallistuivat täydentävään varhaiskasvatukseen. Näistä kunnallisessa perhepäivähoidossa oli 85,7 % ja yksityisessä 14,3 % lasta. Ruotsinkielisiä lapsia ei ollut perhepäivähoidon täydentävässä varhaiskasvatuksessa lainkaan.

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan (jatkossa käytetään käsitettä kerhotoiminta) osallistui 2 986 (22,5 %) esiopetukseen osallistuvista lapsista. Näistä oli suomenkielisiä 92,6 %, ruotsinkielisiä 4,2 % ja muunkielisiä 3,2 %. Valtaosa kerhotoimintaan osallistuvista lapsista oli Tampereella (61,3 %).

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella seitsemässä kunnassa lapsia osallistui ainoastaan esiopetusta täydentävää kerhotoimintaan ja 12 kunnassa kerhotoiminnan lisäksi muutamia lapsia osallistui täydentävään varhaiskasvatukseen.

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella alle 20 000 asukkaan kunnissa kerhotoimintaan osallistui 9,6–15,5 % esiopetukseen osallistuvista lapsista ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 17,2 %. Kerhotoimintaa ei järjestetty esiopetuksessa oleville lapsille lainkaan 50 000–100 000 asukkaan kunnissa. Yli 100 000 asukkaan kaupungissa, Tampereella, kerhotoimintaan osallistui 1 831 lasta eli 86,3 % kaikista Tampereen kaupungin esiopetukseen osallistuvista lapsista. Toinen yli 100 000 asukkaan kaupunki, Jyväskylä, ei järjestä lainkaan kerhotoimintaa esiopetukseen osallistuville lapsille. (Taulukko 2.9.5.1.)

Taulukko 2.9.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen esiopetuksessa ja muussa esiopetusta täydentävässä toiminnassa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

Kunnan asukasmäärä	Esioppilaiden määrä yht	Esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan osallistuvat esioppilaat	Osuus muussa täydentävässä toiminnassa
alle 5000	1005	156	15,5 %
5000-10 000	1560	213	13,7 %
10 001-20 000	2486	238	9,6 %
20 001-50 000	3190	548	17,2 %
50 001-100 000	1444	0	0,0 %
yli 100 000	3582	1831	51,1 %
Yhteensä	13267	2986	22,5 %

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella pelkästään esiopetukseen osallistui 16,9 % esiopetukseen osallistuvista lapsista. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lapsi osallistui todennäköisemmin pelkästään esiopetukseen (23,3–37,4 %) kuin yli 20 000 asukkaan kunnissa (6,2–15,1 %). Mitä pienempi kunta, sitä useammin lapsi osallistui ainoastaan esiopetukseen. (Taulukko 2.9.5.2.)

Taulukko 2.9.5.2 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen vain esiopetuksessa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

Kunnan asukasmäärä	Esioppilaiden määrä yht	Esioppilaat, jotka eivät osallistu täydentävään toimintaan	Osuus, jotka eivät osallistu täydentävään toimintaan
alle 5000	1005	376	37,4 %
5000-10 000	1560	433	27,8 %
10 001-20 000	2486	578	23,3 %
20 001-50 000	3190	482	15,1 %
50 001-100 000	1444	148	10,2 %
yli 100 000	3582	222	6,2 %
Yhteensä	13267	2239	16,9 %

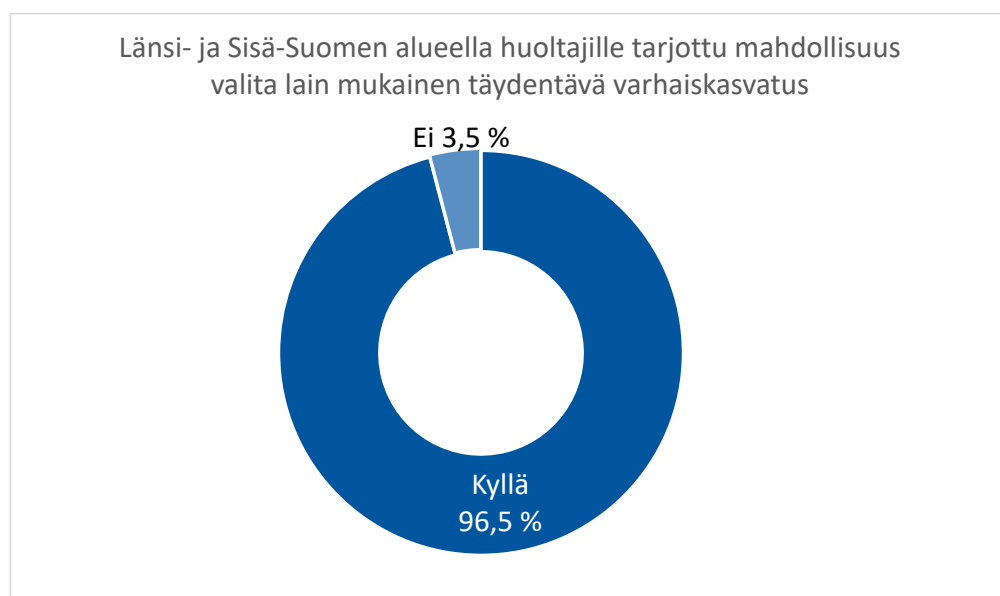
Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 12 §:n mukaan lapsella on oikeus osallistua esiopetuksen lisäksi täydentävään varhaiskasvatukseen päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Huoltajia tulee tiedottaa lapsen oikeudesta osallistua varhaiskasvatuslain mukai-

seen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Huoltajien tulee olla tietoisia täydentävän varhaiskasvatuksen ja kerhotoiminnan eroista valintaansa tehdessään.

Kuntakyselyn mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen alueen 82 (96,5 %) kuntaa oli tarjonnut 31.12.2021 huoltajille mahdollisuuden valita esiopetuksen lisäksi täydentävää varhaiskasvatusta. Kolmessa (3,5 %) kunnassa ei tarjottu mahdollisuutta valita täydentävää varhaiskasvatusta lainkaan. (Kuvio 2.10.5.1.) Perusteluna oli esimerkiksi, että kunta on linjannut aamu- ja iltapäivätoiminnan toteuttamisen tapahtuvan kerhoissa. Perusteluna esitettiin myös se, että kunnassa täydentävä toiminta on aina järjestetty koululla eikä varhaiskasvatukseen ole ollut kysyntää. Vaikka mahdollisuutta varhaiskasvatukseen oli tarjottu lähes kaikissa kunnissa, seitsemässä kunnassa ei osallistunut yhtään lasta täydentävään varhaiskasvatukseen ja 12 kunnassa esiopetusta täydentävä toiminta järjestettiin lähes kokonaan kerhotoimintana.

Kuvio 2.10.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueella huoltajille tarjottu mahdollisuus valita lain mukainen täydentävä varhaiskasvatus

Järjestetäänkö esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella esiopetuksesta siirtyy 391 lasta (4,9 % täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista) eri toimipaikkaan, jossa täydentävä varhaiskasvatus järjestetään. Näistä 95,1 % on suomenkielisiä, 0,8 % ruotsinkielisiä ja 4,1 % muunkielisiä lapsia.

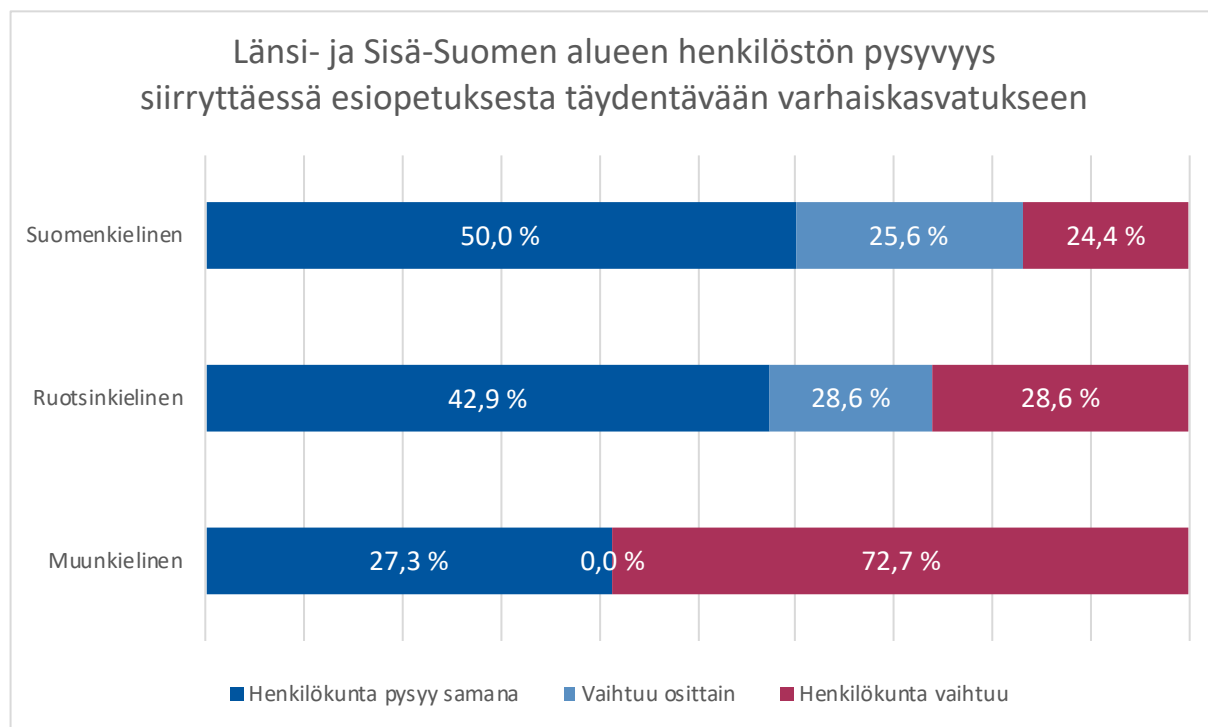
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?

Länsi- ja Sisä-Suomen alueen kunnissa esiopetuksessa ja sitä täydentävässä varhaiskasvatuksessa työskenteli sama henkilöstö suomenkielisessä 50,0 %, ruotsinkielisessä 42,9 % ja muunkielisessä 27,3 % koko päivän ajan.

Päivän aikana lasten kanssa toimivat henkilöt vaihtuivat kokonaan suomenkielisessä toiminnassa 24,4 % kunnissa, ruotsinkielisessä 28,6 % ja muunkielisessä 72,7 % kunnissa.

Henkilöstö vaihtui osittain suomenkielisessä toiminnassa 25,6 % kunnissa ja ruotsinkielisessä 18,6 % kunnissa päivän aikana. (Kuvio 2.12.5.1.)

Kuvio 2.12.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella kuntakyselyn mukaan 23 kunnassa esiopetusta järjestettiin vuorohoidossa. Kunnista 62:ssa ei järjestetä vuorohoidossa esiopetusta. Kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista 3,5 % tarvitsi vuorohoitoa.

Vuorohoidossa oleville lapsille järjestetään esiopetusta seuraavasti:

- Esiopettaja määrittää esioppilaalle tehtäviä ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja teettää ne lapsilla.
- Esiopetusta järjestetään klo 8.30–12.30 tai klo 9–13, jonka jälkeen lapsi siirtyy vuorohoitoyksikköön.
- Esiopetukselle ei ole määritelty erillistä aikaa, vaan se toteutetaan lapsen läsnäolon mukaan.

Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?

Länsi- ja Sisä-Suomen alueella oikeudesta täydentävään varhaiskasvatukseen tiedotettiin pääsääntöisesti kuntien kotisivuilla tai portaaleissa, palveluohjauksessa tai kirjeitse. Myös sähköpostilla ja median kautta huoltajille on tiedotettu varhaiskasvatuksen mahdollisuudesta.

Arviointiryhmä

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue Opetustoimen ylitarkastaja Taru Terho p. 0295 018 814

Tietolähteet

Lait ja asetukset

Kuntalaki (410/2015)

Perusopetuslaki 628/1998

Perusopetusasetus 852/1998

Perustuslaki (731/1999)

Varhaiskasvatusturvalaki 540/2018

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018

Vuoden 2021 peruspalvelujen saatavuuden arviointi - esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen.

Opetushallituksen määräykset ja oppaat

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2016:1

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2018: 3a

Kuvat ja taulukot

Kuvio 2.6.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimesta järjestämisen esiopetuksen suhde

Kuvio 2.7.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen esiopetuksen järjestämispaikka

Kuvio 2.10.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueella huoltajille tarjottu mahdollisuus valita lain mukainen täydentävä varhaiskasvatus

Kuvio 2.12.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esi-

opetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Taulukko 2.4.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen kuntien asukasmäärät, kuntien määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuvista lapsista

Taulukko 2.8.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

Taulukko 2.9.5.1 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen esiopetuksessa ja muussa esiopetusta täydentävässä toiminnassa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

Taulukko 2.9.5.2 Länsi- ja Sisä-Suomen alueen vain esiopetuksessa olevien lasten määrä kunnan asukasmäärän mukaan

**Esiopetuksen ja täydentävän
varhaiskasvatuksen toteutuminen**

**Pohjois-Suomen
aluehallintovirasto**

Sisällys – Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	105
Arviointiasetelma.....	106
Johdanto	106
Lähitulevaisuuden näkymät.....	106
Toimintaympäristö	106
Tiivistelmä.....	107
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?	108
Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne esiopetukseen seuraavissa järjestämispaikoissa?	109
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?.....	110
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?	111
Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatuslain mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?	112
Järjestetäänkö täydentävää varhaiskasvatusta fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?	113
Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?	113
Miten esiopetuksessa olevien lasten vuoroahoito järjestetään?	114
Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?	114
Arviointiryhmä	115
Tietolähteet	115
Kuvat ja taulukot.....	115

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

Peruspalvelujen arvioinnissa 2021 pyydettiin kuntia ilmoittamaan esiopetukseen osallistuvien lasten määrä. Mahdolliset poikkeamat Koski-tietovarannon ja kuntakyselyn tiedoissa selittyvät eri raportointipäivillä. Kuntakyselyllä kartoitettiin 31.12.2021 tilannetta.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella on kaksi maakuntaa, joissa on 38 kuntaa; Kainuussa kahdeksan kuntaa ja Pohjois-Pohjanmaalla 30 kuntaa. Kaikki kunnat ovat suomenkielisiä, eikä alueella ole kaksikielisiä kuntia. Kaikki kunnat vastasivat kuntakyselyyn.

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueella varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa oli 76,8 % esiopetukseen osallistuvista lapsista. Perusopetuksen järjestämässä esiopetuksessa oli 23,2 % esiopetukseen osallistuvista lapsista. Kunnat voivat itse päättää millä tavalla ja missä esiopetus järjestetään. Pienemmissä kunnissa esiopetus toteutettiin yleisimmin perusopetuksen ja suuremmissa varhaiskasvatuksen järjestämänä.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 97 % esioppilaista. Muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistuu 125 lasta (3,0 %) kaikista esioppilaista. Muuksi toiminnaksi selvityksessä ilmoitettiin esikoululaisten ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta tai muu kerhotoiminta.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kunnat ovat tiedottaneet huoltajia varsin hyvin mahdollisuudesta esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Kolmen kunnan osalta huoltajille ei kuitenkaan ole tätä mahdollisuutta tarjottu. Perusteluna on esitetty, että kunnassa on aamu- ja iltapäivätoimintaa esiopetusikäisille lapsille, koulujen yhteyteen on perustettu ryhmäperhepäivähoitokoti, johon voivat osallistua myös esiopetuksessa olevat lapset. Lisäksi syyksi esitetään henkilöstöresurssien puute.

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueella saatujen tulosten mukaan esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevista 5,3 % lapsista siirtyy toiseen paikkaan päivän aikana. Vuorohoitoa tarjotaan pääsääntöisesti päiväkodeissa. Vuorohoidossa olevien lasten esiopetus toteutetaan pääsääntöisesti arkipäivinä normaalien ryhmien mukana. Lisäksi esiopetusta järjestetään joustavasti ja yksilöidysti tarpeen mukaan.

Täydentävässä varhaiskasvatuksessa 43,2 %:ssa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä. Osittain henkilöstö vaihtui 29,7 %:ssa ja koko henkilöstö 27,0 %:ssa esiopetusryhmistä.

Selvityksestä ei voida todeta, vaikuttaako lapsiin henkilöstön tai tilojen vaihtuminen siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen. Lisäksi jää pohdittavaksi, miten lapsen eheä päivä vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen.

Toimenpide-ehdotukset

Kuntia tiedotetaan velvollisuudesta järjestää esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta varhaiskasvatuslain mukaisesti.

Esiopetuksen järjestäminen vuorohoidossa kaipaa tarkempaa määrittelyä laissa. Saatujen avovastausten perusteella on tarvetta ohjaukseen esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen lainmukaisesta järjestämisestä vuorohoidossa.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lapsen edun mukaista on, että esioppilaat pääsevät varhaiskasvatuslain mukaiseen täydentävään varhaiskasvatukseen myös koulun tiloissa kerhotoiminnan sijaan.

Arviointiasetelma

Arviointiasetelma vain valtakunnallisessa osiossa, katso sivu 14.

Johdanto

Johdantoteksti vain valtakunnallisessa osiossa, katso sivu 16.

Lähitulevaisuuden näkymät

Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön on tulossa uudistuksia kuluvan ja tulevan vuoden aikana. Lisäksi kaksivuotisen esiopetuskokeilun tuloksista saadaan tietoa lähitulevaisuudessa. Nämä saattavat aiheuttaa kunnissa lisätarpeita ja muutoksia muun muassa esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen järjestämiseen.

Toimintaympäristö

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella on kaksi maakuntaa, joissa on 38 kuntaa; Kainuussa kahdeksan kuntaa ja Pohjois-Pohjanmaalla 30 kuntaa. Kaikki kunnat ovat suomenkielisiä, eikä alueella ole kaksikielisiä kuntia. Noin 45 % on alle 5 000 asukkaan ja noin puolet 5 000–20 000 asukkaan kuntia. Alueella on kaksi 20 000–50 000 asukkaan kaupunkia ja yksi yli 100 000 asukkaan kaupunki. (Taulukko 2.4.6.1.)

Esiopetuksen järjestäjinä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella toimivat varhaiskasvatus tai perusopetus. Esiopetusta tuotetaan kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa sekä kouluissa. Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai koulun tiloissa järjestettynä toimintana. Esiopetuksessa oleville lapselle järjestään myös vuorohoitoa.

Taulukko 2.4.6.1 Kuntien ja esioppilaiden määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuvista lapsista kuntien asukasmäärien mukaan Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Kunnan asukasmäärä	Kuntien määrä	Esioppilaiden määrä kunnissa yhteensä	Prosenttiosuus kaikista esiopetukseen osallistuvista lapsista
alle 5 000	17	514	8,4 %
5 000–10 000	11	1428	23,3 %
10 001–20 000	7	1327	21,6 %
20 001–50 000	2	624	10,2 %
50 001–100 000	0	0	0,0 %
yli 100 000	1	2242	36,5 %
Yhteensä	38	6135	

Tiivistelmä

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella on 38 kuntaa, joista kaikista saatiin vastaukset peruspalveluiden arvioinnin kyselyyn.

Alueella oli 31.12.2021 esiopetuksessa yhteensä 6 135 lasta, joista varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa on 76,8 % ja perusopetuksen järjestämässä esiopetuksessa 23,2 %. Esiopetuksessa päiväkodeissa oli 77,1 % ja kouluissa 22,9 % lapsista.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista vajaa puolet on alle 5 000 asukkaan kuntia, ja niissä oli yhteensä 8,4 % alueen esioppilaista. 5 000–10 000 asukkaan kuntia on noin kolmasosa, ja niissä oli alueen esioppilaista 23,3 %. 10 000–20 000 asukkaan kuntia on noin 18 % alueen kunnista, ja esioppilaita niissä on noin 21,6 % alueen esioppilaista. Kajaanin ja Raahen kaupungit ovat 20 000–50 000 asukkaan kuntia, ja niissä oli 10,2 % sekä alueen isoimmassa kaupungissa, Oulussa (yli 100 000 asukasta), oli noin 36,5 % alueen esioppilaista.

Kunnista 66,5 %:ssa esiopetus järjestettiin kunnallisissa päiväkodeissa, 22,0 %:ssa kunnallisissa kouluissa ja 10,6 % esiopetuksesta järjestettiin yksityisissä päiväkodeissa. Alle yksi prosentti esiopetuksesta järjestettiin yksityisten koulujen tai muiden järjestäjien toimesta.

Esiopetukseen osallistuvista lapsista 68,8 % osallistui joko esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen tai johonkin muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan. Täydentävässä toiminnassa olevista lapsista 97 % osallistui varhaiskasvatukseen mukaiseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen ja muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan 3 %.

Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 94,7 % esioppilaista %:lla täydentävä varhaiskasvatus järjestettiin samassa paikassa kuin esiopetus. 218

lasta (5,3 %) siirtyi toiseen paikkaan esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen eri toimipaikkaan, eri osoitteeseen tai rakennukseen.

Täydentävässä varhaiskasvatuksessa 43,2 %:ssa työskenteli sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä. Osittain henkilöstö vaihtui 29,7 %:ssa ja koko henkilöstö 27,0 %:ssa esiopetusryhmistä.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kunnissa oli pääosin tarjottu mahdollisuutta osallistua esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen, mutta muutamassa kunnassa siitä ei ollut tiedotettu. Toisaalta mahdollisuus täydentävään toimintaan kunnissa oli tavalla tai toisella järjestetty.

Esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta oli tiedotettu huoltajia muun muassa sähköpostilla, kirjeitse, palveluohjauksessa, tiedotustilaisuuksissa, mediassa, kunnan ja sähköisen asiointijärjestelmien kautta.

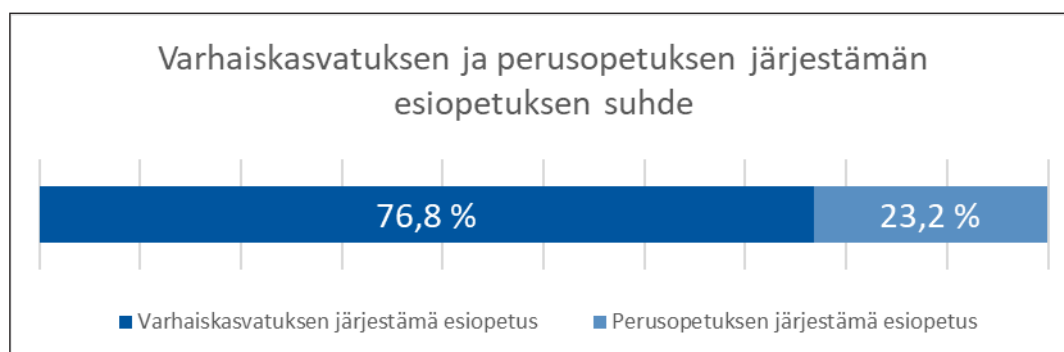
Kuinka monta lasta kunnassanne on esiopetuksessa?

Manner-Suomessa esioppilaiden määrä oli 31.12.2021 yhteensä 57 050 lasta. Varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa oli 87,3 % ja perusopetuksen järjestämässä 12,7 % esiopetukseen osallistuvista lapsista.

Kuntakyselyn mukaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella oli 31.12.2021 esiopetuksessa yhteensä 6 135 lasta. Varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa oli 4 324 lasta (76,8 %) ja perusopetuksen järjestämässä 1309 lasta (23,2 %).

Osa kunnista on ilmoittanut ainoastaan esioppilaiden yhteismäärään, eikä yksityisessä varhaiskasvatuksessa tai yksityisessä koulussa olevia esioppilaita ole ilmoitettu varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen järjestämän esiopetuksen tietoihin. Tämän vuoksi luvuissa on näiden osalta epätarkkuutta. (Kuvio 2.6.1.1.)

Kuvio 2.6.6.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämän esiopetuksen suhde

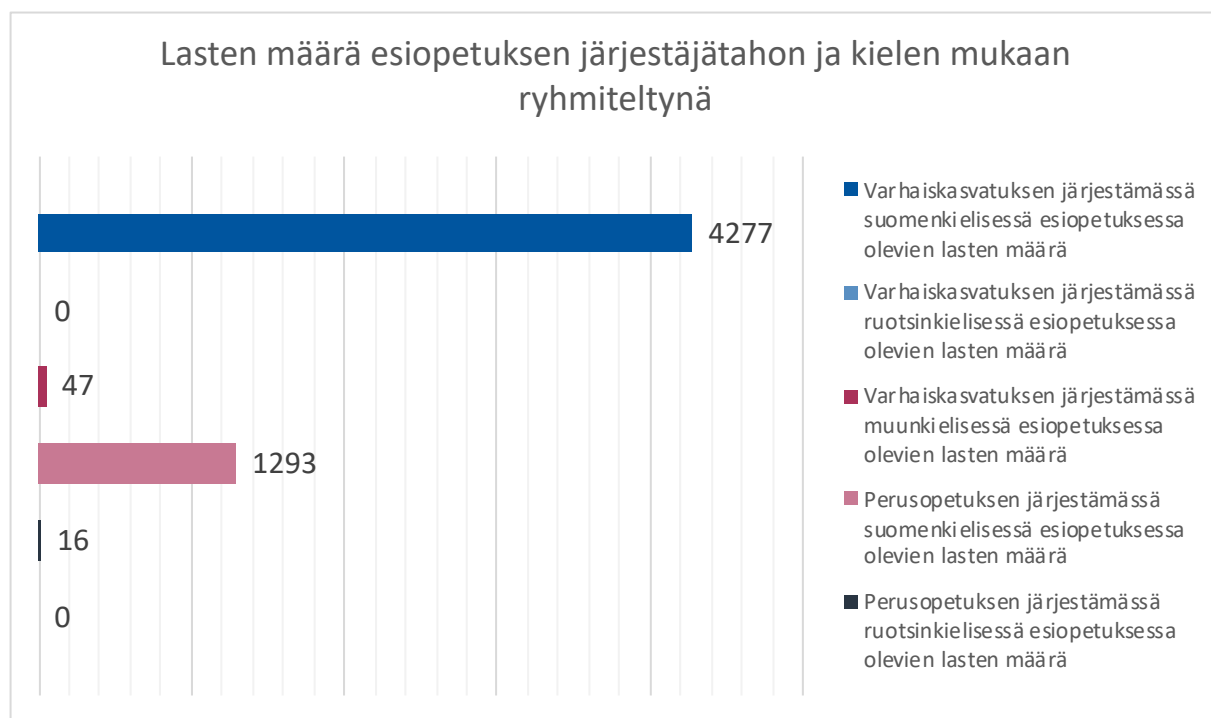
Varhaiskasvatuksen järjestämä

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa oli 4 277 lasta ja muunkielisessä 47 lasta. Ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen esiopetuksessa ei ollut lapsia. Vuorohoidossa oli 37 lasta, joille järjestettiin esiopetusta.

Perusopetuksen järjestämä

Suomenkielisen perusopetuksen järjestämässä esiopetuksessa oli 1 293 lasta ja ruotsinkielisessä 16 lasta. Muunkielisen varhaiskasvatuksen esiopetuksessa ei ollut lapsia.

Kuvio 2.6.6.2 Lasten määrä esiopetuksen järjestäjätahon ja kielen mukaan ryhmiteltynä

Kuinka monta lasta osallistuu kunnassanne esiopetukseen seuraavissa järjestämispaikoissa?

Manner-Suomessa esiopetuksen järjestämispaikka oli 78,7 % päiväkodeissa ja kouluissa 20,2 %. Loput lapsista ovat olleet kotiopetuksessa tai heitä ei oltu merkitty mihinkään järjestämispaikkaan.

Esiopetus päiväkodissa

Suomenkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 4 276 lasta, joista

3 709 kunnallisissa päiväkodeissa ja 567 yksityisissä päiväkodeissa.

Muunkielisissä päiväkodeissa esiopetukseen osallistui 47 lasta, joista 20 oli kunnallisissa päiväkodeissa ja 27 yksityisissä päiväkodeissa.

Esiopetus koulussa

Suomenkielisissä kouluissa esiopetukseen osallistui 1 264 lasta, joista kunnallisissa kouluissa 1 232 ja yksityisissä kouluissa 32 lasta.

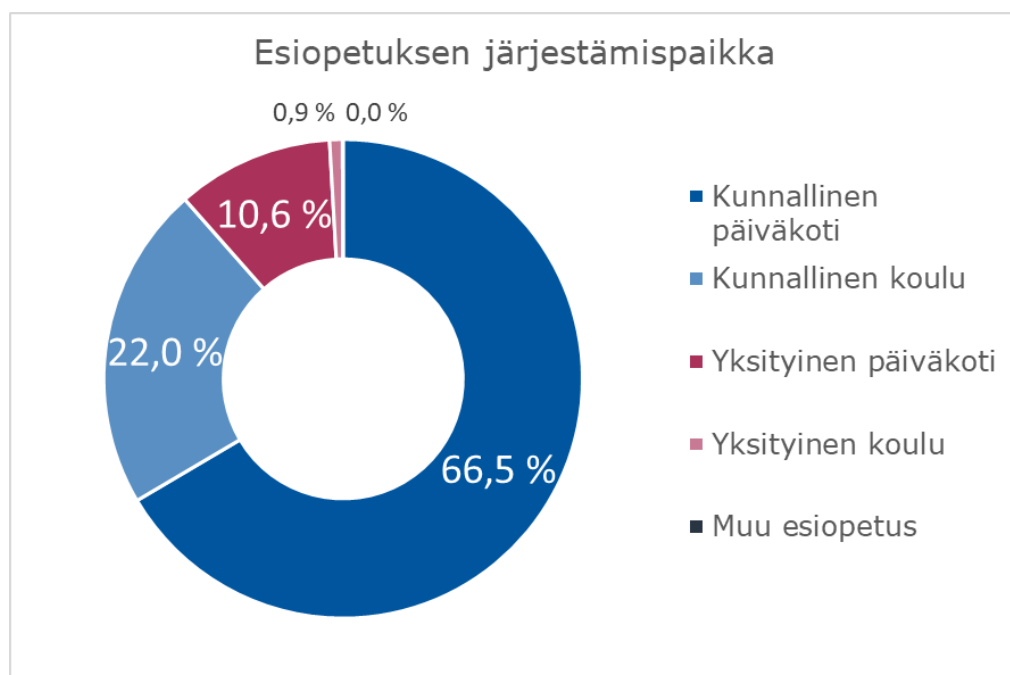
Esiopetus perhepäivähoidossa

Kuntakyselyn mukaan perhepäivähoidossa oleville lapsille ei järjestetty esiopetusta.

Esiopetus yksityisessä päiväkodissa

Kuntakyselyn mukaan muuhun esiopetukseen osallistumista selitti lapsen varhaiskasvatuksen pidentäminen vuodella.

Kuvio 2.7.6.1. Esiopetuksen järjestämispaikka Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen?

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä oli 31.12.2021 Manner-Suomessa 45098, joka oli 83,5 % esiopetukseen osallistuneista lapsista.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 4 096 lasta eli 66,8 % esiopetukseen osallistuvista lapsista. Alueen kunnissa ei järjestetä ruotsinkielistä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Muunkieliseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 70 lasta. Lapsista 99,3 % osallistui suomenkieliseen ja 0,7 % muunkieliseen esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Taulukko 2.8.6.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrät ja täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten prosenttiosuus esioppilaisista kuntien asukasmäärien mukaan Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Kunnan asukasmäärä	Esioppilaiden määrä yhteensä	Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset	Osuus esioppilaisista täydentävässä varhaiskasvatuksessa
alle 5 000	514	250	4,1 %
5 000–10 000	1428	433	7,1 %
10 001–20 000	1327	986	16,1 %
20 001–50 000	624	493	8,0 %
50 001–100 000	0	0	0,0 %
yli 100 000	2242	1934	31,5 %
Yhteensä	6135	4096	66,8 %

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus päiväkodissa

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla yhteensä 4096 lasta. Kunnallisissa täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli yhteensä 3 426 lasta, joista suomenkielisissä päiväkodeissa 99,3 % (3 403) ja muunkielisissä 0,7 % (23) näistä lapsista.

Alueen yksityisissä päiväkodeissa esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui 598 lasta. Heistä 95,5 % oli suomenkielisissä ja 4,5 % muunkielisissä päiväkodeissa.

Ruotsinkielisessä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta ei ollut kunnallisessa tai yksityisessä päiväkodissa.

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus perhepäivähoidossa

Esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen osallistui perhepäivähoidossa 11 lasta. Heistä kaikki olivat suomenkielisessä perhepäivähoidossa.

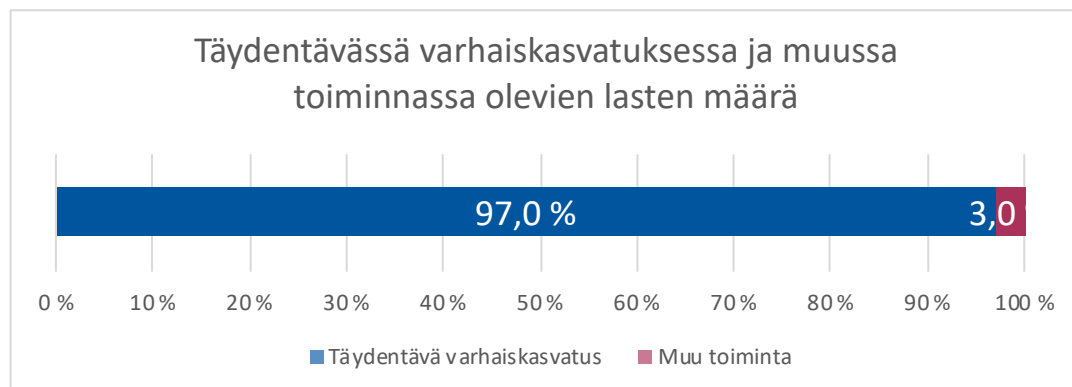
Kuinka monta esiopetusikäistä lasta osallistuu kunnassanne esiopetusta täydentävään muuhun toimintaan?

Manner-Suomen alueella 31.12.2021 muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 3 631 lasta eli 7,5 % kaikista esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuvista lapsista.

Kuntakyselyn mukaan Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 31.12.2021 muuhun esiopetusta täydentävään toimintaan osallistui 3,0 % (125 lasta) kaikista esiopetuksen jälkeiseen toimintaan osallistuneista lapsista. Kunnat ovat ilmoittaneet muuksi toimin-

naksi esikoululaisten ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan, avoimen varhaiskasvatuksen tai muun kerhotoiminnan. (kuviot 2.9.2.1).

Kuvio 2.9.6.1. Täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa olevien lasten osuudet Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Kuntakyselyn mukaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella pienemmissä kunnissa (alle 10 000 asukasta) esiopetusta täydentävä muu toiminta oli yleisempää kuin suuremmissa kunnissa. Kaikki täydentävään muuhun toimintaan osallistuneista olivat suomenkielisiä.

Onko kunnassanne huoltajille tarjottu mahdollisuutta valita varhaiskasvatustavan mukainen esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus?

Kuntakyselyn mukaan 282 (96 %) Manner-Suomen alueen kuntaa oli tarjonnut esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. 12 (4 %) kuntaa oli puolestaan ilmoittanut, ettei esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta tarjota.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 35 kunnassa huoltajille on tarjottu mahdollisuus valita esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Sen sijaan kolmessa alueen kunnassa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta ei ole tarjottu. Kyselyyn saatujen vastauksissa tätä perustellaan sillä, että kunnassa on aamupäivä- tai iltapäivätoimintaa esiopetusikäisille ja, koska henkilöstöä ei aina ole saatavilla. Lisäksi avoimissa vastauksissa ilmoitettiin, että koulujen yhteyteen on perustettu ryhmäperhepäivähoitokoti, johon ovat voineet osallistua myös esiopetuksessa olevat lapset. Kuitenkin kahdessa näistä kolmesta kunnasta esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa on ollut lapsia. Kyselyn perusteella saa käsityksen, että täydentävää varhaiskasvatusta on kuitenkin tarjottu, mutta ei kaikkien sivukylien toimipisteissä.

Yhdessä kunnassa niistä, jotka eivät tarjoa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta, on esiopetusta täydentävässä muussa toiminnassa ollut yhteensä yhdeksän lasta.

Järjestetäänkö täydentävää varhaiskasvatusta fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetus?

Manner-Suomen alueella 31.12.2021 esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista 97,4 % oli esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetuksessa.

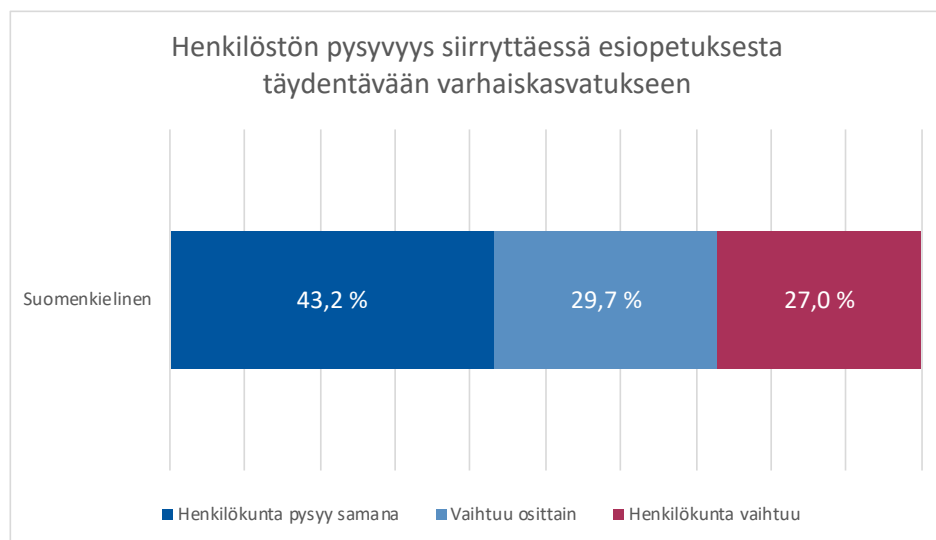
Kuntakyselyn mukaan Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueella 31.12.2021 esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa olleista lapsista 94,6 % oli esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa fyysisesti samassa paikassa kuin esiopetuksessa. Tämän perusteella tilojen suhteen lapsilla toteutuu eheä päivä esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa varsin hyvin. Järjestämispaikkaa päivän aikana vaihtaa Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla yhteensä 218 lasta, jotka kaikki ovat suomenkielisessä esiopetuksessa.

Onko esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sama henkilöstö kuin lapsen esiopetusryhmässä?

Manner-Suomen alueella täydentävää varhaiskasvatusta järjestävissä kunnissa suomenkielisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa lapsen esiopetusryhmässä 59,8 %:ssa työskenteli sama henkilöstö, 23,1 %:ssa henkilöstö vaihtui osittain ja 17,1 %:ssa henkilöstö vaihtui kokonaan.

Esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 järjestäneistä kunnista 43,2 %:ssa henkilökunta oli sama esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa. 29,7 %:ssa kunnista henkilöstö vaihtui osittain ja 27,0 %:ssa kokonaan. (Kuvio 2.12.4.1.)

Kuvio 2.12.6.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Miten esiopetuksessa olevien lasten vuorohoito järjestetään?

Kuntakyselyn mukaan Manner-Suomen alueella 31.12.2021 vuorohoidossa järjestettiin esiopetusta 108 kunnassa.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 31.12.2021 esiopetusta järjestettiin vuorohoidossa 14:ssä 38:sta kunnasta.

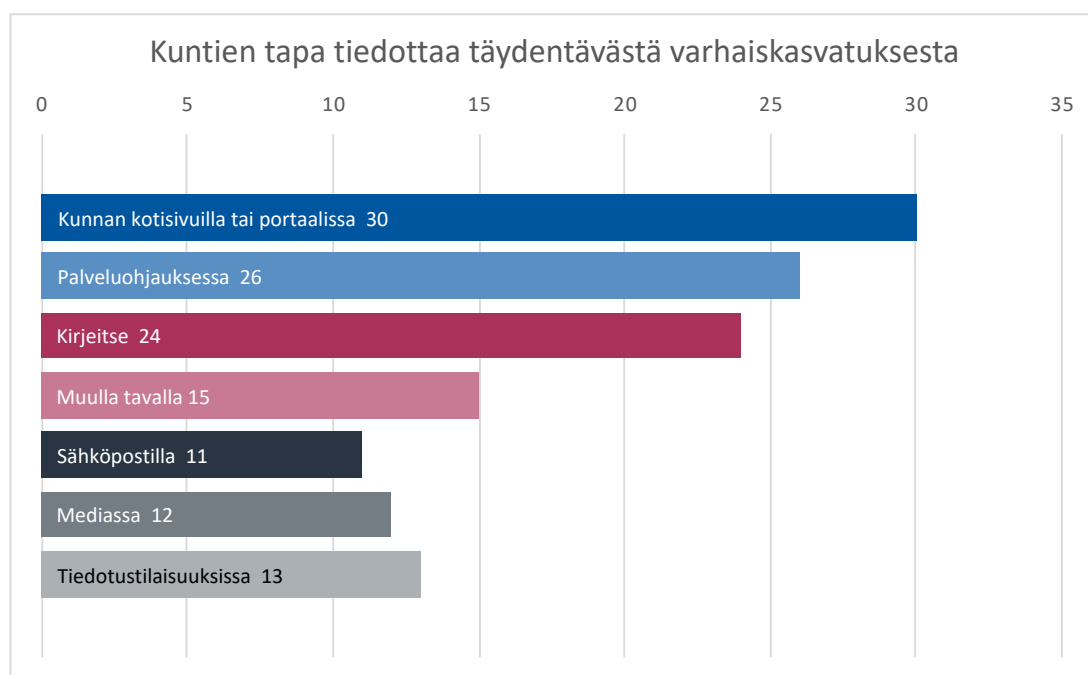
Pääsääntöisesti esiopetusta järjestettiin siten, että vuorohoidossa olevat lapset kävivät esiopetuksessa arkipäivinä normaaliin ryhmien mukana. Lisäksi esiopetusta järjestettiin joustavasti ja yksilöidysti lasten varhaiskasvatusaikojen mukaisesti. Lapsilla oli tarvittaessa myös mahdollista suorittaa esiopetuksen tavoitteita saavutettavaa toimintaa opettajan antamien ohjeiden ja suunnitelmien mukaisesti iltaisin ja viikonloppuisin.

Miten esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedotetaan huoltajia?

Manner-Suomen alueen kunnissa huoltajille tiedotettiin esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta samassa kunnassakin useilla eri tavoilla ja kielillä.

Kuntakyselyn mukaan Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa huoltajille tiedotettiin esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta samassa useilla eri tavoilla. Esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedottamiseen vähintään kolmea eri tapaa. Kunnista 79,0 % tiedotti kotisivuillaan tai -portaaleissa, 68,4 % palveluohjauksessa, 63,1 %, kirjeitse, 29,0 % sähköpostilla, 34,2 % tiedotustilaisuuksissa, 32,6 % mediassa ja 39,5 % muulla tavalla. Muulla tavalla -kohdassa mainitaan varhaiskasvatuksen sähköiset järjestelmät ja informaatiokanavat, tutustumispäivän yhteydessä ja luku- vuositiedotteet ja toimintayksiköiden ilmoitustauluilla.

Kuvio 2.14.6.1. Täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedottaminen Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Arviointiryhmä

Opetustoimen ylitarkastaja Jyri Ulvinen,
jyri.ulvinen@avi.fi, p 0295 017 525

Tietolähteet

Vuoden 2021 peruspalvelujen saatavuuden arviointi - esiopetuksen ja sitä täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen.

Kuvat ja taulukot

Taulukko 2.4.6.1 Kuntien ja esioppilaiden määrät ja prosenttiosuus esiopetukseen osallistuvista lapsista kuntien asukasmäärien mukaan Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Kuvio 2.6.6.1. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämisen suhde

Kuvio 2.6.6.2 Lasten määrä esiopetuksen järjestäjätahon ja kielen mukaan ryhmiteltynä

Kuvio 2.7.6.1. Esiopetuksen järjestämispaikka Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

Taulukko 2.8.6.1. Esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrät ja täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten prosenttiosuus esioppilaista kuntien asukasmäärien mukaan Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Kuvio 2.9.6.1. Täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja muussa toiminnassa olevien lasten osuudet Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Kuvio 2.12.6.1. Henkilöstön pysyvyys siirryttäessä esiopetuksesta täydentävään varhaiskasvatukseen

Kuvio 2.14.6.1. Täydentävästä varhaiskasvatuksesta tiedottaminen Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Peruspalvelujen arviointi 2021 (1-8)

Utvärdering av basservicen 2021

Aluehallintovirastojen vuotta 2021 koskeva peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi

1/8 Esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen toteutuminen

Aluehallintovirastojen julkaisuja 138/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-62-0

2/8 Esi- ja perusopetuksen perusopetuslain 32 §:n mukaiset kuljetusjärjestelyt

Aluehallintovirastojen julkaisuja 139/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-63-7

3/8 Erityisopetuksen tila

Aluehallintovirastojen julkaisuja 140/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-64-4

4/8 Yleisten kirjastojen henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä kirjastojen johtaminen

Aluehallintovirastojen julkaisuja 141/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-65-1

5/8 Kulttuuripalvelut

Aluehallintovirastojen julkaisuja 142/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-66-8

6/8 Käyttömaksu- ja käyttövuoropoliitiikan vaikutukset liikuntapaikkojen tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen saavutettavuuteen

Aluehallintovirastojen julkaisuja 143/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-67-5

7/8 Kunnallisen nuorisotyön saatavuus

Aluehallintovirastojen julkaisuja 144/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-68-2

8/8 Pelastustoimen nopean avun saanti

Aluehallintovirastojen julkaisuja 145/2022, ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-69-9

Unvärdering av basservicen 2021 Regionförvaltningsverkens utvärdering 2021 av den regionala tillgången till basservice

Aluehallintovirastojen julkaisuja 146/2022

ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-70-5

Aluehallintovirastot

**Oulu
2022**